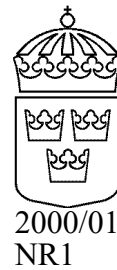

Redogörelse till riksdagen

2000/01:NR1

Nordiska rådets svenska delegations berättelse
angående verksamheten under 2000

Nordiska rådet får härmed överlämna bifogade berättelse angående sin verksamhet under 2000. Berättelsen innehåller en redogörelse för rådets 52:a session den 6–8 november samt en översikt över rådets övriga verksamhet under året.

Stockholm den 7 mars 2001

Chris Heister

Eva Smekal

1	Inledning.....	4
2	Nordiska rådets organisation.....	8
2.1	Plenarförsamlingen	8
2.2	Presidiet	8
2.3	Utskotten.....	8
2.4	Kontrollkommittén.....	8
2.5	Valkommittén	9
2.6	Delegationerna	9
2.7	Partigrupperna.....	9
3	Sveriges delegation.....	10
3.1	Medlemmar	10
3.2	Vismanspanelens rapport	11
3.3	Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer	12
3.4	Nordiskt informationsfönster	12
3.5	Möte mellan delegationen och samarbetsministern	13
3.6	Nordiska rådets 50-årsjubileum 2002	13
3.7	Nordiska rådets stipendieordning 2000.....	14
3.8	Övrigt.....	14
4	Temakonferens ”Viden og vækst i Norden”, 6–7 mars 2000.....	15
5	Barnforum II, 18 september 2000 i Tallinn	17
6	Den 52:a sessionen i Reykjavik, 6–8 november 2000	18
6.1	Statsministrarnas redogörelse	18
6.2	Utrikesministrarnas redogörelse	19
6.3	Försvarsministrarnas redogörelse.....	21
6.4	Generaldebatt.....	23
6.5	Frågestund med samarbetsministrarna	30
7	Presidiet	34
7.1	Medlemmar och möten	34
7.2	Arbetsgrupper	34
7.3	Internationellt samarbete.....	35
7.4	Ärenden under 52:a sessionen.....	38
8	Nordenutskottet.....	43
8.1	Arbetsområde.....	43
8.2	Medlemmar och möten	43
8.3	Gemensamt seminarium med Nordiska Bioetiska Kommittén, ”En nordisk dimension i bioetiken?”, 16 maj 2000 i Stockholm	43
8.4	Seminarium ”Gränssamarbete i Norden”, 14–16 augusti 2000 i Torneå.....	43
8.5	Höring ”Främlingsfientlighet och Rasism”, 26 september 2000 i Västerås.....	44
8.6	Övriga aktiviteter och möten.....	44
8.7	Arbetsgrupper och rapportörer.....	45
8.8	Ärenden före och under 52:a sessionen	45
8.9	Avslutning.....	50
9	Närområdesutskottet	51

9.1	Medlemmar och möten	51
9.2	Ärenden före och under 52:a sessionen	51
10	Europautskottet.....	58
10.1	Medlemmar och möten	58
10.2	Arbetsgrupper	58
10.3	Ärenden före och under 52:a sessionen	59
11	Kontrollkommittén	62
11.1	Medlemmar och möten	62
11.2	Verksamheten under 2000	62
11.3	Revisionsberättelser.....	62
11.4	Kontrollavgift år 1999	63
11.5	Kontrollavgift år 2000	64
12	Informationsfrågor.....	66
13	Nordiska rådets litteraturpris, musikpris och natur- och miljöpris.....	67

Bilaga 1

Rekommendationer, yttranden och interna beslut antagna vid Nordiska rådets 52:a session 6–8 november 2000 samt framställningar antagna av presidiet under januari–november 2000	69
---	----

Bilaga 2

Resolution antagen vid den 9:e parlamentariska Östersjökonferensen.....	89
---	----

Bilaga 3

Uttalanden från den 4:e arktiska parlamentarikerkonferensen.....	91
--	----

Nordiska rådet, som år 2002 firar sitt 50-årsjubileum, har under de senaste tio åren genomgått mer genomgripande förändringar än tidigare under sin historia. De dramatiska förändringar i omvärlden som inledde nittioalet påverkade redan från början rådets verksamhet, men det var först mot mitten av årtiondet som man allmänt såg nödvändigheten av en mer genomgripande förändring av rådets organisation och arbetssätt. De lättast genomförda förändringarna var de ökade kontakterna med de nu självständiga baltiska staterna, vars talmän inbjöds till Nordiska rådets session redan innan de hade fått sin formella självständighet.

Nordiskt samarbete i en ny tid

Ett större problem var att några började ifrågasätta relevansen av rådets debatter och arbete i övrigt i det förändrade politiska landskapet. Det var snarast denna diskussion som föranledde rådet att låta en arbetsgrupp under ordförandeskap av Per Olof Håkansson utarbeta rapporten ”Nordiskt samarbete i en ny tid”, som utgjorde grundvalen för den nya organisation och det nya arbetssätt för rådet som beslöts 1995. En förstärkning av partigruppernas ställning och en ny utskottsindelning infördes med ett Nordenutskott, ett Europautskott och ett Närområdesutskott. Syftet var att åstadkomma både en koncentration till politiskt viktiga eller relevanta områden och en geografisk breddning av rådets verksamhet.

Som svar på de omedelbara utmaningarna var omorganiseringen framgångsrik, men problem har senare visat sig bl.a. vad gäller placeringen av olika sakfrågor i respektive utskott. I några fall har man sökt lösa detta genom att bilda en arbetsgrupp med deltagare från mer än ett utskott. Kontakten med regeringssidan har också blivit svåröverskådligare då dess ämbetsmannakommittéer inte motsvarat den nya utskottsstrukturen i rådet. Samma problem föreligger gentemot nationella departement och myndigheter. Till detta kommer att den 1991 bildade Baltiska församlingen har en utskottsindelning av traditionellt slag med ämnesvisa utskott och att det före trepelarindelningen av Nordiska rådet var lättare att anordna utskottsvisa gemensamma möten med Baltiska församlingen.

Norden öppet för världens vindar

Mot denna bakgrund tillsatte Nordiska ministerrådet en vismansgrupp – där från svensk sida statsrådet Britta Lejon ingick – för att framlägga ett eller flera scenarier över vilka utvecklingsmöjligheter och tendenser som gör sig gällande i början av nästa årtusende och de krav och önskemål detta föranleder gällande det nordiska samarbetet. Vismansgruppens rapport ”Norden – öppet för världens vindar” förelåg som ett dokument vid 52:a sessionen och kommenterades av flera talare i generaldebatten. Debatten vid sessionen gav vid handen att det förelåg en bred parlamentarisk enighet om att rådets struktur måste förändras för att bl.a. förbättra samspelet med de nationella parlamenten. Därför måste man diskutera det politiska sakinnehållet i rådets ar-

bete, så att en reformerad utskottsindelning motsvarar de sakområden som framöver blir prioriterade.

Vismansgruppen utgick från en analys av tio utvecklingstrender och deras följder för Norden och det nordiska samarbetet. Utvecklingstrenderna avsåg områdena globalisering, teknologisk utveckling, integration i Europa, säkerhet, demografi och migration, kultur och utbildning, marknad och ekonomi, välfärd, demokrati samt miljö. I rapporten påpekas att de utmaningar globaliseringen och EU:s kommande utvidgning innebär förändrar innehållet i politiken på flera sätt. Flera skäl talar för att man bör frångå den trepelarmodell som präglat rådets struktur fr.o.m. 1996. En geografisk indelning av verksamheten är från substanssynpunkt inte hållbar i längden. Europapelaren är en alltför allmän och oklar referens, och nordvästra Ryssland blir i praktiken det enda "närområdet" sedan de baltiska länderna godkänts som kandidatländer för EU-medlemskap. Därför föreslår vismansgruppen bl.a. att trepelarstrukturen ersätts med "en flexibel temainriktad cirkelstruktur som även är öppen för närområden i öst och grannar i väst" samt att de nationella parlamentsutskotten involveras i Nordiska rådet. Presidium, ministerråd och partigrupper kommer att under år 2001 diskutera de olika förslagen, och ett beslut förväntas tas vid den 53:e sessionen.

En offentlig debatt kring dessa frågor skulle kunna få en gynnsam effekt på det folkliga engagemanget för både nordiskt och europeiskt samarbete om den kunde göra allmänheten mer medveten om sammanhangen mellan det egna landet, Norden, närområdena och Europa. Det gäller att aktualisera den nordiska värdegemenskapen, kombinationen av en mogen välfärdsstat och en fungerande marknadsekonomi, och med den som utgångspunkt finna gemensamma lösningar på problemen både i närområdet och i ett vidare europeiskt perspektiv. Möjligheten att skapa engagemang kring Nordiska rådet är, som det ofta påpekats i debatten, sannolikt mest beroende av att rådet tar upp ämnen som bedöms som politiskt relevanta, dvs. har aktualitet och bidrar till den nationella politikutvecklingen eller har betydelse för deltagande i och möjlighet att påverka internationella processer. Utvidgningen av rådets aktionsradie både geografiskt och ämnesmässigt under 1990-talet har bidragit härtill.

Säkerhetspolitiken i Nordiska rådet

Säkerhetspolitiken i vid bemärkelse har under 1990-talet kommit att inta en alltmer prominent plats i rådets arbete. Mest har detta gällt generaldebatterna och den har bidragit till att ge dessa större uppmärksamhet i medier. Säkerhetsfrågor har spelat mindre roll i det dagliga arbetet på utskottsnivå, med visst undantag för den organiserade brottsligheten och kärnsäkerheten, som behandlats inom Närområdesutskottet. Men på sommaren 2000 väckte den vänstersocialistiska gruppen ett medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa. Förslagsställarna vill ha en rekommendation till regeringarna att arbeta för en överföring av uppgifter inom den civila krishantering från Nato till OSSE, att verka för att EU betydligt starkare prioriterar konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering samt stöder OSSE:s målsättningar, att ta initiativ till ett europeiskt nätverk

för att samordna människorätts-, freds- och andra humanitära medborgarorganisationers verksamhet samt att verka för ekonomiskt stöd till utbildningen av nordiska demokrati- och människorättsaktivister. Presidiet tillsatte en arbetsgrupp för konfliktförebyggande civil krishantering som enligt sitt mandat bör samverka med relevanta aktörer, t.ex. forskare, organisationer inklusive medborgarorganisationer och liknande, samt höra experter. Arbetsgruppen höll sitt första möte efter sessionen i november och fortsätter under 2001, bl.a. med ett seminarium i april dit representanter för Baltiska församlingen inbjuds. Presidiet ser detta arbete som en uppföljning av de diskussioner presidiet haft med utrikesministrarna angående konflikter i Europa.

Främlingsfientlighet och rasism

Nära samband med säkerhetsfrågorna har den alltmer framväxande främlingsfientligheten och rasismen. Politikerna i rådet har länge varit engagerade i de problem som rasism skapar och ställt kritiska frågor till ministrarna. För att medverka till attityder som mobiliserar försvar av enskilda och grupper som utsätts för ringaktning och förakt, hat, mobbning, diskriminering och förföljelse arrangerades i Nordenutskottets regi ett seminarium om främlingsfientlighet och rasism i samband med de samlade utskottsmötena i Västerås i september. För att följa upp seminariet har Nordenutskottet tillsatt en särskild arbetsgrupp mot rasism, främlingsfientlighet, integration och livskvalitet i flyktingmottagning i Norden.

Nordiska rådets presidium har också i ett särskilt uttalande mot rasism och nynazism hemställt om att de nordiska regeringarna årligen skall redovisa vad som gjorts i respektive land för att komma till rätta med rasism, främlingsfientlighet och diskriminering i vardagen.

Huvudfrågor vid 52:a sessionen

Debatten vid den 52:a sessionen visar, att det fortsatt råder stor enighet om värdet och nyttan av det nordiska samarbetet. Generaldebatten kom i stor utsträckning att handla om Nordens plats i världen, både genom dess medverkan i EU:s nordliga dimension, som hade undersökts av en arbetsgrupp under presidiet, och de utblickar som grundades på vismansgruppens rapport och den rapport om globaliseringen som presenterades inför sessionen 1999. Vad gäller arbetet inom Norden ser rådet fram mot en handlingsplan från ministerrådet för avvecklande av störande gränshinder. Redan till sessionen 1999 lade rådet fram en rapport om ett gränslöst Norden. Det kommande finländska ordförandeskapet i ministerrådet inger förhoppningen att samarbetet inriktas på att ytterligare vidga medborgarnas möjligheter och rättigheter, vilket bidrar till att det nordiska samarbetet har en starkare folklig förankring än annat internationellt samarbete som de nordiska länderna deltar i.

Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer

Ett problem som ofta berörs i rådets debatter och utskottens betänkanden är ministerrådets och regeringarnas uppföljning av rådets rekommendationer.

Medan regeringarna enligt Helsingforsavtalet är förpliktade att varje år lämna meddelanden om sina åtgärder med anledning av rådets rekommendationer ända till dess rådet beslutar att anse rekommendationen slutbehandlad har de senaste årens meddelanden lämnat mycket i övrigt att önska.

På grundval av en konsultrapport och förslag av sin kontrollkommitté antog rådet 1999 en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att bl.a. se över sina rutiner för handläggning och politisk behandling av rådets rekommendationer, att så långt möjligt redovisa effekten av vidtagna åtgärder samt att återinföra ett system där nationella bidrag till meddelandena görs tillgängliga för rådets medlemmar. Ministerrådet besvarade rekommendationen i ett meddelande till den 52:a sessionen som kontrollkommittén fann ytterst otillfredsställande. Meddelandet redovisade enligt kommitténs uppfattning ingen som helst åtgärd med anledning av rekommendationen och inte heller några resonemang om varför det som rekommenderas skulle vara omöjligt eller olämpligt att genomföra. Därmed bekräftade man med stor tydlighet att mycket återstår göra vad gäller uppföljningen av rådets rekommendationer. Denna fråga kvarstår sålunda på sessionernas dagordning framöver.

Konsultrapporten föranledde också rådet att anta ett internt beslut om uppföljning och förankring nationellt och särskilt i de nordiska parlamenten. Frågan har diskuterats av svenska delegationen som i princip ställt sig bakom rapportens förslag.

Nordiska rådet är ett samarbetsorgan för de nordiska ländernas parlament och regeringar. Samarbetet bygger på en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, det s.k. Helsingforsavtalet, från 1962 och senare genomförda ändringar. Rådet är initiativtagande, rådgivande och kontrollerande.

2.1 Plenarförsamlingen

Plenarförsamlingen utgörs av rådets 87 valda medlemmar samt av regeringsrepresentanter och möts till ordinarie session minst en gång om året.

Plenarförsamlingen är rådets högsta beslutande organ. Den skall anta rekommendationer och yttranden, fastställa rådets arbetsordning, utse rådets presidium, bestämma utskottens antal och verksamhetsområden och ange plats och tidpunkt för nästa session. Extra session eller temamöte hålls när presidiet så beslutar eller när minst två regeringar eller minst tjugofem valda medlemmar begär det. Rösträtt i rådet har enbart de valda medlemmarna, dvs. parlamentarikererna.

2.2 Presidiet

Rådets presidium består av en president och högst tolv andra valda medlemmar som utses av plenarförsamlingen. Varje land och partigrupp bör vara representerade i presidiet. Presidiet utgör rådets högsta beslutande organ då plenarförsamlingen inte är samlad.

Presidiet skall bereda övergripande politiska frågor, frågor om den allmänna inriktningen och utvecklingen av rådets verksamhet och arbetsformer samt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. På presidiet ankommer också att leda och samordna rådets verksamhet samt tillse att rådets verksamhet samordnas med verksamhet i de nationella parlamenten och i internationella organisationer.

2.3 Utskotten

Rådet har tre utskott: Nordenutskottet, Närområdesutskottet och Europautskottet. Utskotten förbereder ärenden innan beslut fattas av plenarförsamlingen eller presidiet. De behandlar medlemsförslag, regerings- och ministerrådsförslag, berättelser från nordiska institutioner, regeringarnas och ministerrådets meddelanden med anledning av antagna rekommendationer, inkomna skrivelser samt andra ärenden som enligt rådets arbetsordning hör till utskottets ansvarsområde.

2.4 Kontrollkommittén

Kommitténs uppgift är att utöva kontroll över verksamhet som finansieras via nordiska medel och svara för kontrollverksamheten av det nordiska samarbete som plenarförsamlingen beslutar om. Kommittén svarar också för

2.5 Valkommittén

Valkommitténs uppgift är att förbereda val som beslutas av plenarförsamlingen samt eventuella suppleringsval som presidiet förrättar på plenarförsamlingens vägnar.

2.6 Delegationerna

Varje lands valda medlemmar, suppleanter och regeringsrepresentanter utgör landets delegation i rådet. Sveriges delegation består av tjugo medlemmar och tjugo suppleanter, valda av riksdagen, samt de av regeringen utsedda representanterna. Val till delegationen förrättas årligen och gäller för tiden till nästa val. Delegationen utser inom sig ordförande, vice ordförande och ett arbetsutskott.

2.7 Partigrupperna

Rådets medlemmar och suppleanter väljs av parlamenten med hänsyn till partiernas styrkeförhållanden. Fördelningen av förtroendeposter liksom olika ärenden under behandling dryftas och förbereds i partigrupperna inför beslut i rådets organ. Det finns fyra partigrupper i rådet, Konservativa gruppen, Mittengruppen, Socialdemokratiska gruppen och Vänstersocialistiska gruppen.

3.1 Medlemmar

Valda den 19 oktober 2000

<i>Medlemmar</i>	<i>Suppleanter</i>
Gun Hellsvik (m), <i>ordförande</i>	Sven Hulterström (s)
Anita Johansson (s), <i>vice ordförande</i>	Bo Lundgren (m)
Reynoldh Furustrand (s)	Sinikka Bohlin (s)
Kaj Larsson (s)	Urban Ahlin (s)
Charlotta L Bjälkebring (v)	Jonas Ringqvist (v)
Jan Erik Ågren (kd)	Gunilla Tjernberg (kd)
Chris Heister (m)	Sten Tolgfors (m)
Margareta Israelsson (s)	Agneta Brendt (s)
Lars Hjertén (m)	Carl Fredrik Graf (m)
Eva Johansson (s)	Karin Olsson (s)
Per Erik Granström (s)	Berndt Sköldestig (s)
Lennart Gustavsson (v)	Claes Stockhaus (v)
Ragnwi Marcelind (kd)	Alf Svensson (kd)
Christel Anderberg (m)	Birgitta Wistrand (m)
Åke Gustavsson (s)	Kristina Zakrisson (s)
Lennart Daléus (c)	Marianne Andersson (c)
Elver Jonsson (fp)	Lars Leijonborg (fp)
Kent Olsson (m)	Göran Lennmarker (m)
Ann-Marie Fagerström (s)	Annika Nilsson (s)
Ewa Larsson (mp)	Ingegerd Saarinen (mp)

Ordförande i den svenska delegationen är Gun Hellsvik (m) och vice ordförande Anita Johansson (s). I arbetsutskottet ingår förutom ordföranden och vice ordföranden Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Daléus (c), Reynoldh Furustrand (s) och Jan Erik Ågren (kd).

*Presidiet**Nordenutskottet*

Gun Hellsvik (m)

Charlotta L Bjälkebring (v)

Anita Johansson (s)

Ann-Marie Fagerström (s)

Åke Gustavsson (s), *vice ordförande*

Lars Hjertén (m)

Eva Johansson (s)

Elver Jonsson (fp)

Ragnwi Marcelind (kd)

*Närområdesutskottet**Europautskottet*

Christel Anderberg (m)

Lennart Daléus (c), *vice ordförande*

Lennart Gustavsson (v)

Reynoldh Furustrand (s)

Ewa Larsson (mp)

Per Erik Granström (s)

Chris Heister (m)

Kent Olsson (m)

Margareta Israelsson (s)

Kaj Larsson (s)

Jan Erik Ågren (kd), *vice ordförande**Kontrollkommittén**Valkommittén*Eva Johansson (s), *ordförande*

Anita Johansson (s)

Elver Jonsson (fp)

Delegationen och dess arbetsutskott har under verksamhetsåret hållit fyra respektive sju möten. Delegationen har vid sina möten diskuterat och följt upp rådets olika aktiviteter under året som t.ex. temakonferensen "Viden og vækst i Norden", Barnforum II i september i Tallinn och seminariet om rasism och främlingsfientlighet i september i Västerås.

I såväl arbetsutskottet som i delegationen har särskild uppmärksamhet ägnats förberedelserna, genomförandet och uppföljningen av Nordiska rådets 52:a session, som ägde rum i Reykjavik den 6–8 november 2000. Frågan om ett nordiskt informationsfönster i Stockholm är ett annat ämne som diskuterats i delegationen.

3.2 Vismanspanelens rapport

Till delegationens möte den 7 juni hade statsrådet Britta Lejon inviterats i sin egenskap av medlem i den s.k. Vismanspanelen. Britta Lejon informerade

om att vismansgruppen hade för avsikt att framlägga sin rapport till rådets session i Reykjavik i november. Gruppen hade startat med att undersöka Helsingforsavtalet och därefter ägnat sig åt en trendbeskrivning av det nordiska samarbetet och kommit fram till tolv viktiga trender som formar samhällsutvecklingen i Norden i början av 2000-talet. Vid delegationens möte den 26 oktober anförde samarbetsminister Leif Pagrotsky att vismansgruppens rapport skulle presenteras vid 52:a sessionen av Marianne Jelved, dansk samarbetsminister. Han underströk att förslagen i rapporten inte var något uttryck för regeringarnas uppfattning utan att avsikten med rapporten var att väcka debatt och avlyssna bl.a. parlamentarikernas synpunkter. Ordförande-landet Finland skulle lägga fram förslag om rapportens fortsatta behandling. Från delegationens sida framfördes önskemålet att rapporten skulle behandlas i nära samarbete mellan rådet och ministerrådet.

3.3 Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer

Delegationen diskuterade vid sitt möte den 9 mars uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer. Anledningen var att rådet vid den 51:a sessionen antagit ett internt beslut om uppföljningen. Proceduren för främst nationell uppföljning hade undersökts i en särskild konsultrapport som legat till grund för rådets beslut. Delegationen ställde sig bakom flertalet av de i rapporten framlagda förslagen.

- För att förbättra rådsmedlemmarnas insyn när det gäller regeringarnas åtgärder med anledning av rekommendationerna bör i alla länder införas rutinen att de bidrag till meddelandena som utarbetas i regeringskanslierna i sin helhet skickas till de nationella rådsdelegationerna för kännedom.
- För att uppnå en bättre samordning av arbetet i de internationella parlamentarikerförsamlingarna bör i varje parlament anordnas för dessa gemensamma informationsmöten, om sådana ej redan förekommer. Härigenom skulle risken för dubbelarbete särskilt när det gäller närområdes- och Europasamarbetet undvikas.
- Det nordiska samarbetet debatteras i parlamenten på grundval av regeringens respektive den nationella rådsdelegationens berättelse. Debatten bör om möjligt hållas strax före en råds-session. Frågeinstitutet bör användas oftare.
- För att fortlöpande informera varandra om pågående arbete bör i alla länder etableras ett regelbundet samråd mellan tjänstemän i de nationella rådssekretariaten och de nordiska kontaktpersonerna i departementen eller ministerierna.

3.4 Nordiskt informationsfönster

Delegationen och arbetsutskottet har vid ett antal möten diskuterat frågan om finansieringen av Arena Norden, ett nordiskt informationscenter i Föreningen Nordens regi och planerna på ett informationsfönster i Stockholm finansierat

över den samnordiska budgeten. Vid delegationens möte den 2 februari informerades ambassadråd Per Carlson om den aktuella situationen när det gällde det nordiska informationsfönstret i Stockholm. Det framkom att samarbetsministrarna senare samma månad skulle diskutera möjligheten att upprätta nordiska informationsfönster i de nordiska huvudstäderna. Vidare att samarbetsministerns ambition var att säkra Arena Nordens fortbestånd till dess att det nya fönstret öppnar i Stockholm.

Vid möte den 16 februari med delegationens arbetsutskott informerades Föreningen Nordens direktör Anders Ljunggren om att förhandlingar nu pågick om att etablera ett nordiskt informationsfönster i Arena Nordens nuvarande lokaler. Förhoppningen var att verksamheten skulle komma i gång den 1 juli 2000. Arbetsutskottet uttalade sin tillfredsställelse över frågans positiva lösning och noterade att detta bredare koncept skulle kunna bidra till att skapa ett forum för nordisk samhällspolitisk debatt och ge en förstärkning i undervisningen om de nordiska länderna och det nordiska samarbetet.

3.5 Möte mellan delegationen och samarbetsministern

Samarbetsminister Leif Pagrotsky hade inbjudits till delegationens möte den 7 juni 2000. Samarbetsministern var förhindrad att delta och hade ersatts av statssekreterare Sven-Erik Söder som informerades om samarbetet i Nordens närområden samt om den bilaterala gränsproblematiken i bl.a. Öresundsområdet. Även budgeten berördes och härav framkom att vissa omprioriteringar skulle göras inom den nordiska budgeten till förmån för projektet Hallå Norden. Delegationen framförde för sin del att man tidigare diskuterat anslaget till projektet Orkester Norden och att man gärna såg att anslaget till projektet höjdes och att anslagen blev treåriga för att underlätta framtidsplaneringen.

Vid möte den 26 oktober informerades den nordiske samarbetsministern Leif Pagrotsky om viktiga frågor inför Nordiska rådets 52:a session och om Nordiska ministerrådets planer för 2001. Samarbetsministern berörde också budgeten för 2001 och framförde att det funnits olika uppfattningar om behovet att utöka budgetramen.

Delegationen informerades också om det pågående arbetet med att kartlägga olika former av gränshinder i syfte att finna åtgärder för att undanröja dessa.

3.6 Nordiska rådets 50-årsjubileum 2002

Vid den svenska delegationens möte den 7 mars uppdrogs åt sekretariatet att tillsammans med Föreningen Norden och eventuellt andra aktörer framlägga förslag till aktiviteter inför Nordiska rådets 50-årsjubileum 2002. Arbetsutskottet beslöt vid möte den 14 december att anta nedanstående förslag till aktiviteter under jubileumsåret:

- Interaktiv resa i Norden, ett samnordiskt projekt som riktar sig till skolbarn
- Demokratiseminarium i samband med politikerveckan i Sundsvall

- Seminarium i riksdagen med medverkan av nuvarande och tidigare medlemmar i svenska delegationen samt representanter för de politiska ungdomsförbunden.

3.7 Nordiska rådets stipendieordning 2000

Inom ramen för Nordiska rådets stipendieordning för 2000 besökte ryska och baltiska parlamentariker Norge och Sverige den 15–19 maj. Temat denna gång var jämställdhet.

3.8 Övrigt

Delegationen har också tagit egna initiativ och inbjudit relevanta personer till delegationens möten. Så t.ex. har direktör Gunnel Borgegård informerat om Nordiska Ekumeniska Rådet, som är ett samarbetsorgan för alla kristna kyrkor och samfund i Norden.

Representanter för Föreningen Norden har också varit inbjudna till delegationen för att presentera sin verksamhet och särskilt då informerat om Arena Nordens situation och det av Nordiska ministerrådet finansierade projektet Hallå Norden. Hallå Norden är en gratis servicetelefon till nordbor som reser eller pendlar mellan de nordiska länderna och som fastnat i den nordiska byråkratin.

Professor Bengt Sundelius och redaktörerna Lena Wiklund och Claes Wiklund var inviterade till arbetsutskottet den 12 april för att presentera bokprojektet ”Norden i sicksack”. Boken, som senare utgivits, behandlar tre spårbyten inom nordiskt samarbete.

Vid arbetsutskottets möte den 24 maj informerade informationschef Sigrún Stefánsdóttir och rådssekreterare Britt-Marie Forslund om Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets gemensamma informationsverksamhet. Bland annat informerades om förändringen av ”Politik i Norden” från en månatlig tidning till ett magasin med olika temanummer som utkommer fyra gånger per år. Vidare informerades om utvecklingen av rådets och ministerrådets gemensamma hemsida.

Nordiska rådet arrangerade en konferens om ”Viden og vækst i Norden. Strategi for det 21. Århundrede” den 6–7 mars i Köpenhamn. I konferensen deltog parlamentariker och ministrar från de nordiska länderna samt experter och företagsledare från såväl Norden som utanför Norden. Konferensen berörde ett stort antal frågor och fokuserade bl.a. på vilka insatser som krävs för att stärka och utveckla Norden som en kunskaps- och tillväxtregion, hur framtidens arbetsmarknad ser ut, hur man med hjälp av ny teknik kan främja utbildning och sysselsättning i glesbygden och hur man uppnår en hög livskvalitet och en stabil arbetsmarknad i Norden. Flera av de frågor som de gästande forskarna och företagsledarna ställde berörde globalisering, gränshinder samt arbetslivets förändring.

I sitt öppningsanförande påminde Nordiska rådets president **Sigriður Anna Þórðardóttir** om drivkrafterna i det nya kunskapssamhället och de krav som ställs på parlamentariker som skall kunna formulera framtidens politik. Presidenten lade särskild vikt vid att det nordiska samarbetet även i framtiden skulle vara en viktig arena för utveckling av mål och metoder för kvalitetsarbetet i skolan. Hon pekade på klara samband mellan allmän utbildningsnivå och ekonomisk tillväxt i ett samhälle.

Inom konferensens första tema Nordens potential i dagens världsbild medverkade professor **Helga Nowothny** från Schweiz med ett föredrag om **Kunskapssamhället och globaliseringen**. Hennes huvudfrågor rörde sig kring forskningsetiken och behovet av skärpning inom offentlig eller allmän moral vad gäller riktlinjer för nya regelverk för vetenskapligt arbete.

Nordens fördelar och möjligheter – dagens status redovisades av vice talmannen vid Europaparlamentet **Bertel Haarder** som konstaterade att man uppnått många goda resultat inom det nordiska samarbetet, men att det i dag behövs mer dynamik. Han beklagade att man fortfarande inte kunnat åstadkomma enkla lösningar för att förbättra den nordiska samhörigheten, som t.ex. gratis tillgång till varandras TV-program.

Men han såg också nya möjligheter för att vitalisera det nordiska samarbetet och pekade på det ökade intresset för historia bland nordbor. Han såg också det ökade intresset för Östersjön som ett samarbetsfält. Avslutningsvis såg Haarder stora möjligheter i det ökade utbudet för unga att studera i ett annat nordiskt land.

Dr **Jarl Bengtsson**, Center for Educational Research and Innovation CERI/OECD ställde frågan om den nordiska utbildningen var tillräckligt bra och konstaterade att Norden ligger i topp när det gäller hög utbildningsnivå bland de unga liksom i fråga om livslångt lärande.

Kunskapssamhället består dock av mycket mer än själva utbildningsinstitutionerna. Det sker en stark utveckling inom kunskapssamhällets alla områden; teknik, ekonomi och finanser samt hälsa och utbildning. Även om vi prioriterar kunskapen som redskap för tillväxt så är förhållandena mycket olika inom dessa områden. Den privata sektorn investerar mest på forskning, den officiella sektorn minst. Det gör att kunskapsekonomin ökar klyftorna i samhället. Flera borde inse att när man delar på kunskapen så växer den.

LO:s ordförande i Danmark, **Hans Jensen**, redovisade fackföreningsrörelsens synpunkter på framtidens arbetsmarknad. Han framhöll tre viktiga tendenser som skulle komma att påverka den framtida nordiska arbetsmarknaden, internationaliseringen, individualiseringen och den informationstekniska utvecklingen.

Direktör **Kristin Clemet** från Næringslivets Hovedorganisasjon i Norge presenterade framtidens arbetsmarknad från näringslivets synpunkt. Även hon framhävde globaliseringen och informationsteknikens betydelse för den framtida arbetsmarknaden. Andra viktiga betingelser var kunskapshöjande åtgärder, lokaliseringsfrihet för olika verksamheter och stor valfrihet på en rörlig arbetsmarknad. Kvalificerad arbetskraft och en flexibel arbetsmarknad bidrog till att arbetskraften skulle kunna användas på bästa sätt.

I den avslutande debatten om strategi för kunskap och tillväxt i Norden diskuterades frågor som Norden som hemmamarknad och Norden som ett utbildningsområde. Sammanfattningsvis konstaterades att Norden inte är bara en marknad utan många olika. Samma gällde Norden som ett utbildningsområde. Där finns det tydliga tendenser för regionalisering.

Direktör **Erkki Ormala** konstaterade avslutningsvis att de nordiska länderna har goda förutsättningar för att kunna dra fördel av den globala utvecklingen. Den nya digitala tidsåldern kommer att lösa problemet med att befinna sig ute i periferin. Många företag i Norden har visat att de kan bli globala aktörer och till och med globala ledare på sina respektive verksamhetsområden. De kommer att behöva lära sig att frångå de traditionella institutionella strukturer och ledningsprinciper som utvecklades för industrisamhällets förhållanden och villkor. I informationens tidsålder måste nya metoder antas och dessa kännetecknas av flexibilitet, internationalisering och uppbyggnad av nätverk som sträcker sig över traditionella nationella och internationella gränser.

Konferensen Barnforum, som hölls i Stockholm den 7–8 december 1998, följdes upp med ett andra Barnforum i Tallinn den 18 september 2000. Organisatör var Baltiska församlingen där huvudansvaret låg på den estniska delegationen. Vid ett förberedande möte mellan rådets rapportör Margareta Israelsson (s), representanter för Baltiska församlingen och rådssekretariatet beslöts riktlinjer och uppläggning för konferensen. Den mest framträdande skillnaden jämfört med det första Barnforum var att man i stället för representanter från de nordvästra regionerna i Ryssland inbjöd ungdomar från de ryskspråkiga minoriteterna i Baltikum.

Konferensen inleddes med en dialog mellan Margareta Israelsson och en finländsk ungdomspolitikern om ungdomar och politik varpå följde expertföredragningar. Konferensens huvudsakliga arbete ägde rum i fyra arbetsgrupper bestående av ungdomar från Baltikum och Norden. Arbetsgruppen som behandlade utnyttjande av fritiden för att förebygga brott konstaterade att inga barn föds kriminella. Beteenderubbningarna är ett socialt problem, de återspeglar familjens ekonomiska situation. Avgörande är hur barnen finner sig till rätta i skolan och finner sin plats i livet. Vidare underströks betydelsen av att de unga får veta hur de skall använda sin energi kreativt.

Arbetsgruppen som behandlade barn och narkotika erinrade om de sociala och psykologiska problem som drabbade befolkningen i alla de tre baltiska länderna till följd av övergången till marknadsekonomi. Många unga blev frustrerade och tappade fotfästet och kunde inte anpassa sig till den nya öppna världen. Möjliga vägar för att förebygga var modernare lagstiftning mot narkotika, större aktivitet för att tillämpa lagarna och samordning av statliga insatser med insatser av frivilliga organisationer.

Arbetsgruppen som behandlade ungas möjligheter på arbetsmarknaden betonade betydelsen av att skolan gav ungdomarna en adekvat förberedelse för arbetslivet, inte bara genom kunskaper utan också genom att orientera om möjligheterna på arbetsmarknaden och hur den fungerar. Karakteristiskt för sysselsättningsläget i alla de tre baltiska länderna var stora kontraster mellan olika regioner, mellan norr och söder och mellan kusttrakterna och det inre av landet.

Avslutningsvis gav det estniska ordförandeskapet den sammanfattande bedömningen att konferenser som denna kunde ge de unga en ny möjlighet att lära av politikerna. Ungdomen måste få diskutera på lika fot med politikerna och deras ungdomsparlament måste tas på större allvar än hittills. Ett problem var att finna ett gemensamt språk för politikerna och ungdomarna. Vid Närområdesutskottets möte vid sessionen framhöll gästerna från Baltiska församlingen att kritik hade framförts från ungdomarna, bl.a. mot det bristande deltagandet av nordiska politiker i konferensen samt att större resurser borde avsättas för förberedande möten.

6.1 Statsministrarnas redogörelse

Statsministrarnas redogörelse presenterades av Finlands statsminister **Paavo Lipponen**, som definierade huvudtemat i Finlands ordförandeskapsprogram "Nordbo 2001" med att ambitionen är att se aktiviteterna inom alla sektorer ur den enskilda nordiska medborgarens synvinkel. Finland önskar synliggöra det nordiska samarbetet för den vanliga medborgaren både i nordiska sammanhang och nationellt. Det är en naturlig fortsättning på det danska ordförandeskapets välfärdstema men innebär att fokus flyttas från kollektivet till individen. Finland vill arbeta vidare på basis av vismansrapporten för ett fördjupat samarbete till förmån för nordborna och bl.a. fästa uppmärksamhet på förslaget om ett nordiskt "medborgarkontrakt". Finland kommer att ta initiativ till en utredning av gällande rättigheter och de största återstående hindren mellan de nordiska länderna.

I mars 2001 kommer det nordiska samarbetets förhållande till det europeiska att sättas på prov då man går in för att tillämpa Schengenavtalet i alla nordiska länder. Globaliseringen och den snabba teknikutvecklingen, särskilt på informationens och kommunikationens område, medförde nya möjligheter och utmaningar, men också nya hotbilder. Finland avser att lyfta fram frågan om informationssamhället i de olika ministerråden och ämbetsmannakommittéerna och även att sammankalla ett möte mellan IT-ansvariga ministrar om det behövs.

Inom utbildningspolitiken prioriteras livslångt lärande och särskild uppmärksamhet skall ägnas äldre med svag grundutbildning. I samråd med arbetsmarknaden skall regeringen arbeta för att utveckla en fungerande arbetsmarknad och en samlad syn på människors välbefinnande. 2001 inleds förverkligandet av det nya ministerrådsprogrammet för social- och hälsovårdssektorn, som bl.a. fokuserar på undanröjande av gränshinder och utveckling av de nordiska välfärdssamhällena i ett europeiskt och internationellt sammanhang.

Energisamarbetet inriktas på en stegvis avveckling av gränshindren för energimarknaden i Östersjöområdet och ordförandeskapet lägger särskild vikt vid utveckling av energimarknaden och energisamarbetet i Östersjöområdet, utveckling av energimarknaden i Baltikum och effektivisering av närområdessamarbetet genom bättre samordning. Miljösamarbetet kommer att styras av den nordiska strategin för en hållbar utveckling och av ministerrådets handlingsprogram för miljösamarbetet i Norden 2001–2004. Insatser genom Nordiska investeringsbanken och NEFCO avser att stödja bilaterala och av EU initierade aktiviteter i anslutning till EU-utvidgningen, handlingsprogrammet för EU:s nordliga dimension och samarbetet mellan EU och Ryssland. Finland ger sitt fulla stöd åt Sverige i strävandena att under det svenska EU-ordförandeskapet ge miljöfrågorna allt större prioritet på EU:s agenda. Ministerrådets närområdespolitik står inför en översyn under Finlands ordförandeperiod och en samnordisk expertgrupp har pekat på strate-

giska mål och möjliga medel. Vidare skall relationerna med Ryssland stärkas.

Handlingsprogrammet för den nordliga dimensionen, som EU:s råd antog i Feira i juni 2000 är ett led i den gemensamma utrikespolitiken och ansvaret vilar primärt på kommissionen. Norden deltar genom att samordna sina nationella insatser. Det noteras att Sverige arrangerar en EU-konferens på ministernivå om uppföljning av den nordliga dimensionen i april 2001 och att Danmark signalerat intresse för att ordna en liknande konferens under sitt ordförandeskap senare hälften av 2002, där det primära målet blir att driva arktiska frågor. Finland, som nyligen tagit över ordförandeskapet för Arktiska rådet, har skapat ett nationellt forum för att konkretisera projekt inom den nordliga dimensionen och inleder en översyn av Nordiska ministerrådets arktiska program, som bör anpassas till Arktiska rådets målsättning med ambitionen att söka synergi och undvika överlappningar.

Samarbetet mellan de tre nordiska EU-medlemmarna fungerar mycket bra med informationsutbyte och praktisk samverkan, men något nordiskt block finns inte inom EU, där tänkande i termer av block eller snäva intressesfärer inte hör hemma. De nordiska länderna kan bidra med arbetsmetoder och modeller samt strävan till ett beslutsfattande som är öppet, pragmatiskt och som syftar till största möjliga samförstånd. De nordiska länderna har med framgång verkat för jämställdhet, sysselsättning, den sociala dimensionen och bekämpande av diskriminering. De stöder kraftigt en utvidgning av EU och ger fortsatt sitt aktiva stöd åt de baltiska länderna.

EU kan inte fly undan sitt ansvar för utvidgningen genom att trassla in sig i sina interna cirklar. Man bör inte skapa en känsla av osäkerhet eller underblåsa en EU-fientlig atmosfär i ansökarländerna. Statsministern hänvisar till Vismanspanelens förslag att man bör överväga att erbjuda de baltiska länderna medlemskap i Nordiska Investeringsbanken för att underlätta finansiering av viktig infrastruktur. EU:s utvidgning och fördjupning kräver att de nordiska länderna står beredda att ta ställning till nya och även radikala krav. Det är viktigt att under 2001 överväga hur man konkret kan öka samarbetet med dem och tala om samarbete mellan åtta länder, inte mellan fem plus tre. Finland vill sammanföra alla åtta statsministrarna för att föra frågan vidare.

6.2 Utrikesministrarnas redogörelse

Danmarks utrikesminister **Niels Helveg Pedersen** noterade att det nordiska utrikespolitiska samarbetet på många sätt varit framgångsrikt under det danska ordförandeskapet och att de nordiska länderna lämnat värdefulla bidrag till demokrati och stabilitet både i närområdet och övriga Europa. Det var mycket uppmuntrande att se att de central- och östeuropeiska folk som för ett antal år sedan levde under diktatur och förtryck nu levde efter de spelregler som utmärker öppna och demokratiska samhällen. Denna positiva utveckling har under detta år även slagit igenom på Balkan i och med att Milošević tvingats bort från makten i Jugoslavien, demokratisk utveckling i Kroatien och lokala val i Kosovo, Albanien, Bosnien-Hercegovina och Makedonien. Valen har gått fredligt till, även om det på några ställen förekommit oroligheter. Det är viktigt att framhålla för de nya demokratierna att

sådant inte hör hemma vid fria val. Det måste ställas samma krav på ekonomiska och demokratiska reformer på alla länder i regionen. Förhållandet till Ryssland som en central samarbetspartner både i förhållande till Norden och på ett europeiskt plan har hög prioritet. I samband med EU:s utvidgning har vi en enastående möjlighet att bygga upp ett partnerskap med Ryssland grundat på gemensamma värderingar och öppen dialog. Det är positivt att president Putin sänder en signal att han önskar en nära dialog med väst och EU. Han önskar främja den ekonomiska reformprocessen och har visat vilja att intensifiera Rysslands integration i världsekonomin. De nordiska länderna får inte rygga tillbaka för att ställa krav på Ryssland. Mänskliga rättigheter, demokratisering och fria medier är områden där vi måste följa utvecklingen noga. Det behövs åtgärder från rysk sida för att förbättra människorättssituationen i Tjetjenien. Moskva borde inse att en politisk lösning är den enda vägen ur konflikten. Pluralism och fria medier är en nödvändig grundval också för den ryska demokratin.

Under år 2000 har två nordiska länder gjort viktiga markeringar av uppgörelsen med Europas ohyggliga förflutna. I juni firades tioårsjubileet av OSSE:s Köpenhamnsdokument (the human dimension of the CSCE) som var det första konkreta instrument som skapades under 1990-talet för att främja demokrati och konfliktförebyggande i Europa. Den andra markeringen var den historiska Stockholmskonferensen om holocaust i januari. Denna konferens har en sorgligt aktuell bakgrund i framväxten av nynazistiska rörelser i Danmark och Sverige. Främlingshat, intolerans och fördomar står inte i överensstämmelse med den solidaritet som de nordiska samhällena bygger på. Att bekämpa de sociala och psykologiska orsakerna till dessa rörelser är en stor utmaning för de nordiska samhällena.

En utvidgning av EU med central- och östeuropeiska länder skulle skapa stabilitet och säkerhet också i Norden. Förhandlingarna framskrider planmässigt och rådets möte i Nice i december torde bana vägen för att EU är redo att välkomna de första nya medlemsländerna vid utgången av 2002. Finlands ordförandeskap under andra hälften av 1999 hade satt tydliga spår i EU-samarbetet, och Helveg Pedersen såg fram mot det svenska ordförandeskapet, vars program var grundat på klara nordiska värderingar. De nordiska länderna hade aldrig eftersträvat och skulle ej heller framöver framstå som ett nordiskt block i EU. En blockbildning skulle strida mot hela grundvalen för EU-samarbetet. Men det uteslöt inte att de nordiska EU-länderna kunde stå tillsammans i frågor där de var eniga och hade gemensamma intressen. Och de delade gärna sitt vetande med Island och Norge, som hade stort behov av korrekt och exakt information om innehållet i EU:s dagordning. De nordiska länderna anser det av avgörande betydelse att de baltiska länderna omfattas av EU:s utvidgning. De har också deltagit i Nato:s utvidgningsprocess och uppnått goda framsteg under det första året av Natos s.k. Membership Action Plan.

Det var viktigt att fasthålla takten i utvidgningen fram emot nästa Natotoppmöte 2002. De nordiska länderna var starkt engagerade i utarbetandet av EU:s nordliga dimension, som var ett gott instrument för att stärka det regionala samarbetet med Ryssland och bygga en bro mellan detta samarbete och den bredare europeiska integrationsprocessen. EU:s nordliga dimension

har ökat Rysslands intresse för det regionala samarbetet i Östersjö- och Barentsregionerna, vilket bekräftas av dess aktiva ordförandeskap för Barentsrådet. Handlingsplanens prioritering av Kaliningrad kräver också aktiv rysk medverkan. Från dansk sida är det väsentligt att det öppnas ett arktiskt fönster i den nordliga dimensionen. Arktiska rådet har tagit ett antal initiativ för att förbättra levnadsvillkoren i området, bl.a. att minska föroreningarna och studera effekterna av klimatförändringar. De kommande svenska och danska ordförandeskapen för EU skapar gynnsamma förutsättningar för att engagera EU inom ramen för Arktiska rådet.

Östersjötoppmötet i Kolding i april 2000 hade visat styrkan i det multilaterala samarbetet mellan Östersjörådets regeringar. Rådet har antagit nya utmaningar, som t.ex. att medverka till att hindra spridningen av smittsamma sjukdomar som tuberkulos genom en aktionsplan som utarbetas av regeringschefernas personliga representanter.

6.3 Försvarsministrarnas redogörelse

Finlands försvarsminister **Jan-Erik Enestam** inledde den försvarspolitiska redogörelsen med sammanfattningen att tyngdpunkten i det nordiska samarbetet ligger inom deltagande i fredsbevarande operationer och krishantering samt försvarsmaterielsamarbete. Mot bakgrund av det nya läget i omvärlden strävar de nordiska länderna att omstrukturera sina försvarsmakter så att t.ex. antalet värnpliktiga anpassas efter det verkliga behovet, även om Finland under en överskådlig framtid bevarar en i nordiskt eller europeiskt perspektiv stor mobiliseringsarmé. Inom EU sker en kraftfull utveckling av en såväl militär som civil krishanteringsförmåga. Medlemsländerna har gett sina preliminära truppenbud på sammanlagt 84 000 soldater, drygt 100 fartyg och över 500 flygplan. De nordiska länderna är eniga om att en dubbling av Natos strukturer så långt som möjligt bör undvikas och att Natos planeringssystem skall användas. Finland och Sverige deltar fullt ut i EU:s militära verksamhet medan Danmark p.g.a. sitt förbehåll inte deltar och Norge står utanför EU. Norge kommer dock som Natoland att beredas tillfälle att delta i EU:s militära krishantering och har förklarat sig villigt att ställa trupper till förfogande.

Nordiskt samarbete gällande militär krishantering är väl etablerat inom ramen för Nordcaps (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support), som från detta år har ett permanent planeringselement i Näsby utanför Stockholm, bemannat av officerare från fyra nordiska länder. Tyngdpunkten i dess arbete är att skapa ett nordiskt styrkeregister, och målsättningen är att från 2003 kunna ställa en gemensam nordisk trupp av upp till brigadstorlek till det internationella samfundets förfogande. Man skall även undersöka möjligheterna att ställa upp nordiska marin- och flygstyrkor. Den samnordiska truppen är avsedd att kunna användas i såväl EU-, OSSE-, FN- som Natoleda operationer, även om Danmark inte kan delta i EU-ledda. Alla nordiska länder ser gärna att en operation har FN-mandat, och för Finland och Sverige är detta ett villkor för deltagande. Det nordiska samarbetet inom SFOR i Bosnien och KFOR i Kosovo har varit resultatrikt och utgjort ett exempel för andra länder. Danmark och Norge bär huvudansvaret för

KFOR-operationens ledning och bemanning av staben under sex månader 2001. Finland och Sverige hoppas att, efter förhandlingar med Nato i vanlig ordning, ges tillfälle att delta i högre grad och med större bredd än tidigare.

Flaggskeppet i det nordiska försvarsmaterielsamarbetet är helikopterprojektet, men även granatkastarprojektet AMOS och ubåtsprojektet Viking är exempel på lyckat samarbete.

En överenskommelse har uppnåtts om industriellt samarbete för sprängämnes- och ammunitionstillverkning. Nordiska ministerrådet har beviljat hälften av de nödvändiga medlen för att det redan för åtskilliga år sedan lanserade nordiska säkerhetspolitiska forskningsprogrammet skall kunna startas. Resten finansieras nationellt.

Vad gäller säkerhetspolitik i ett internationellt perspektiv noterade försvarsministern att Ryssland beslutat om en ny säkerhetspolitisk doktrin enligt vilken man inte mer ser USA eller väst som det viktigaste hotet utan hellre riktar blicken mot inhemska utvecklingstrender såsom regional separatism, terrorism samt olika sociala och ekonomiska problem. Även Ryssland är redo att förändra försvarsmaktens struktur och minska personalen. Man bevarar även i framtiden sin kärnvapenkapacitet men på en lägre nivå och anser sig mest behöva moderna konventionella vapen för bruk i olika interna konflikter och mot terrorism. Det är främst den islamiska fundamentalismen man i dag betraktar som ett hot. Skillnaden är stor mellan Rysslands EU-politik och dess Natopolitik. Man är redo att öka samarbetet med EU rörande krishantering och har inte rest några invändningar mot EU:s utvidgning t.ex. till de baltiska länderna. Men Ryssland är fortfarande kritiskt mot Nato och motsätter sig dess utvidgning till länder som ingick i f.d. Warszawapakten. Efter återvunnen självständighet utgjorde de baltiska länderna de facto ett militärt tomrum. Det är ett allmänt säkerhetsintresse att de har en reell möjlighet att på en rimlig tid bygga upp en egen försvarsförmåga. Detta sker med betydande stöd från bl.a. de nordiska länderna. Norden stöder de baltiska ländernas rätt att själva avgöra sitt förhållande till EU och Nato.

Ett förberedande möte hålls om förstärkning av PfP-samarbetet i Östersjöregionen. Tanken är att samla Östersjöländerna inklusive Ryssland samt USA och övriga länder som har intresse av att utveckla samarbetet i Östersjöregionen. De nordiska länderna är redo att samarbeta med Ryssland även i militära frågor. Förutom miljösamarbetet i Murmanskregionen håller bilaterala samarbetsformer, såsom utbyte av officerare, på att ta form. Ryssland har inbjudits att delta i Nordic Peace-övningarna. Hittills har stabsofficerare deltagit, och det återstår att se om övningsverksamhet med trupper kan bli verklighet.

Medan risken för traditionella krig minskat medför den snabba utvecklingen av främst informationstekniken nya svårbemästrade hot. Samhällsfunktioner som energiförsörjning, bankväsende, statens finansiella organ och i stort sett hela förvaltningen skulle kunna förlamas genom ett anfall via informationsnätet.

De nordiska länderna bör eftersträva ett brett internationellt samarbete i denna fråga, dvs. försvar mot informationskrigföring.

Efter stats-, utrikes- och försvarsministrarnas redogörelser inleddes den egentliga generaldebatten av den socialdemokratiska gruppens talesman **Berit Brørby**, som erinrade om att Nordiska rådet var engagerat i tre regionala samarbetsprocesser, nämligen Barentssamarbetet, Östersjösamarbetet och det arktiska samarbetet och dessutom i EU:s nordliga dimension, som omfattar alla de regionala processerna. EU:s institutioner fattade beslut om den nordliga dimensionen, men som det ledande parlamentariska organet i Nordeuropa kunde Nordiska rådet spela en viktig roll i uppföljningen av dimensionen och bidra till att den fylldes med substans genom att ta fram projekt som Nordens inbyggare kände igen. Alla dessa regionala utvecklingsprocesser hade det gemensamt att Ryssland intog en särställning genom att uppgifterna och de huvudsakliga utmaningarna i första hand fanns där. Demokratisk utveckling och miljönsatsning var därför bland de viktigaste insatserna i Nordiska rådets medverkan i konkretiseringen av den nordliga dimensionen. Särskilt Barentssamarbetet hade skapat ett aktivt lokalt engagemang. Det folkliga samarbete som utvecklats mellan Ryssland och de övriga nordiska länderna i norr var utan tvekan Barentssamarbetets största framgång.

Berit Brørby kommenterade även vismanspanelens rapport, som pekade på tio trender som det parlamentariska nordiska samarbetet måste fånga upp. Det nordiska samarbetet stod vid ett vägskäl. Globaliseringen och den ökade regionaliseringen i Europa hade medfört behov att se det nordiska samarbetet på ett nytt sätt, både vad gällde dess struktur och vilka saker det sysslade med. Det faktum att strukturen ändrades för bara fem år sedan visade att utvecklingen gick snabbt och att det krävdes en flexibel och effektiv samarbetsmodell. Med dagens organisation hade man inte helt kunnat åstadkomma att rådets auktoritet låg i att dess medlemmar var representativa för sina parlament och partigrupper. Dock saknade hon den partipolitiska dimensionen i vismansrapporten.

Mittengruppens talesman **Johan J. Jakobsen** menade att vismanspanelens förslag inte nödvändigtvis borde tolkas så att 1995 års reformer var misslyckade men att Nordiska rådet och dess närområden var inne i en utveckling som ändrade förutsättningarna för samarbetet. Mittengruppen delade vismanspanelens uppfattning att den geografiska indelningen av rådets verksamhet inte var hållbar i längden. En utskottsmodell grundad på teman eller fackområden skulle för det första skapa en klar skillnad mellan utskottens arbetsområden, för det andra ge överskådligare kontaktlinjer mellan utskottet och ministerrådet och för det tredje göra det lättare att förankra utskottens arbete i de nationella parlamenten. Detta skulle tillsammans med den politisering som tillhörde de mest lyckade elementen i 1995 års reformer göra rådet till en mer intressant arena för politisk verksamhet.

Jakobsen gick så över till TV-frågan och pekade på att vissa tecken tydde på att digitaltekniken skulle skapa nya kommunikationshinder mellan länderna, då digital sändningsteknik gör det möjligt att avgränsa sändningarna till ett enskilt land. Med nuvarande teknik kan invånare i Österbotten och på Åland se svensk TV, medan etablering av digitalteknik i Sverige kunde få som konsekvens att de blir avskurna från att se svensk TV. Det borde vara en

central uppgift för nordiska politiker att förhindra att så sker. Föreningarna Nordens Förbund hade i ett pressmeddelande uppmanat Nordiska rådet och regeringarna att snarast inleda förhandlingar härom, och mittengruppen avsåg att lägga fram ett konkret förslag i saken.

Den konservativa gruppens talesman **Bo Lundgren** erinrade inledningsvis om gruppens förslag att de baltiska länderna skulle välkomnas som fullvärdiga medlemmar i Nordiska rådet. Han såg formuleringar i Finlands statsministers och Danmarks utrikesministers redogörelser som stöd för den konservativa gruppens förslag. Han menade vidare att utvecklingen i Island dementerade den året förut av statsminister Göran Persson givna bilden av en nordisk samhällsmodell där höga skatter var en förutsättning för god välfärd. Island hade med stor framgång valt en friare väg än de övriga nordiska länderna. Skatteuttaget var nästan 20 procentenheter lägre än i Sverige och 10 procentenheter lägre än genomsnittet i EU. Skolan, sjukvården och omsorgen om unga och gamla fungerade. Island var ett starkt och modernt välfärds-samhälle. Han erinrade om Assar Lindbecks definition av en välfärdsstat av svensk typ som en socialisering av hushållens traditionella vård och omsorg om människor. Under de senaste decennierna hade socialdemokraterna, om än ofta motvilligt, accepterat viktiga delar av en liberalkonservativ politik såsom självständiga riksbank, låginflationspolitik, medlemskap i EU och avregleringar i viss omfattning. Globaliseringen krävde att vissa skatter sänktes. Finland var det land som gjort mest för att bryta med den gamla ordningen. Där fördes inte bara en mycket medveten och sund budgetpolitik, utan där sänktes också skatterna. Den lilla socialdemokratiska omprövning som skett gällde makroekonomin, men inom de verksamheter som stod människorna allra närmast, skolan, barnomsorgen, sjukvården och äldreomsorgen, låg så gott som alltid de planekonomiska idéerna fast. Efterfrågan på vård och omsorg skulle komma att öka men att försöka tillfredsställa den genom ännu större offentlig sektor och ännu högre skatter var inte möjligt. Det krävdes en politik som rev hindren för människor att forma sin egen väg.

Den vänstersocialistiska gruppens talesman **Charlotta L Bjälkebring** ansåg att Finlands ordförandeskapsprogram för 2001 utgick från en fräsch och riktig hållning. Vid sidan av begreppet ”nordisk nytta” borde ”nordbo” och ”närområdesbo” fungera som en röd tråd i alla rådets beslut. Hon uttryckte även sin tillfredsställelse med ministerrådets nya jämställdhetsprogram för 2001–2005. Mainstreaming var programmets centrala del, och där fanns en hel del att göra även inom den nordiska officiella organisationen. Det fanns fortfarande mycket få kvinnor på ledande poster, liksom också i de nationella förvaltningarna.

Andra viktiga frågor var möjligheten att kombinera arbete och familjeliv samt kampen mot kvinnohandel, trafficking, i närområdena, som var ett ganska tabubelagt problem. Det var inte i första hand en jämställdhetsfråga utan en fråga om mänskliga rättigheter, då denna kriminella verksamhet även utnyttjade barn.

Vidare tog hon upp TV-samarbetet, ett av de stora misslyckandena i det nordiska samarbetet. Digitaliseringen gav nya möjligheter – kunde man åka till månen måste man väl också kunna se varandras TV-program. Men tyvärr begränsade den digitala sändningstekniken signalerna till landgränsen och

skulle därför komma att hindra gränsområden från att se grannlandets TV. Problemet var en demokratisk och kulturell fråga av stor vikt och skulle medföra försämrad språkförståelse om det inte löstes. Det måste lösas på politisk väg, marknadskrafterna löser det inte.

Mot bakgrund av att alla nordiska länder inför Schengenreglerna samtidigt den 25 mars 2001 ställde hon frågan vad den nordiska passfriheten blir värd om alla måste ha en av EU godkänd legitimation till hands när man rör sig inom Norden och legitimera sig på hotell, campingplatser, i tull osv.

Gun Hellsvik redovisade några av de synpunkter som presidiets arbetsgrupp om den nordliga dimensionen lagt fram, vari påpekas att den är avsedd att vara ett instrument för att definiera och ta till vara unionens intressen i och omkring dess nordområden men däremot inte som ytterligare en regional samarbetsstruktur. Presidiet hade 1998 välkomnat initiativet och sagt att Nordiska rådet för sin del ville medverka i den fortsatta processen med konkreta synpunkter på innehållet. Inom den nordliga dimensionens geografiska område fanns stora skillnader i ekonomisk standard och levnadsvillkor i övrigt, och ekonomisk tillväxt var den enda tänkbara vägen att jämna ut dessa skillnader. Det fanns stora möjligheter till positiv utveckling, men tillväxt och ökad sysselsättning var det samlade resultatet av åtgärder på många olika områden, av såväl privata som offentliga aktörer. Det staterna kunde göra var att skapa goda förutsättningar för enskilda och företag som ville engagera sig i produktiva verksamheter. Ekonomiska och handelsmässiga förutsättningar, liksom befolkningens hälsa, trygghet och livsmiljö var av betydelse. Till de viktigaste förutsättningarna hörde en modern infrastruktur.

Samtliga stater inom den nordliga dimensionen var demokratier i konstitutionell mening, men många viktiga delar i ett demokratiskt samhällsliv stod ännu i början av sin utveckling. Det fanns utrymme för ökat samarbete för uppbyggnad av demokratiska institutioner, av rättssystem och lokal administration, öppenhet och insyn, yttrandefrihet samt mekanismer för skydd av de mänskliga rättigheterna.

Den nordliga dimensionen togs även upp av **Ragnwi Marcelind**. Hon definierade den som handlande om relationer människor emellan, om ett ansvarstagande att för den uppväxande generationen skapa möjligheter för en trygg uppväxt, som också leder till trygga människor inför framtiden och en trygg samvaro i Norden. Tyvärr fungerade det inte alltid så i verkligheten, bl.a. därför att den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten växte i Europa och i Norden. Oroväckande var att den organiserade brottsligheten troligen hade mer pengar till sitt förfogande än bilindustrin och träindustrin tillsammans. Den högteknologiska utvecklingen gav brottsligheten nya möjligheter förutom mer traditionella orsaker som minskad kontroll och ökad korruption. För att möta dessa tendenser krävdes många åtgärder, bl.a. ett utvecklat polissamarbete. Inom det nordiska samarbetet behövdes en mångfacetterad strategi, långsiktighet och visionärt tänkande för att komma till rätta med detta, särskilt den ekonomiska brottsligheten som penningtvätt, narkotikabrottslighet och prostitution. Förebyggande insatser var av extra värde, som att försöka utveckla en modern kriminalvård med tidiga insatser, särskilt bland barn och ungdomar, samt att skapa möjligheter till en trygg uppväxt. Man kunde gå in med stöd till skolor och frivilligorganisationer

som arbetar med barn och ungdom och även påverkar deras inriktning genom information om droger och drogmissbruk.

Anita Johansson tog även upp TV-frågan mot bakgrund av att övergång till digitala marksändningar är aktuell i flera länder. Detta innebar att antalet kanaler ökade och blev tillgängliga för alltfler eftersom den digitala tekniken minskade kostnaderna för utsändningar. Men paradoxalt nog kunde den nya tekniken innebära att det direkta nordiska TV-utbudet minskade eftersom det kunde bli nödvändigt med ett särskilt programkort som endast tillhandahölls tittare i det egna landet. De nordiska länderna borde därför ta initiativ till ett samarbete där det prövades hur ny teknik kunde förenas med att nordisk public service-TV blev tillgänglig också i andra nordiska länder än det egna hemlandet.

Hon tog också upp rådets organisation som den gestaltats genom reformerna med början 1995 med uppdelningen på tre pelare, partigruppernas ökade betydelse, en session och möjligheten att arrangera temamöten och noterade att vismansrapporten ”Norden – öppet för världens vindar” i första hand innehöll substansfrågor.

Statsminister Göran Persson framhöll inledningsvis kontinuiteten i den nordiska debatten som bl.a. visades av programmet för det kommande finska ordförandeskapet med nordbon i centrum, som byggde vidare på de danska och svenska ordförandeskapen. Särskilt uttryckte han tillfredsställelse över att man tryckte på miljöfrågorna som mer än något annat var ett nordiskt bidrag till utvecklingen av Europa vid sidan av det stora engagemanget för sysselsättningen. Resten av statsministerns tal utgjorde ett försvar för den nordiska välfärdsmodellen i polemik mot främst Bo Lundgren. De nordiska länderna framstod som de moderna samhällena som lyckades med att kombinera utveckling och rättvis fördelning. Därför omfördelade man med ett relativt högt skatteuttag. De nordiska länderna låg främst med de nya teknikerna och de nya teknologierna, hade den högsta sysselsättningen och hävdade med kraft jämställdheten mellan män och kvinnor. De var moderna samhällen inte trots, utan tack vare, ett högt skatteuttag och en stor gemensam sektor. Den gemensamma sektorn innebar en våldsamt koncentrerad satsning på utbildning och forskning, från förskola upp till universitet och återkommande utbildning för vuxna, samt dessutom en satsning på en åldrande befolkning. Ute i Europa där man ännu inte fört en diskussion om hur man skulle hantera sina pensionssystem och möta en kommande vårdexplosion kunde man vänta sig att skattetrycket skulle komma att öka medan man i de nordiska välfärdssamhällena, där man löste detta gemensamt, kanske rent av successivt kunde sänka sina skatter något. Den nordiska var alltså en fast förankrad samhällsmodell som var modern och firade framgångar. Det var ingen självbelåtenhet i detta konstaterande utan bara en insikt om att vi har något att erbjuda, att visa upp i internationellt samarbete.

Generaldebattens andra del som hade rubriken **Strategi för det framtida nordiska samarbetet** kom att koncentreras kring den s.k. vismansrapporten ”Norden – öppet för världens vindar” samt även frågor om gränshinder. Samarbetsminister **Leif Pagrotsky** såg som en av de viktigaste uppgifterna att komma till rätta med olika vardagliga hinder för företagare och medborgare som gör affärer eller arbetar på andra sidan om en nordisk gräns. Det

var utmärkt att Finland lagt fram ett ordförandeprogram, Nordbo 2001, som satsade på de medborgarnära frågorna. Under det svenska ordförandeskapet hade man lyft fram gränshinderfrågorna och lagt särskild vikt vid det direkta bilaterala samarbetet med Danmark, Norge och Finland, vilket nu följdes upp. Arbetet att få till stånd konkreta förändringar var mödosamt och tidskrävande men också mycket angeläget. Efter Öresundsbroförbindelsens öppnande hade denna region blivit ett "gränshinderlaboratorium" och erfarenheterna därifrån hade man tagit med sig till de bilaterala diskussionerna med Finland och Norge. En fråga som diskuterats i många år och nu var på väg att lösas var besiktningsregler och förhandscertifikat för vissa maskiner, såsom grävmaskiner och mobilkranar. När reglerna slutligt lagts till rätta blir det för första gången möjligt för innehavare av sådana maskiner att utföra jobb på båda sidor av gränsen.

Samarbetsministern ansåg att vismanspanelen lämnat en intressant rapport som beskrev flera övergripande utvecklingstrender som panelen bedömt ha särskild betydelse för det nordiska samarbetet: den europeiska integrationsprocessen, globaliseringen, den teknologiska utvecklingen m.fl. Panelen drog ett antal konsekvenser och gick vidare och lämnade förslag till hur det nordiska samarbetet skulle svara upp mot dessa konsekvenser. Slutsatserna var inte självklara, men det var bra att panelen hade dragit ut konsekvenserna och lämnat förslag och i vissa fall ställt saker på sin spets. Det borde stimulera till en nödvändig och vitaliserande debatt om det nordiska samarbetets framtid. Det var viktigt att se över var vi står i samarbetet nu och vilka reformer vi behövde gå vidare med. En del processer med denna inriktning hade redan satts i gång, t.ex. rapporter "Närmare Norden" med förslag till närområdesstrategi och Budgetanalys 2000 som ställde grundläggande frågor om det framtida arbetet.

Den socialdemokratiska gruppens talesman **Sighvatur Björgvinsson** ansåg det mycket positivt att de politiska partiernas inflytande på sessionen stärkts genom den omstrukturering som företogs 1995 men att trepelarstrukturen försvagat rådet då ministerrådet behållit sin struktur så att rådet inte längre hade överblick över regeringarnas samarbetsuppgifter och rådets utskott inte hade någon parallell hos ministerrådet. Vismanspanelens förslag om tio cirklar, som skall avlösa trepelarsystemet, var intressant men skulle medföra mer arbete och högre kostnader om det genomfördes helt. Den socialdemokratiska gruppen var mer kritisk till förslaget att de nationella parlamentens och utskottens talesmän i större utsträckning skulle delta i rådets arbete då detta skulle försvaga partigruppernas ställning inom rådet. Vismanspanelens förslag och idéer borde grundligt dryftas inom rådet och ministerrådet, varvid särskild vikt borde läggas vid följande punkter:

- Rådet och ministerrådet borde ha liknande struktur.
- Den politiska ledningen av rådet borde förstärkas t.ex. genom att förlänga presidentens mandatperiod, välja en eller flera vicepresidenter, eller att presidiet utser ett arbetsutskott för det dagliga arbetet och mindre viktiga beslut.

- Det vore nödvändigt att betro rådet och dess utskott klart avgränsade uppgifter och att uppföljning av rådets beslut och resultaten av dess diskussioner följs upp.
- Rådet bör säkras det fotfäste i de nationella parlamenten som det saknat.

Elver Jonsson, som talade för mittengruppen, ansåg att vismansrapporten tog fräscha grepp i sin spännande analys, där inte minst globaliseringen lyftes fram. Han såg både möjligheter och hot, tre tydliga scenarier som vi behövde se och hantera: öppenheten, hoten och sådant som vi behövde stänga ute. Vi behöver mer öppenhet när det gäller handel genom förenklad och mer enhetlig valuta, där vi observerar tredje världens fattigdom med bistånd och skuldavskrivning, en förnyad arbetsmarknad och bättre regionalpolitik. Vi behöver utväxla kultur och teknik och bistå människor på flykt. Hot kan vara skattebasernas flyktighet och ny teknik i krigföringen, både militär och ekonomisk och psykologisk. Vi kunde också se hot i tillväxt, om den fick vara okontrollerad. Därför behövdes miljöinsatser och det var bra att de lyftes fram. Vad man behövde stänga ute och bekämpa var kriminaliteten som ökade, den illegala droghandeln och den högst ovärdiga kvinnoförnedringen. De tio trender som vismansgruppen identifierat var en god grund för diskussion om det framtida samarbetets innehåll. Viktigt var att man inte fastnade i en procedurdiskussion utan snabbt kunde komma fram till konkreta resultat, om man som presidiet föreslog förde den vidare processen t.ex. i en gemensam arbetsgrupp mellan rådet och ministerrådet. De nordiska medborgarnas frihet växte med globaliseringens ökade möjligheter. Den fria handeln och tillväxten var oundgängligt nödvändiga förutsättningar för att värna en fortsatt uthållighet i ett nordiskt välfärdssystem.

Ett framtida nordiskt samarbete kunde bara visa sin livskraft genom att stärka de nordiska medborgarnas aktiva deltagande i den gränslösa världen. Det förutsatte ett starkt folkligt engagemang och måste även vara starkt förankrat i de nordiska parlamentens vardag, och det parlamentariska inflytandet måste stärkas. Det var kanske den viktigaste uppgiften för parlamentarikerna i Nordiska rådet under den fortsatta debatten som vismanspanelen startat.

Den konservativa gruppens talesman **Per-Kristian Foss** menade att Nordiska rådet inte kunde återvinna den politiska roll det hade innan de konkurrerande arenorna, främst EU, tillkommit utan måste finna en ny roll. Omvärldsförändringarna och i synnerhet globaliseringen hade medfört att den nordiska välfärdsstaten inte längre var vad den varit, inte längre lika enhetlig och inte lika olik andra välfärdsstater. Det var bl.a. resultatet av att de nordiska länderna accepterat att ingå i en global ekonomi med rörligt skatteunderlag. En annan illusion än den att den nordiska välfärdsstaten var något speciellt var att de nordiska länderna skulle kunna samordna sin syn på vad som skedde i EU. Så hade det inte blivit, därför att de nordiska länderna inte hade gemensamma intressen utan följde sina nationella intressen. En annan orsak var att när de nordiska EU-länderna kompromissat sig fram till ett direktiv i förhandling med alla övriga medlemsländer, kunde de inte gärna komma och erbjuda Norge och Island överläggning. Det var något naturvidrigt i illusionen att ett icke-medlemsland skulle behandlas på samma sätt som

ett medlemsland, och den illusionen skulle helt försvinna när EU utvidgades. Den konservativa gruppen hade inte diskuterat sig fram till en färdig uppfattning om vismanspanelens förslag, men hade fyra förbehåll:

- Kombination av djup och bredd med bättre förankring hos nationella parlamentariker på respektive sakområden skulle bli för byråkratisk och tung om den placerades ovanpå den nuvarande strukturen.
- Man måste göra ett val när det gällde fördjupning och nationell parlamentarisk förankring av olika sakområden. Sakområdena måste vara sådana att de nordiska länderna, inklusive ministrarna, inser att det finns ett intresse av reell nordisk vidareföring av samarbetet och att fatta beslut som kanske går utöver de förpliktelser man har i andra europeiska och internationella forum.
- En ny struktur får inte medföra att man inte prioriterar samarbetet med de baltiska länderna och närområdet i övrigt.
- Det partipolitiska samarbetet över de nationella gränserna får inte försvagas utan måste förstärkas, detta är det nyttiga i den nya strukturen.

En mer kritisk syn på globaliseringen framfördes av den vänstersocialistiska gruppens talesman **Steingrímur J. Sigfússon** som ansåg att panelens rapport förhöll sig alltför positiv till dess konsekvenser. Globaliseringen hade redan för länge sedan försvagat möjligheterna till demokratisk påverkan, vilket var en mycket central del av alla de utmaningar parlamentariker i världen stod inför. Globaliseringen hade naturligtvis fördelar, t.ex. från tekniska och informationsmässiga aspekter, men påverkade minst lika mycket negativt. Här avsåg han oftast den internationella ekonomin som ingen längre hade kontroll över. Utmaningen för de nordiska och alla andra länder i världen var hur man skulle lyckas återföra makten till demokratiskt valda organ och bygga upp en internationell demokrati som verkligen var förankrad i medborgarsamhället. Förslaget i rapporten att t.ex. närområdessamarbetet i framtiden alltmer skulle bli en ”flexibel cirkelstruktur” fann han lät öppet och trevligt, men vad betydde det egentligen? Han erinrade om att vänstergruppen 1995 reserverat sig mot att rådets utskott skulle utgå från en geografisk uppdelning och hoppades att detta experiment, som inte varit lyckat, snart skulle övergå till något som liknade den tidigare ordningen.

På vägnar av det den 2 mars 2000 grundade **Samiskt Parlamentariskt Råd** framförde **Pekka Aikio**, ordförande för Sametinget i Finland, samefolkets hälsning till Nordiska rådet och framhöll att samerna länge hyst en förhoppning om att Nordiska rådet med tiden skulle ge samerna fullvärdigt medlemskap i rådet. Han konstaterade att det i vismansrapporten föreslagits att samernas rätt till egen representant i Nordiska rådet borde uppmärksammas i det fortsatta samarbetet. Bakgrunden till bildandet av Samiskt Parlamentariskt Råd var att samerna i Finland, Norge och Sverige hade sina folkvalda sameting och att det fanns behov av samarbete mellan dessa i ärenden som berörde samerna i flera länder eller som ett folk. Detta samarbetsbehov gällde också i förhållandet mellan samerna och nationalstaterna. Samarbetet mellan Samiskt Parlamentariskt Råd och regeringarna hade inletts med ett

möte mellan sametingspresidenterna och de för samefrågor ansvariga ministrarna i Karasjok i november. Mötet ansåg det viktigt att fortsätta förberedelserna för en nordisk samekonvention och innebar även en positiv och konstruktiv dialog om de i Finland, Norge och Sverige pågående utredningarna.

6.5 Frågestund med samarbetsministrarna

Även vid 52:a sessionen fortsattes den praxis som grundlagts vid 48:e sessionen med spontana frågor enligt förebild från Sveriges riksdag. Frågorna besvarades av samarbetsministrarna, för svensk del av Leif Pagrotsky.

Åke Gustavsson ställde frågan vilka åtgärder man från finsk sida avsåg att vidta för att de finsktalande invånarna i Sverige skall kunna se på YLE i public service-televisionen när man enligt det mål som Finlands riksdag satt upp släcker ned de analoga sändningarna år 2006. Finlands samarbetsminister svarade att ett utredningsarbete pågick och att Finland inte hade kryptering varför det inte fanns några tekniska hinder. I den mån det uppstod problem hade det med upphovsrätten att göra, och det var en förhandlingsfråga. Men han utgick från att man i Finland skulle kunna se Sveriges TV och i Sverige Finlands TV.

Elver Jonsson frågade om den svenska regeringen avsåg att agera för att den nordiska passfriheten reallt skulle upprätthållas och vad skillnaden var mellan att återinföra kravet på pass och att ständigt kräva passliknande legitimation på t.ex. hotell och campingplatser. Samarbetsminister **Leif Pagrotsky** svarade att oron härför torde ha sitt ursprung i en felaktig tidningsartikel, enligt vilken man bakvägen skulle återinföra passtvang mellan Sverige och Norge. Något sådant kom ej att ske utan vad det handlade om var den inhemska polisiära kontroll som innebar att polis och andra skulle kunna avkräva folk legitimation. De polisiära kontrollmöjligheter som diskuterats skulle såvitt han förstod inte öka genom Schengensamarbetet.

Lennart Gustavsson frågade på vilket sätt den svenska regeringen tänkte samverka med den finska för att säkra de öst-västliga förbindelserna i Kvarkenregionen mot bakgrund av att regeringarna subventionerat färjelinjen Vasa-Umeå med 40 miljoner kronor men att dessa pengar enligt tidningsuppgifter inte räckte till. Leif Pagrotsky svarade att regeringen inte givit något löfte om ytterligare pengar ifall rederiet räknat fel och att huvuddelen av de regionalpolitiska medlen gick till länsstyrelserna. Han kunde ej heller göra någon utfästelse att ge väg E 12 status som Transeuropean Network, då han ej kände till reglerna för detta, men ansåg det vara en spännande tanke. Finlands samarbetsminister underströk att hans regering hade ambitionen att garantera en åretruntrafik mellan Vasa och Umeå och att utredningar pågick för att hitta en permanent lösning. Men utgångspunkten kunde inte vara att man skulle subventionera trafiken utan att försöka hitta företagsekonomiskt hållbara lösningar.

Marianne Andersson frågade den danska samarbetsministern vilka analyser som låg bakom den i budgetanalysen aviserade omvandlingen av Nordicom, Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforsk-

ning. Ministern svarade att budgetanalysen innehöll 12 förslag och att ett av dessa avsåg finansiering av institutionerna. Det var en process som innefattade individuell höring med varje institution, och några beslut var inte fattade. Marianne Andersson ansåg det viktigt att Nordicom fick en finansiering och hade en basverksamhet då man arbetade mycket med kontakter med universitetet och forskarvärlden och med att söka projektmedel.

Anita Johansson ställde mot bakgrund av rådets rekommendation nr 18/1997 och ett TV-program som kritiskt granskat de nordiska ländernas flyktingpolitik frågan vad regeringarna ville göra för att åstadkomma en mycket bättre och humanare flyktingpolitik i Norden. Den danska samarbetsministern svarade att de nordiska ländernas regelverk grundades på internationella konventioner och därigenom som utgångspunkt hade en human flyktingpolitik. Problem uppstod då politiska partier ibland tävlade om att tillmötesgå vad de uppfattade som en folkopinion. Politiker och partier hade ett kolossalt ansvar för den stämning som skapades. Det bekymrade henne att det skett stora förskjutningar i vad som ansågs legalt och berättigat att pådyvla invandrare och skapade en förnimmelse av att det var invandrarna som skapade problemen när det i verkligheten var samhället som inte gav dem reella möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Otoliga analyser visade att just detta var den rätta vägen till en bättre integration och den bästa och mest humana flyktingpolitiken.

Chris Heister tog upp samma fråga som hon ställt vid ett antal sessioner, nämligen om de höga kostnaderna för visum från Ryssland till Finland, vilket särskilt drabbade ungdomar som skulle stanna för att t.ex. spela fotboll eller fortsätta till Norge eller Sverige. Finlands samarbetsminister menade först att problemet skulle försvinna när Schengenavtalet träder i kraft, men Chris Heister preciserade att frågan gällde just visumkostnaderna från Ryssland till Finland och inte när man rörde sig vidare inom Schengenområdet, vilket redan var kostnadsfritt. Ministern svarade att lagen medgav möjligheter att göra undantag för inresa till Finland och att det tillämpades.

Charlotta L Bjälkebring frågade mot bakgrund av globaliseringen, som försvagat FN:s och politikernas roll och förstärkt de globala ekonomiska organens roll, om ministerrådet övervägt en nordisk rapportering och uppföljning på parlamentarisk nivå i Nordiska rådet när man hade gemensam nordisk representation i globala organ som WTO, Världsbanken och IMF. Leif Pagrotsky svarade att det inte fanns någon gemensam nordisk representation i WTO, även om länderna var väl samstämde. I Världsbanken och Valutafonden hade man nordisk-baltiska representanter. Dessa frågor behandlades av finansministrarna, och samarbetsministrarna hade valt att inte närmare lägga sig i en samordning av detta arbete eller att de skulle följa upp detta inom Nordiska rådet. Det var en uppgift för parlamentarikerna och inte för samarbetsministrarna.

Ewa Larsson ställde mot bakgrund av den finske samarbetsministerns besked att TV-sändningarna inte kommer att vara krypterade sedan man i Finland släckt ned det analoga TV-nätet en fråga till den svenske ministern hur det kom att bli i Sverige när det analoga nätet släcktes ned. Skulle grannländerna även i fortsättningen kunna se svensk public service i det digitala marknätet?

Leif Pagrotsky påpekade att det bara var Finland som bestämt sig för att släcka ned det analoga nätet. Han var också övertygad om att man till dess måste ha löst de upphovsrättsliga frågor som för närvarande var återhållande vad gällde de digitala sändningarna. Han uttalade förhoppningen att det finskspråkiga Sverige inte skulle behöva skaffa särskilda, nya dyra TV-apparater för detta. Ewa Larsson erinrade om att man i Sverige valt att kryptera digitala marksändningar men att det gick att välja att inte kryptera just public service och därmed undanhålla den från extra betalning. Det borde också bli möjligt att få en enhetlig box inte bara i Norden utan i alla länder som fick digitala sändningar. Hon hoppades att samarbetsministern jobbade positivt på att man fortsättningsvis inte bara kan se det man ser i dag utan också utveckla utbudet.

Christel Anderberg hade uppmärksammat en formulering i ministerrådets sysselsättningsredogörelse av innebörd att det förhållandevis höga skattetrycket i Norden gjorde det svårt att klara de ökande kostnaderna för en åldrande befolkning. Hon fick det inte att gå ihop med statsministrarnas uttalanden att den nordiska välfärdsmodellen krävde ett högt skattetryck. Leif Pagrotsky fann det långsökt att i en sysselsättningsrapport hitta till synes obegripliga bisatser som stöd för att de nordiska länderna skulle ha valt fel samhällsmodell. Den danska samarbetsministern sammanfattade regeringens strategi så att man bevarade det relativt höga skattetrycket och betalade ner sin skuld så mycket som möjligt, samtidigt som man sökte öka arbetsstyrkan. Detta var en ganska god strategi för att skapa den största stabiliteten.

Eva Johansson frågade samarbetsministrarna om de var beredda att verka för att det skulle bli lika enkelt för utomnordiska medborgare som bodde och verkade i de nordiska länderna som det var för nordiska medborgare att delta i den nordiska gemenskapen, som t.ex. skolutbyte, idrottsutbyte eller NORD-JOBB.

Både Finlands och Sveriges samarbetsministrar förklarade sig beredda att gå igenom de områden där det fanns hinder och se vad som kunde göras.

Kristina Zakrisson frågade vad ministern tänkte göra åt de problem som kunde drabba en arbetslös i Haparanda som ej kunde få bidrag att starta ett företag i Tornio. Leif Pagrotsky svarade att detta verkade vara ett exempel på dumma hinder som inte borde förekomma i ett väl integrerat gränsområde. Han erbjöd sig att sätta sig in i saken för att se vad han kunde göra men påminde om att det var riksdagen som bestämde dessa regler. I den mån det gällde statliga regler eller AMS tillämpning av regler som riksdagen bestämt skulle han titta närmare på det.

Kent Olsson frågade samarbetsministrarna om de på allvar skulle ta tag i gränshinder så att det verkligen blev en gemensam arbetsmarknad. Vad kunde ministrarna lova, förutom att undersöka, för att underlätta för människor som bodde i gränstrakter? Som exempel nämnde han att, medan en grävmaskin kunde utföra jobb på båda sidor om en nordisk gräns, det av skatteskäl var omöjligt för en svensk att arbeta deltid i både Danmark och Sverige. Leif Pagrotsky svarade att regeringarna fortsatte arbetet på att undanröja eller minska praktiskt vardagskrångel i gränsbygderna. Det bästa laboratoriet härför var Öresundsregionen. Skattesidan var besvärlig och väldigt krånglig, beroende på ett bara 3–4 år gammalt avtal mellan Sverige

och Danmark. Den lösning man då förhandlade fram var så svår att nå att det 2000/01:NR1
inte var lätt att tänka sig att plötsligt nå en annan kompromiss.

Presidiet har under senare år haft att följa upp och genomföra de förändringar som rådet beslutat att vidta i mitten av 90-talet. Nu har arbetet kommit in i en ny fas då de genomförda reformerna är föremål för en utvärdering. Till sessionen i Reykjavik i november 2000 framlades rapporten "Öppet för världens vindar" som utarbetats av en arbetsgrupp tillsatt av de nordiska samarbetsministrarna. Arbetsgruppen har gått under benämningen "Vismanspanelen" och haft i uppdrag att utreda de nordiska samarbetets inriktning och uppgifter. Panelen har granskat gemensamma drag i samhällsutvecklingen i Norden och värderat vilka krav och önskemål dessa drag ställer på det nordiska samarbetet. Sessionen år 2000 utgjorde startskottet för diskussionen om strategin för det framtida nordiska samarbetet.

Presidiet har också ansvar för att samordna rådets arbete i sin helhet och har därför att ta ställning till såväl den egna verksamhetsplanen som till utskottens verksamhetsplaner och budgeten härför. Vid rådets sessioner presenteras de gemensamma riktlinjerna för Nordiska rådets verksamhet. I riktlinjerna för 2001 framhävs särskilt utvecklingen av det internt nordiska samarbetet, fred och säkerhet i Europa, Norden som föregångsregion i EU, insatserna i närområdet och regionalt samarbete i Arktis-, Barents- och Östersjöregionerna samt strategi för ett hållbart Norden och en bärkraftig utveckling.

Presidiet har också ansvaret för allmänna utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och har under året besökt och fört diskussioner med andra internationella organisationer som t.ex. Baltiska församlingen, OSSE och Benelux.

7.1 Medlemmar och möten

Presidiet har bestått av tretton medlemmar. Svenska representanter i presidiet har varit Gun Hellsvik (m) och Anita Johansson (s). Presidiet höll åtta möten under år 2000.

I anslutning till rådets session mötte presidiet de nordiska statsministrarna. Huvudfrågor vid överläggningarna var huvudelementen i Nicetraktaten och den parlamentariska förankringen i arbetet med EU:s nordliga dimension.

Presidiet har också hållit möte med de nordiska samarbetsministrarna för att bl.a. diskutera ordförandeprogrammet, den nordiska budgeten och det nordiska samarbetets framtida inriktning.

7.2 Arbetsgrupper

Presidiet har det övergripande ansvaret för det nordiska **informationsarbetet** och har haft att ta ställning till en ny gemensam informationsenhet för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Arbetet har resulterat i ett samarbetsavtal om gemensam information för de två nordiska organisationerna. För informationsarbetet har presidiet haft en särskild arbetsgrupp med uppgift att bl.a. utvärdera försöksverksamheten med en gemensam information. Svensk medlem i informationsgruppen har varit Kent Olsson (m). På förslag av

informationsgruppen beslöt presidiet den 11 december 2000 att permanenta ordningen med en gemensam informationsavdelning för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. I enlighet med informationsgruppens mandat beslutade presidiet också att nedlägga informationsgruppen.

Presidiet har ansvar för samordningen av rådets behandling av **Nordiska ministerrådets budget och verksamhetsplan**. För detta ändamål har en särskild arbetsgrupp tillsatts med uppgift att samordna de synpunkter som framkommer från partigrupperna och utskotten. Svenska medlemmar i budgetarbetsgruppen har varit Charlotta L. Bjälkebring (v) och Chris Heister (m).

Den nordliga dimensionen har varit och är fortfarande ett högt prioriterat tema på presidiets dagordning. En arbetsgrupp under ledning av Gun Hellsvik (m) framlade till sessionen i Reykjavik en rapport om Norden och den nordliga dimensionen. Presidiet hade beslutat att den fortsatta behandlingen av rapporten skulle avvakta till dess att synpunkter hade kunnat framföras under debatten vid sessionen. Vid sitt möte den 6 februari 2001 beslöt presidiet att tillsätta en ny arbetsgrupp för att följa upp Nordiska rådets rapport om den nordliga dimensionen. Svenska ledamöter i arbetsgruppen är Lennart Gustavsson (v) och Kent Olsson (m).

Presidiet har tillsatt en arbetsgrupp som skall förbereda presidiets behandling av **en strategi för det framtida nordiska samarbetet**. Utgångspunkt för detta arbete är rapporten ”Öppet för världens vindar” som behandlar det nordiska samarbetets inriktning och uppgifter. Gruppen har också till uppgift att representera rådet vid de möten som hålls med ministerrådet i frågor som berör de bägge organisationerna. Det förväntas att ett gemensamt förslag från rådet och ministerrådet om det framtida nordiska samarbetet läggs fram vid sessionen 2001. Svensk medlem i arbetsgruppen är Anita Johansson (s).

Den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet har väckt ett medlemsförslag om **konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa**. Med anledning härav beslöt presidiet vid möte den 6 november 2000 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att diskutera och besluta vilka delar av medlemsförslaget som den vill fördjupa sig närmare i och arbeta vidare med. Arbetsgruppen skall också beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med Baltiska församlingen. Arbetsgruppen har redan beslutat att arrangera ett arbetsseminarium den 23 april 2001 på Åland. Svensk ledamot i arbetsgruppen är Göran Lennmarker (m).

7.3 Internationellt samarbete

Genom de reformbeslut som genomfördes år 1996 stod det klart att internationella kontakter och utrikes- och säkerhetspolitiska frågor skulle få en mycket mer framträdande roll i Nordiska rådets arbete än tidigare. Detta markeras också genom att presidiet ansvarar för övergripande utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, vilket inte utesluter att även utskotten är aktiva när det gäller kontakter av olika slag utanför Norden. Den ökande internationaliseringen och de politiska omvälvningarna i norra Europa har medfört att Nordiska rådet har ökade kontakter med icke-nordiska parlamentariker och parlamentariska organisationer.

De nordiska ländernas närmare anknytning till Europeiska unionen – genom medlemskap eller EES-avtal – liksom utvecklingen i Nordens närområden medför såväl utmaningar som stor möjligheter.

Internationaliseringen har inneburit att gränsen mellan utrikes- och inrikespolitiska frågor blivit mindre tydlig. Det finns knappast längre några samhällsområden där de nordiska länderna kan utforma sin politik utan hänsyn till förhållanden i omvärlden. Nordiska rådet har en roll som initiativtagande och kontrollerande parlamentarisk instans i förhållande till ministerrådets aktiviteter i främst närområdet och i förhållande till de nordiska regeringarnas samarbete på det utrikespolitiska området. De sakområden som Nordiska rådet anser bör prioriteras är bl.a.:

- att bidra till fred, säkerhet och stabilitet i hela Europa
- att verka för att det nordiska samarbetet i fråga om konfliktförebyggande och fredsbevarande insatser i olika former, liksom humanitära hjälpinsatser, utvecklas ytterligare
- att främja en demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna
- att verka för lösningar på miljöproblemen i Arktis, Barents- och Östersjöregionerna samt för ett ansvarsfullt och bärkraftigt resursutnyttjande.

Baltiska församlingen

Representanter för Nordiska rådet har deltagit i Baltiska församlingen två sessioner, i maj i Tartu, Estland, och i december i Vilnius, Litauen. Vid bägge tillfällena fördes också diskussioner mellan de två organisationernas presidier. Vid det första mötet diskuterades Nordiska rådets parlamentariska stipendieprogram och programmet för Barnforum II som skulle äga rum i Tallinn den 18 september 2000. Vid mötet i Vilnius diskuterades uppläggningsen av det tredje gemensamma mötet mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen som skall äga rum i maj/juni 2001. Teman för det gemensamma mötet blir:

- EU:s utvidgning
- regionalt och subregionalt samarbete
- parlamentariskt inflytande i den nordliga dimensionen

Parlamentarisk arktisk konferens i Rovaniemi

Den parlamentariska samarbetskommittén har fortsatt sitt arbete under året. Kommittén består av representanter för de nordiska ländernas parlament och från Kanada, Ryssland och USA. Nordiska rådet och Europaparlamentet har observatörsplats. Svenska riksdagens representant i kommittén är Lennart Daléus (c).

Den 27–29 augusti 2000 samlades parlamentariker i Rovaniemi till den fjärde arktiska parlamentarikerkonferensen. Huvudtema för konferensen var

en hållbar utveckling i Arktis. Konferensen inleddes med en redogörelse för Arktiska rådets arbete och statsminister Paavo Lipponen lovade att utveckla Arktiska rådets verksamhet då Finland blir ordförandeland i oktober 2000. I en rapport utarbetad av den amerikanske professorn Oran R. Young, som framlades vid konferensen, konstateras att Arktiska rådet behöver effektiviseras och få bättre resurser för att på allvar kunna sätta sig in i stora projekt. *Slutdokumentet från konferensen bifogas berättelsen (bilaga 3).*

Presidiets besök i Moskva

En delegation från Nordiska rådet bestående av medlemmar av presidiet, däribland Gun Hellsvik (m) samt Jan Erik Ågren (kd) från Närområdesutskottet besökte Moskva den 4–6 oktober för möten på hög nivå. Sammanträffanden ägde rum med Dumans talman Gennadij Seleznev, vice talmannen Artur Tjilingarov, Federationsrådets talman Egor Strojjev, vice utrikesminister Alexander Avdejev, ordföranden för Dumans utrikesutskott Dmitrij O. Rogozin, ordföranden för Dumans utskott för nordliga och östasiatiska områden Valentina Pivnenko samt medlemmar av de ovannämnda utskotten. I diskussionen som var öppen berördes inledningsvis frågor om samarbetet mellan Nordiska rådet och ryska parlamentet.

Gun Hellsvik informerade om presidiets rapport angående den nordliga dimensionen och framhöll att man önskade inkludera Ryssland på alla sätt och på alla nivåer i detta samarbete. Hon framhöll betydelsen av uppbyggande av det civila samhället för demokratins utveckling. Jan Erik Ågren tog upp problem i samband med finansieringen av olika projekt, bl.a. med rysk lagstiftning om utländska investeringar. Duman arbetade med dessa frågor och hade bekräftat flera lagar om utländsk finansiering. Bland övriga frågor som diskuterades var miljöfrågor, atomsäkerhet och Kaliningrads situation.

Vice utrikesminister Avdejev framhöll på en fråga om EU:s utvidgning att Ryssland ej var allergiskt mot en utvidgning men hade sina misstankar om att EU-länderna tog över säkerhetsfrågor och integrerade dem i sitt arbete. Han uttalade sig mycket kritiskt om Nato och menade att sådana reella säkerhetsrisker som terrorism, kriminella strukturer, narkotikahandel, olaglig vapentransport, risken för atomvapen och kemiska vapen, biologiska vapen, näringsbrist samt etniska och nationella konflikter skulle behöva gemensamma åtgärder.

Från rysk sida var man positiv till inrättandet av en nordisk informationspunkt i Kaliningrad. Det var med viss förvåning de nordiska deltagarna noterade att vice talmannen Artur Tjilingarov tog upp frågan om medlemskap för Ryssland, ”som stat och inte med något delparlament av typ Kaliningrad” i Nordiska rådet. Kontakter med ryska diplomater har senare givit vid handen att detta var Tjilingarovs eget initiativ och inte hade någon officiell förankring.

Ett resultat av besöket i Moskva är planerna på en gemensam konferens under 2001 om den nordliga dimensionen.

Den 9:e parlamentariska Östersjökonferensen hölls den 4–5 september i Malmö. Sammanlagt närmare 200 personer deltog i konferensen av vilka flertalet var parlamentariker. Utvidgningen av EU med Polen och de baltiska länderna berördes av många talare under den inledande debatten. Vice statsminister Lena Hjelm-Wallén framhöll bl.a. att en av vår generations största uppgifter var att förena Europa och att detta var en fråga av högsta prioritet för det svenska ordförandeskapet i EU om ca ett halvt år.

Huvudtema för konferensen var ”Den nordliga dimensionen – förändringar och utmaningar i det regionala och subregionala samarbetet”. Några av de politikområden som diskuterades var förstärkt energisamarbete, färre handelshinder, bättre IT-struktur och bekämpandet av organiserad kriminalitet. *Slutdokumentet från konferensen bifogas berättelsen (bilaga 2).*

7.4 Ärenden under 52:a sessionen

Nordliga dimensionen

I samband med Nordiska rådets 51:a session antog Nordiska rådet ett uttalande om starkare nordiskt engagemang för den nordiska dimensionen. Nordiska rådet understryker i uttalandet behovet av fler gemensamma nordiska initiativ som kan förverkliga den nordliga dimensionen i EU.

I uttalandet framhålls att det övergripande målet för nordliga dimensionen bör vara att främja säkerhet, stabilitet, demokrati och bärkraftig utveckling i Europa. Nordiska rådet anser att sex områden bör prioriteras:

- Kärnsäkerhet och energiförsörjning i Ryssland och Baltikum
- Miljö och hälsa i närområdena
- Tillväxt och sysselsättning
- Utbyggnad av infrastruktur
- Kriminalitetsbekämpning
- Stöd till demokratiutveckling

Med anledning av uttalandet tillsatte presidiet i januari 2000 en arbetsgrupp under ledning av Gun Hellsvik (m) med uppgift att utarbeta förslag till uppföljning av rådets uttalande. Övriga svenska medlemmar av arbetsgruppen var Reynoldh Furustrand (s), Lennart Gustavsson (v) och Ragnwi Marcelind (kd). Gruppen noterar i sin rapport att en utgångspunkt för den nordliga dimensionen är det ömsesidiga beroendet mellan EU, Ryssland och övriga länder i Östersjöregionen. Aktionsprogrammet syftar till att främja säkerhet, stabilitet och hållbar utveckling i regionen. För att främja dessa gemensamma mål bör arbetet befästa värderingar som demokrati och respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Den nordliga dimensionen bör också bidra till ekonomisk och social utveckling och därigenom till att minska skillnaderna i levnadsstandard i regionen samt till att minska miljö-

hoten och att förebygga eller avvärja andra hot såsom gränsöverskridande kriminalitet.

Ekonomisk tillväxt är den enda tänkbara vägen att jämna ut de stora skillnaderna i ekonomisk standard och levnadsvillkor i övrigt som finns i regionen. En uthållig tillväxt, som är socialt och miljömässigt hållbar, och baserad på kunskapsutveckling, ger nya möjligheter till produktiv sysselsättning och ökande levnadsstandard i hela regionen. Detta kräver åtgärder på många olika områden av både offentliga och privata aktörer. Det staterna, enskilt och i samverkan, kan göra är att skapa goda förutsättningar för enskilda och företag som vill engagera sig i produktiva verksamheter. Ekonomiska och handelsmässiga förutsättningar, lagar och regler som rör villkoren för inhemska och utländska investerare, liksom även befolkningens hälsa, trygghet och livsmiljö är av betydelse.

Omställningen från planekonomi till marknadsekonomi har dessvärre medfört många sociala problem och därmed underlättat organiserad kriminalitet, som lätt rör sig över gränserna. Inom ramen för den nordliga dimensionen behöver därför en omfattande och långsiktig strategi för att bekämpa den organiserade brottsligheten skapas.

Samtliga stater inom den nordliga dimensionen är demokratier i konstitutionell mening, men många viktiga delar av ett demokratiskt samhällsliv står ännu i början av sin utveckling. Det finns utrymme för ökat samarbete för uppbyggnad av demokratiska institutioner, av rättssystem och lokal administration, öppenhet och insyn, yttrandefrihet samt mekanismer för skydd av de mänskliga rättigheterna.

Vid ett möte i september 2000 beslöt presidiet att rapporten skulle ligga till grund för Nordiska rådets fortsatta arbete med den nordliga dimensionen av EU:s politik och verka för en internationell konferens om villkor och möjligheter för finansiering av investeringar i främst nordvästra Ryssland. Presidiet beslöt också att rapporten skulle utgöra ett av underlagen vid 52:a sessionens generaldebatt. Först därefter skulle beslut tas om den fortsatta behandlingen.

I november 2000 genomförde OECD en konferens om finansiering av investeringar i nordvästra Ryssland med deltagande av representanter för Nordiska rådet och ytterligare en konferens om finansiering genomförs i regi av ryska myndigheter i februari 2001.

Såsom tidigare nämnts har rådets presidium tillsatt en särskild arbetsgrupp med uppgift att följa upp rapporten om den nordliga dimensionen.

Strategi för det framtida nordiska samarbetet

Generaldebattens sista del under 52:a sessionen var en framtidsdebatt baserad på rapporten "Norden 2000 – Öppet för världens vindar". Samarbetsministrarna beslutade efter samråd med Nordiska rådet i juni 1999 att tillsätta en "nordisk vismanspanel" med uppgift att utreda det nordiska samarbetets framtida inriktning och uppgifter. Panelen inledde sitt arbete men att granska gemensamma drag av samhällsutvecklingen i Norden och värdera vilka krav och önskemål dessa trender ställer på det nordiska samarbetet. De tio trenderna är:

- Globalisering
- Teknologisk utveckling
- Integration i Europa
- Säkerhet
- Demografi och migration
- Kultur och utbildning
- Marknad och ekonomi
- Välfärd
- Demokrati
- Miljö

Rapporten understryker behovet av åtgärder på det nordiska planet och framlägger också ett antal åtgärdsförslag. Förslagen är avsedda att utgöra en strategisk markering för nordisk samverkan vid det nya århundradets början. Svensk ledamot i vismanspanelen har varit statsrådet Britta Lejon.

I rapportens inledning fastslås att den växande internationaliseringen ökar vikten av regionalt samarbete mellan länder med gemensamma intressen och värderingar, både när syftet är internationell påverkan och nationell intressebevakning. Det nordiska samarbetet är uttryck för en värdegemenskap och ett sätt att värna nordbornas rättigheter och utvecklingsmöjligheter i en global omgivning.

Undersökningar har visat att nordborna uppfattar den nordiska dimensionen som självklar och att de till och med ser den som en del av den nationella identiteten. Det nordiska samarbetet har alltid utgått från de enskilda medborgarna och eftersträvat förbättringar i deras tillvaro. I detta ligger mycket av essensen och styrkan i samarbetet och förklaringen till dess folkliga stöd.

Rapportens huvudkonklusion är att det vid ingången till det nya årtusendet föreligger ett behov av en genomgripande strukturreform av det nordiska samarbetet. Orsaken är framför allt att den ökande globaliseringen gjort att enskilda stater är för små för att kunna lösa många av sina nationella problem. Utan en gemensam nordisk intressebevakning på såväl ett globalt som ett europeiskt plan föreligger risk för att nordiska intressen och värderingar försvaras. Utvidgningen och fördjupningen av Europeiska unionen kräver även att Norden tar steget från att endast koordinera sina synpunkter till att tala med en röst på prioriterade politikområden. Till detta kommer ytterligare att den dynamiska EU-utvecklingen för med sig behov av revidering av Nordens närområdespolitik. Tidigt och klart formulerade nationella och nordiska ställningstaganden ökar inflytandet i en snabbt föränderlig värld.

Vid 52:a sessionen startade debatten om en ny strategi för det framtida nordiska samarbetet. Presidiet har därefter konstaterat att de tio trender som rapporten tar upp utgör en god grund för det framtida nordiska samarbetet. Presidiet har också på sitt möte i februari 2001 beslutat att tillsätta en särskild arbetsgrupp som i nära samarbete med Nordiska ministerrådet skall utarbeta ett gemensamt förslag om det framtida nordiska samarbetet. Avsikten är att

Ökat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna

Ett medlemsförslag hade väckts av den konservativa gruppen om medlemskap för Estland, Lettland och Litauen i Nordiska rådet (A 1224/p). En majoritet av presidiet beslutade föreslå rådet att anta en rekommendation (rek. nr 8) att samarbetet med de baltiska staterna intensifieras samt att samarbetet med Ryssland angående de sju områdena i nordvästra Ryssland intensifieras.

Mot beslutet reserverade sig den konservativa gruppen som föreslog en rekommendation i enlighet med medlemsförslaget som innebar att diskussion skulle tas upp med de baltiska länderna om medlemskap i Nordiska rådet. Medlemsförslagets andra att-sats var i enlighet med presidiets förslag. Rådet beslöt i enlighet med presidiets förslag.

Budgeten för år 2001

I förslaget till budget för år 2001 är budgetramen ökad med 10 miljoner danska kronor och uppgår till 751,5 miljoner danska kronor. Ministerrådet anförde att det nordiska samarbetet bygger på en helhetsförståelse av det nordiska samarbetet med samordning av insatserna, ökning av det tvärsektorielle samarbetet, bättre resursutnyttjande och optimering av det nordiska mervärdet. Dessutom eftersträvas vid struktureringen av områdena att hänsyn tas till behovet av ökad politisk aktualitet.

Budgeten för 2001 är alltså 751,5 miljoner danska kronor. Enligt artikel 64 i överenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) skall Nordiska ministerrådet lägga fram sitt förslag till budget för Nordiska rådet som har att yttra sig däröver. Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av Nordiska ministerrådet angivna finansiella ramen. Om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendationer när det gäller budgetdispositionerna inom den angivna ramen.

Vid behandlingen av budgetförslaget för år 2001 har Nordiska rådet på ett tidigt stadium kunnat ta del av budgetprocessen. Redan innan budgetdirektiven antogs hade presidiet möjlighet att föra en dialog med Nordiska ministerrådet. För att förbereda rådets betänkande över budgeten tillsattes som nämnts tidigare en särskild arbetsgrupp. Enligt budgetproceduren förs diskussion om budgeten i såväl partigrupperna som i rådets utskott. Arbetsgruppen har därefter haft att föra en budgetdialog med ministerrådet och att sammanställa rådets synpunkter till ett betänkande.

Den slutliga behandlingen skedde på rådets session i Stockholm då rådet antog en rekommendation (rek. nr 24) om budgeten för det nordiska samarbetet. En majoritet av presidiet hade föreslagit rådet att anta en rekommendation till Nordiska ministerrådet:

att dialogen mellan Nordiska rådet och ministerrådet inför 2002 års budget inleds så snart som möjligt,

att budgetarbetet baseras på konkreta förslag, varvid budgetens roll som styrinstrument stärks och andelen odisponerade medel i slutet av budgetåret minskas,

att beslut över disponering av medel inom ramen för den nya budgetposten för strategiska och kulturpolitiska insatser sker efter samråd med Nordiska rådet,

att i sitt budgetarbete inför 2002 uppmärksamma eventuella budgetkonsekvenser av rådets rekommendationer,

att i sitt budgetarbete inför 2002 ytterligare prioritera de av rådet angivna områdena i budgetbetänkandet och

att företa de förhöjningar som rådet föreslagit i sitt betänkande liksom de reduceringar som föreslagits.

Områden som särskilt prioriterats var t.ex. barn och unga, ett konkurrenskraftigt Norden, regionalpolitiska åtgärder, insatser mot främlingsfientlighet, kultursatsningar på områden som Orkester Norden, Nordiska kulturfonden m.m. samt mobilitets- och utbytesprogram och närområdessamarbetet.

Den konservativa gruppen hade fogat en reservation till betänkandet. Gruppen motsatte sig den föreslagna ökningen av budgetramen med 10 miljoner danska kronor. Det fanns utrymme att med oförändrad budgetram bedriva en bra och effektiv verksamhet på hög ambitionsnivå. Konservativa gruppen förordade också en högre satsning på närområdena vilket medförde att man inte i alla avseenden stödde majoritetens förslag till förhöjningar av budgeten. Rådet beslöt i enlighet med presidiets förslag.

Presidiets budget

Budgeten för Nordiska rådet uppgår till 30 miljoner danska kronor för år 2001. Det gemensamma sekretariatet är beläget i Köpenhamn och har för närvarande ett tjugotal anställda. Ländernas betalningsandel fastställs enligt en särskild fördelningsnyckel som baserar sig på ländernas andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten. Enligt fördelningsnyckeln för 2001 är Sveriges andel 34,3 %.

8.1 Arbetsområde

Nordenutskottets arbetsområde täcker i princip delar av alla de traditionella samarbetsområden som Nordiska rådet tidigare arbetat med, dvs. fri rörlighet, kultur, utbildning/forskning, social trygghet, jämställdhet, nordiskt regionalt och gränsregionalt samarbete samt medborgarfrågor.

8.2 Medlemmar och möten

Svenska medlemmar var Charlotta L Bjälkebring (v), Ann-Marie Fagerström (s), Åke Gustavsson (s) (vice ordförande), Lars Hjertén (m), Eva Johansson (s), Elver Jonsson (fp) och Ragnwi Marcelind (kd).

Utskottet har under året sammanträtt sex gånger. I samband med utskottsmöte i Helsingfors den 25 januari 2000 hölls en höring, ”**Narkotikabekämpning i ett nordiskt perspektiv**”, med sakkunniga och experter. Vid flera av utskottets möten har dessutom sakkunniga och experter på andra områden inbjudits för att informera och svara på frågor. Det har t.ex. rört ämnen såsom ”kultur i vården”, ”dövblindföddas rätt till kulturaktiviteter” och ”mänskliga gränser” (fokusering på stress, stressforskning och utbrändhet).

Nordiska kulturfondens direktör har blivit inbjuden till utskottet för att orientera om fondens verksamhet och vid den 52:a sessionen deltog utskottet i samrådsmöte med Nordiska kulturfondens parter, där en utredares idéer kring fondens framtida utveckling diskuterades. Under året har utskottets representanter mött Västnordiska rådet flera gånger för samråd i västnordiska frågor.

8.3 Gemensamt seminarium med Nordiska Bioetiska Kommittén, ”En nordisk dimension i bioetiken?”, 16 maj 2000 i Stockholm

Utskottet mötte Forskningspolitiska rådet och förberedde bl.a. Bioetikseminariet i Sveriges riksdag i maj, som var ett samarbete mellan Nordenutskottet och Nordiska bioetikskommittén. Avsikten var att ge parlamentariker en möjlighet att få belyst och kunna diskutera bioetiska frågor samt att få underlag för en kommande diskussion inom respektive parlament. Programmet gav därför en översikt av aktuella bioetiska frågeställningar ut tekniskt, etiskt och juridiskt perspektiv. En utförlig rapport från seminariet finns utgiven av Nordiska rådet.

8.4 Seminarium ”Gränssamarbete i Norden”, 14–16 augusti 2000 i Torneå

Utskottet arrangerade ett seminarium i Torneå–Haparanda i augusti med representanter för den svenska regeringen respektive den finska regeringen,

kommunalpolitiker och representanter från grannregioner i Norge, som inbjudna föredragshållare. Syftet var att bl.a. att belysa de speciella förhållanden som råder för regionalt samarbete över ländergränserna i gleset befolkade områden. Temat fortsätter som prioritering i Nordenutskottet under år 2001.

8.5 Höring ”Främlingsfientlighet och Rasism”, 26 september 2000 i Västerås

Utskottet markerade sin hållning i bekämpningen av rasism, främlingsfientlighet och intolerans i ett gemensamt möte i rådet i samband med Nordiska rådets septembermöte i Västerås. Höringen öppnades av Nordiska rådets president, Sigríður Anna Þórðardóttir, och ordförande i Nordenutskottet, Pehr Löfv. Experter och talare var inbjudna från de nordiska länderna, däribland den svenska biträdande statsministern, Lena Hjelm-Wallén. Flera av talarna berättade om sina erfarenheter av rasism och främlingsfientlighet. Skillnader mellan de nordiska länderna togs upp, t.ex. hur flyktingar tas emot och integreras i samhället och hur flyktingfrågor hanteras i politiken. Vidare gavs olika förklaringar till varför främlingsfientlighet uppstår, liksom varför många invandrare känner ett utanförskap i samhället. Samtliga talare hade förslag på hur samhället bättre kan hantera flyktingsituationen och den ökande rasismen och främlingsfientligheten. Flera talade om behovet av att anpassa samhället till den mångfald som i dag präglar de nordiska länderna, att göra det möjligt för människor att vara olika. Andra frågor som togs upp var behovet av kunskap, information, att förändra människors värderingar och att våga diskutera de svåra frågorna.

Med på höringen var också elever och personal från några av Västerås skolor. De berättade om hur de arbetar mot rasism och mobbning och om hur eleverna får lära sig om Förintelsen. En utförlig rapport från seminariet finns utgiven på Nordiska rådet.

8.6 Övriga aktiviteter och möten

Utskottet deltog i möten i danska utbildningsutskottets regi om planer på att bilda ett nordiskt nätverk mellan utbildningsutskotten i Norden och Nordiska rådets utskott som bereder rådets utbildningsfrågor.

Utskottet deltog aktivt i diverse sammanhang där jämställdhetsfrågor debatterades. Bl.a. deltog en delegation från utskottet i ett möte kring förberedelserna av ett nytt samarbetsprogram för jämställdhet 2001–2005 som rådet mottog under hösten. Likaså hade utskottet representanter i ministerrådets och OECD:s ”Gender Mainstreaming Competiveness & Growth. A Ministerial Level Conference” i Paris samt i Annual Conference 2000 of the Parliamentary Committees on Equal Opportunities for Women and Men i Berlin.

Åke Gustavsson (s), rådets president och rådsdirektören ingick i den nordiska delegationen vid invigningen av ministerrådets vikingautställning i Washington den 27 april 2000.

Utskottet beslöt vid sessionen att tillsätta en arbetsgrupp om rasism och främlingsfientlighet som även fokuserar på livskvalitet i flyktingmottagningar i Norden. Svenska medlemmar som ingår i gruppen är Charlotta L Bjälkebring (v), ordförande, Eva Johansson (s) och Lars Hjertén (m).

Åke Gustavsson (s) ingår som Nordenutskottets representant i Europautskottets arbetsgrupp om EU:s regionalpolitik. Samtidigt fortsätter han sitt uppdrag från tidigare som rapportör om regionalpolitik inom Norden.

Elver Jonsson (fp) avslutade sitt uppdrag som rapportör om globaliseringen och Norden. Ett utskottsförslag godkändes mot bakgrunden av rapportörens uppföljningsarbete och resulterade i två rekommendationer vid den 52:a sessionen om välfärd och demokrati i ett globalt perspektiv.

8.8 Ärenden före och under 52:a sessionen

Bioteknologi och bioetik

Bioetiken utgjorde ett särskilt tema på 52:a sessionens dagordning. Rapport från seminariet med Nordiska Bioetiska Kommittén, ”**En nordisk dimension i bioetiken**” lades fram till den 52:a sessionen. Den vänstersocialistiska gruppen har väckt ett medlemsförslag, A 1218/nord, om nordiskt samarbete inom området för bioetik. Förslagsställarna ansåg att Nordiska ministerrådets svar på rekommendation 17/1997/nord, där ministerrådet rekommenderas att inleda ett samarbete om nordisk lagstiftning på genteknologins område, inte är tillfredsställande. Nordiska ministerrådet anför att det inte finns behov av en gemensam nordisk lagstiftning på detta område men att man däremot kommer att genomföra ett utredningsprojekt om användningen av genteknologi. Förslagsställarna menar att det finns behov av initiativ på området och Nordiska Bioetiska Kommittén får en starkare roll. Vidare tar de upp följande problemställningar: Huruvida myndigheter får hemligstämplade forskningsresultat; bristande öppenhet kring användning av modifierade produkter; konsumenträttigheter.

Vid sessionen antogs två rekommendationer: Bioetiskt samarbete (nr 20) och Internationellt förbud mot kloning av människor och offentlig insyn i bioteknologisk forskning (nr 21).

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet (nr 20)

att undersöka hur den frivilliga sektorn, speciellt konsument- och miljöorganisationer, kan få större möjligheter att påverka i förhållande till etiska och hälsomässiga värderingar och

att avsätta tillräckliga medel i budgeten för 2001 till Nordiska Bioetiska Kommittén till en redogörelse för reglerna i Norden på det bioteknologiska området, etiska dilemman och politiska styrmedel.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet (nr 21)

att arbeta aktivt för att genomföra ett internationellt förbud mot kloning av människor i överensstämmelse med Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin och

att överväga hur man i de nordiska länderna kan säkra offentlighetens insyn i forskning på det bioetiska området.

Regionalpolitik: Ett gränslöst Norden

Vid den 52:a sessionen stod de gränsregionala frågorna i fokus bl.a. i rekommendationstimmen där Åke Gustavsson (s) hade en dialog med samarbetsminister Marianne Jelved om uppföljningen av rekommendation 12/1999/nord Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden. Inför budgetarbetet 2002 rekommenderas ministerrådet att prioritera ytterligare insatser för regionalpolitiska åtgärder (nr 24). Vid septembermötena i Västerås antog presidiet framställning 3/2000 **Nordiskt regionalpolitisk samarbetsprogram 2001–2005** (B 188/nord) i vilket Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av de nordiska gränsregionerna så att en samordning med kommande Interregprogram underlättas,

att utreda hur det nordiska samarbetet kan bidra till en bättre tillgång till tjänster, såsom IT, transport, tele, post och energiförsörjning, i glesbyggda områden,

att etablera ett samarbete mellan de nordiska regional- och utbildningssektorerna och

att, med beaktande av de synpunkter i övrigt angående speciella insatsområden m.m. som Nordenutskottet framfört i sitt betänkande över ministerrådsförslaget, fastställa ministerrådsförslaget angående Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001–2005.

Nordiskt TV-samarbete

Den nordiska TV-samarbetsfrågan väcktes i flera sammanhang och debatter, bl.a. i debatten Gränshinder i Norden, vid den 51:a sessionen i Stockholm. Nordenutskottet vände sig i en skrivelse efter sessionen till kulturministrarna och begärde att få en statusöversikt för det nordiska TV-samarbetet, men mottog ingen redogörelse under år 2000. TV-frågan blev återigen en het fråga vid den 52:a sessionen, och Nordenutskottet fick plenarförsamlingens uppdrag att fortsätta beredningen av frågan om det nordiska TV-samarbetet i syfte att säkerställa fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och den nya tekniken används till ökad distribution av public service.

Utskottet beredde betänkandet över ministerrådsförslaget **Samarbetsprogram för social- och hälsosektorn 2001–2005** (B 192/nord). I programmet framhävs principen att alla medborgare skall behandlas lika och vikten av social solidaritet och säkerhet för alla, inklusive flyktingar och invandrare som bor i Norden. Programmet betonar också jämställdhet och omsorgen om de speciellt utsatta och sårbara grupperna i samhället. De prioriterade områdena i programmet är: avlägsnande av hinder för flyttning mellan de nordiska länderna som ett särskilt fokuserat område i det nordiska samarbetet under hänsynstagande till EU/EES-regler, utvecklande av de nordiska välfärdssamhällena i ett europeiskt perspektiv, utveckling av Nordens samarbete med Nordens närområden och utveckling av nationellt informations- och erfarenhets/utredningsarbete.

Nordenutskottet anlägger följande synpunkter på ministerrådsförslaget: samordning behövs av nationell lagstiftning mellan de nordiska länderna angående pensionsrättigheter, arbetet bör ta hänsyn till en samnordisk uppfattning om vilka delar av den nordiska modellen det finns en överensstämmelse om att man skall slå vakt om, under loppet av planens period bör fokus i stigande grad riktas mot Ryssland – detta arbete bör utvidgas till att inkludera flera projekt som bidrar till demokratiutvecklingen. Utskottet anser att inte enbart de nordiska ländernas regeringar utan också de nordiska samlagsorganen bör bedriva en aktiv insats i den konkreta utformningen av den nordliga dimensionen och att man skall operera med flexibla tidsramar så att projekten får den tid de behöver. I samarbetsprogrammet framgår att hänsyn skall tas till de rekommendationer och förslag som Vismanspanelen kommer fram till i sin rapport, dessutom kommer arbetet med budgetanalysen 2000 att ha inverkan på sektorns framtida verksamhet. Om dessa beslut visar sig ha en omfattande påverkan på samarbetsprogrammets innehåll och budgetramar önskar Nordenutskottet ett reviderat samarbetsprogram för godkännande. Med ovanstående synpunkter i beaktande rekommenderas ministerrådet att anta programmet (nr 27).

Medlemsförslag A 1211/nord, om demensfrågor, bereddades och resulterade i rekommendation 29/2000 om skapandet av en gemensam satsning på demensproblematik.

Narkotika- och brottsbekämpning

Utskottet beredde betänkandet över ministerrådsförslaget **Nordiskt samarbete på narkotikaområdet 2001–2005** (B193/nord). Informations- och erfarenhetsutbyte löper som en röd tråd genom programmet och sektorn lägger fortsatt stor vikt vid samarbete mellan polis och tull i Norden och Nämnden för Alkohol- och drogforskning. Programmet planeras att kompletteras med årliga handlingsplaner förankrade i respektive lands ordförandeskapsprogram och de prioriteringar som detta framhäver.

Nordenutskottet är positivt till huvudlinjerna i programmet men anser att dessa är för generella och saknar konkreta målsättningar och identifiering av

prioriteringar. Nordenutskottet önskar att dessa blir formulerade och inarbetade i programmet.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet (nr 28)

att anta samarbetsprogrammet för Nordiskt samarbete på narkotikaområdet 2001–2005 och inarbeta de synpunkter som framgår av Nordenutskottets betänkande om ministerrådsförslag B 193/nord och att översända årliga handlingsplaner till Nordiska rådet.

Utskottets prioritering av narkotikabekämpning resulterade i ytterligare rekommendationer. I den konservativa gruppens medlemsförslag, A 1205/nord, om narkotikabekämpning vill förslagsställarna att medlemsländerna uppmanas att intensifiera sina åtgärder mot narkotika, prioritera det förebyggande arbetet för att förhindra spridning av narkotikabruk i Norden samt rapportera om erfarenheter och resultat av gjorda insatser. Två rekommendationer antogs (nr 30 och 31).

Mittengruppen väckte ett medlemsförslag, A1233/nord, om kartläggning av organiserad kriminalitet som Nordenutskottet beslöt att lägga fram som ett utskottsförslag och som sedan resulterade i en rekommendation till ministerrådet att utarbeta en faktabeskrivning av utvecklingen inom organiserad kriminalitet och vad som bör göras för att bekämpa detta (nr 32).

Globaliseringen

Elver Jonsson (fp) lämnade sin rapport ”**Globaliseringen och Norden – globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv**” till Nordiska rådets 51:a session. Mot bakgrund av denna rapport lämnade utskottet sitt förslag A 1241/nord om demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv som resulterade i två rekommendationer (nr 33 och nr 34).

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet (nr 33)

att klarlägga vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen som det finns samstämmighet om att man skall värna,

att i det planerade välfärdsforskningsprogrammet inkludera en undersökning av i vilken utsträckning harmoniseringar, och med särskilt beaktande av skattebasernas rörlighet, påverkar handlingsfriheten när det gäller val av välfärdsmodell,

att i det planlagda välfärdsforskningsprogrammet inkludera en undersökning av hur utvecklingen med ständigt större enheter med åtföljande starkare koncentration i finansieringen och det övriga näringslivet påverkar maktförhållandena i samhället och konsumenternas situation,

att det i de fortsatta förberedelsearbetet med globaliseringsfrågorna tas hänsyn till demokrati- och framtidsutredningarna i de nordiska länderna,

att med utgångspunkt i bl.a. demokratiutredningarna presentera gemensamma handlingslinjer för att stärka demokratins ställning i de nordiska länderna och förnya deras former och

att innanför och utanför Norden sprida kunskap om de nordiska ländernas erfarenheter av folkrörelser, medbestämmande, byalag och folkbildning samt att skapa ett forum för inbördes kommunikation mellan dessa och att undersöka möjligheterna för att upprätta en databas för detta syfte.

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar (nr 34)

att i internationella sammanhang eftersträva ett gemensamt inflytande för framflyttande av de europeiska positionerna i riktning mot ett dynamiskt välfärdssamhälle liknande de nordiska,

att i allt internationellt samarbete sträva efter ett gemensamt nordiskt agerande i syfte att främja goda levnadsvillkor i utvecklingsländer och nyindustrialiserade länder och

att på internationella arenor, t.ex. EU, FN, WTO, verka för att folkrörelsernas och frivilligorganisationernas roll stärks i syfte att öka demokratiseringen av den globala styrningen.

Invandring, rasism, främlingsfientlighet, intolerans

Frågan togs bl.a. upp i rekommendationstimmen då kulturminister Björn Bjarnason redogjorde för uppföljningen av rekommendation 14/1998/nord om insatser mot rasism och främlingsfientlighet i dialog med Charlotta L Bjälkebring (v). Även rekommendation 18/1997/nord Flyktingpolitik i Norden och Europa togs upp.

Språk

Utskottet inbjöd en sakkunnig till sitt möte i maj i Stockholm som presenterade planerna på det europeiska språkåret 2001, som invigs i Lund i februari 2001 och där ordförandeskapet kommer att delta. Vid rådets 52:a session belystes språkfrågan både i frågestunden med samarbetsministrarna och i en dialog mellan Pehr Löf (SFP) och kulturminister Björn Bjarnason om uppföljningen av rekommendation 22/1998/nord Nordisk språkpolitik där bl.a. ministerrådets markering av nordisk språkpolitik under språkåret efterlystes.

Frivilligorganisationer

Nordenutskottet avslutade behandlingen av förslag inom den s.k. ideella sektorn. Satsningen resulterade i en framställning 5/2000 **Frivilligsektorn** (baserad på medlemsförslagen A 1213/nord, A 1214/nord och A 1216/nord) som antogs vid presidiets möte i Vanda 19 oktober.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i budgetarbetet prioritera stöd för ideella organisationer inom respektive verksamhetsområde,

att genom särskilda informationsinsatser riktade till de ideella organisationerna synliggöra de olika samnordiska stödordningarna och på alla sätt förenkla ansökningsförfarandet,

att kartlägga på vilket sätt de ideella organisationerna i Norden arbetar för att integrera medlemmar med invandrarbakgrund i sin verksamhet,

att kartlägga vilket samarbete som de ideella invandrarorganisationerna har i Norden,

att redovisa hur EU definierar och involverar de ideella organisationerna i det europeiska samarbetet,

att inventera och utvärdera beviljningarna från de olika nordiska stödordningarna till den ideella sektorn under de senaste åren. Genomgången bör innehålla en värdering av kriterierna för vad som skall räknas som frivilliga/ideella aktiviteter samt i vilken omfattning som stöd har utgått till att underlätta utbyte och mobilitet mellan organisationer,

att utreda en anpassning av relevanta skatter och avgifter med utgångspunkt i de ordningar som i dag fungerar bäst för organisationerna,

att det för Nordisk kulturfond fastslås som ett mål att Kulturfondens medel i hög grad skall användas för att stimulera kulturaktiviteter arrangerade av frivilliga organisationer. Det är naturligt att Kulturfondens styre utarbetar närmare riktlinjer och

att man undersöker förutsättningarna för att starta ett nytt nordiskt forskningsprogram kring de frivilliga organisationernas roll i samhället.

8.9 Avslutning

Nordenutskottets prioriteringsområden har under år 2000 varit "Bioteknologi/bioetik", "Regionalpolitik" "Narkotikabekämpning", "Frivilligorganisationer", "Globaliseringen", "Invandring, rasism, främlingsfientlighet, intolerans", "Jämställdhet" samt "Utbildning, forskning, språk". Dessa områden har behandlats under utskottsmöten med inbjudna gäster, genom olika seminarier och höringar och under sessionen i Reykjavik där Nordiska rådet antagit en rad rekommendationer till Nordiska ministerrådet rörande medlemsförslag inom de prioriterade områdena. Inför 2001 föreslås att utskottets prioriterade områden skall vara "Regionalutvecklingen i Norden", "Ett multietniskt Norden", "Livskvalitet i Norden", "Forskningsmässiga utmaningar i Norden" samt "Nordisk språkpolitik i Europa 2001".

9.1 Medlemmar och möten

Svenska medlemmar i Närområdesutskottet var under första delen av året Christel Anderberg (m), Lennart Gustavsson (v), Matz Hammarström (mp), Chris Heister (m), Margareta Israelsson (s), Kaj Larsson (s) och Jan Erik Ågren (kd) (vice ordförande). Vid val av ny delegation den 26 oktober ersattes Matz Hammarström av Ewa Larsson (mp).

Utskottet har under året hållit sex möten. Utskottets sommarmöte ägde rum i Vilnius den 5 september. I samband därmed mötte utskottet representanter för Baltiska församlingen för att diskutera bl.a. samarbete med den ryska enklaven Kaliningrad och parallell behandling av frågan om ungdomsutbyte i Nordiska rådet och Baltiska församlingen. Resan fortsatte därefter till Kaliningrad, där möten ägde rum med den regionala duman och med vice guvernören Viktor Romanovskij om bl.a. Kaliningrads roll i Östersjöarbetet samt ekonomi-, miljö- och hälsofrågor, särskilt aidssituationen. I Kaliningrad gjorde utskottet också ett besök vid Östersjöinstitutets kontor och fick en orientering om miljöproblemen samt nordiska och internationella insatser.

Ordförandeskapet och ett antal övriga utskottsrepresentanter deltog den 12 oktober i ett möte med Finlands handels- och energiminister Sinikka där man bl.a. diskuterade arbetet med rådets rekommendationer på energiområdet och uppläggningsen av ett kommande ministerrådsförslag.

9.2 Ärenden före och under 52:a sessionen

Norden och närområdena

Mittengruppen hade i ett medlemsförslag hösten 1999 föreslagit en rekommendation till Nordiska ministerrådet att utarbeta ett program för **utökat idrottsutbyte med Nordens närområden**.

Utskottet underströk förslagsställarnas bedömning att ett brett samarbete mellan den frivilliga sektorn i de nordiska länderna och i närområdena hade stor betydelse i uppbyggandet av det civila samhället i dessa områden. Sannolikt hade det omfattande nordiska idrottsutbytet bidragit till att förstärka den nordiska sammanhållningen och upplevelsen av en nordisk identitet. Idrottssamarbete kunde därför vara ett viktigt redskap i framväxten av en folklig gemenskap med omvärlden. Det fanns därför behov av ett program för stöd till idrottssamarbete med närområdena som stimulerade till idrott på bred folkrörelsenivå. Programmet borde beakta olika finansierings- och stödmöjligheter inom ramen för en ideell föreningsverksamhet.

På utskottets förslag antog presidiet på rådets vägnar en rekommendation till Nordiska ministerrådet att med beaktande av finansierings- och stödmöjligheter inom ramen för en ideell föreningsverksamhet utarbeta ett program för ett idrottsutbyte på folkrörelsenivå med Nordens närområden (framst. nr 2).

På grundval av en rapport, som utarbetats av en av utskottets medlemmar, som arbetat i samråd med representanter för Baltiska församlingen framlades ett utskottsförslag om **underlättande av ungdomsutväxling mellan Norden**

och de baltiska staterna. Ett motsvarande förslag lades fram i Baltiska församlingen.

Utskottet utgick från att de baltiska staterna för att förverkliga visionen om ett Youth for Baltic–Nordic Mobility Program omfattande åtta länder och tre självstyrande områden skulle vidta åtgärder för att initiera ungdomsutväxlingsordningar i Baltikum, ett ”Baltplus” motsvarande Nordplus, för att främja integrationen av de baltiska och nordiska programmen. Den baltisk-nordiska regionen skulle agera gentemot EU-programmen (Erasmus, Youth for Europe, Leonardo da Vinci etc.) för att understryka den nordliga dimensionen även i detta sammanhang.

Rådet antog med anledning av förslaget en rekommendation (nr 7) till Nordiska ministerrådet att i samråd med Baltiska rådet utarbeta ett nordisk-baltiskt program för underlättande av ungdomsutväxling mellan Norden och de baltiska staterna och därvid särskilt

att utveckla nordiska och baltiska skolkontakter över gränserna, t.ex. genom ett nordisk-baltiskt skolnätverk,

att utarbeta riktlinjer för möjliga betygsöverföringar mellan de baltiska och nordiska systemen,

att tillsammans med Baltiska rådet anordna en kampanj för att använda och sprida kännedom om en entydig informationsplattform för det nordisk-baltiska skol- och utbytessamarbetet,

att tillsammans med Baltiska rådet och i samarbete med utvalda lärosäten dra upp riktlinjer för interregionala nordisk-baltiska ungdomsutbytesaktiviteter i strategisk samordning med relevanta EU-ungdomsprogram,

att tillsammans med Baltiska rådet analysera de faciliteter av typ Interrail m.m. som står till förfogande för ungas reseaktiviteter i respektive land i syfte att underlätta villkoren,

att analysera vilka restriktioner som föreligger beträffande arbets- och uppehållstillstånd, sociala rättigheter, sjukförsäkring m.m. och utarbeta riktlinjer för deras avskaffande – om nödvändigt med nationell lagstiftning,

att inrätta kurser och att etablera ett nätverk för fritidsledare, som kan vara lokala garantier för ungdomsrörlighetens sociala och kulturella kvaliteter,

att i samarbete med Nordiska ministerrådets informationskontor och nationella universitetsinstitutioner utarbeta ramar för språkkurser som kan underlätta ungdomsrörligheten mellan länderna och

att avge regelbundna samnordiska rapporter om arbetet med rekommendationen.

Den konservativa gruppen och mittengruppen hade hösten 1999 väckt ett medlemsförslag om ökat **samarbete med frivilligsektorn i närområdena.**

Utskottet instämde till större delen i förslagsställarnas synpunkter. Ett samarbete mellan den frivilliga sektorn i närområdena och i de nordiska länderna kunde få stor betydelse som förmedlare dels av information om den ”nordiska modellen”, dels för utvecklandet av demokratin, dvs. utvecklandet

av beslutsstrukturer och värnandet av den enskilde medborgarens rättigheter. Samarbetet kunde ge inspiration och hjälp till de frivilliga organisationerna i deras insatser för att bygga upp det civila samhället i närområdena. Utskottet underströk också vikten av att en analys gjordes av frivilligorganisationernas utbredning och möjligheter till inflytande i närområdena, bl.a. med hänsyn till de stora variationer som fanns inom och mellan de baltiska länderna och Ryssland. Minst lika viktigt var dock att en framtida strategi utformades med hänsyn tagen till de nordiska organisationernas möjligheter och intresse för att medverka i arbetet. Utskottet konstaterade att det pågick en parallell behandling av medlemsförslag i Nordenutskottet om olika åtgärder för att förstärka det nordiska stödet till och samarbetet med frivilligsektorn i Norden. De förslag som Nordenutskottet därvid skulle komma att framlägga borde i tillämpliga delar beaktas vid uppläggnings utredningen om samarbete med frivilligsektorn i närområdena.

Presidiet beslöt vid sitt möte den 11 december 2000 på grundval av närområdesutskottets betänkande att Nordiska rådet rekommenderade Nordiska ministerrådet

att en grupp tillsätts med experter, inklusive representanter för frivilligorganisationer, med uppdrag att kartlägga situationen för frivilligorganisationerna i närområdena, bedöma möjligheterna till samarbete och att lämna förslag till en samlad nordisk strategi för samarbetet med de frivilliga organisationerna samt

att det som ett led i arbetet att förstärka de ungdomspolitiska nätverken i närområdena arrangeras ett seminarium för baltiska, nordiska och ryska ungdomar om demokratins villkor i Östersjöregionen. Deltagandet bör omfatta ett brett spektrum av frivilliga organisationer som arbetar med samhällsreliga frågor, bl.a. miljöfrågor och sociala frågor.

Mittengruppen hade i oktober 1999 väckt ett medlemsförslag om **inrättande av en nordisk informationspunkt i Kaliningrad**. En informationspunkt skulle bl.a. ta hand om ungdoms- och studentutbyte med Norden, bidra till genomförande av närområdesprojekt och allmänt vara en knutpunkt för informationsutväxling mellan de nordiska länderna och Kaliningrad. Informationspunkten upprättas med sikte på etablering av ett egentligt nordiskt informationskontor så snart som möjligt. Förslagsställarna hänvisade till de positiva erfarenheterna av informationskontoren i Tallinn, Riga, Vilnius och S:t Petersburg och ansåg att Kaliningrads geografiska närhet till Norden gjorde det till ett speciellt intressant område för rådet. Utskottet ansåg också att Kaliningrad borde inkluderas i arbetet med handlingsplanen för barn och unga i närområdena. Vidare fanns ett stort behov av bl.a. informationsinsatser riktade till barn och unga för att förhindra fortsatt spridning av hivsmitta och minska narkotikamissbruket. Den utveckling som skett i samband med att Kaliningrad enligt den lag som president Jeltsin infört 1996 om Kaliningrad som en ekonomisk frizon var mycket intressant i ett nordiskt perspektiv men hade inte fått avsett resultat i form av stark tillväxt i näringslivet i regionen. De utländska investeringarna var begränsade och det fanns stort behov av bistånd för rådgivning och marknadsföring gentemot potentiella invest-

rare. En viktig orsak till problemen var Kaliningrads isolering från omvärlden. Utskottet, som från ministerrådet fått besked om att man inlett diplomatiska sonderingar för att etablera en informationspunkt, beslöt efter sina kontakter med Kaliningrad att föreslå att presidiet skulle avge en framställning enligt vilken Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast möjligt etablera en nordisk infopunkt i Kaliningrad (framst. nr 1).

Bioetik samt livsmedelssäkerhet ”från jord/fjord till bord”

Ministerrådet hade till Nordiska rådet överlämnat ett ministerrådsförslag om **handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001–2004.**

Ovanstående rubrik härrör från en ministerkonferens om livsmedelssäkerhet i juni 2000. I det nya programmet presenteras följande prioriterade områden: bärkraftigt/hållbart jordbruk, bärkraftigt/hållbart skogsbruk, genetiska resurser och biologisk mångfald, livsmedelssäkerhet och landsbygdsutveckling. Produktionen i jord- och skogsbruk förklaras vara av väsentlig betydelse för sysselsättning och ekonomi och därmed för landsbygdens vitalitet. Konsumenterna skall tryggt kunna äta nordisk och importerad mat i förvisning om att den producerats utifrån höga kvalitetskrav rörande etik, djurhälsa och djurvälstånd, arbetsmiljö och näringsinnehåll samt frihet från föroreningar. Ministerrådet uttrycker sin avsikt att fortsatt aktivt använda det nordiska samarbetet för att uppnå genomslag för gemensamma nordiska värderingar och intressen i internationella sammanhang. Programmet konkretiserar de målsättningar som lagts fast under arbetet med den kommande strategin för ett hållbart Norden. Stor vikt läggs vid samarbetet med närområdet i öster, där en gynnsam landsbygdsutveckling med utveckling av basnäringarna är en förutsättning för en demokratisk och stabil samhällsutveckling. Detta samarbete är också kopplat till EU:s utvidgning österut. Inom området livsmedelssäkerhet skall Norden aktivt samverka för att påverka den europeiska dagordningen. Internationellt skall Norden medverka till att ge reellt innehåll åt hållbarhetsbegreppet i Agenda 21, bl.a. inom skogs- och genresursområdena. Det noteras att de internationella konventionerna om biologisk mångfald, klimatkonventionen och ökenkonventionen innehåller åtaganden som med fördel kan behandlas i ett regionalt nordiskt perspektiv.

Utskottet konstaterade att ministerrådsförslaget hade en hög ambitionsnivå inom en relativt begränsad budget – 23 miljoner danska kronor för år 2001, innebärande en liten förstärkning – och utgjorde ett värdefullt bidrag till arbetet för ett bärkraftigt Norden och en positiv landsbygdsutveckling i Norden. Utskottet tillstyrkte de föreslagna styrmedlen och den organisatoriska uppbyggnaden, innebärande bl.a. inrättande av ett nytt organ, Nordiska genresursrådet för rådgivning, bl.a. om hur de nationella programmen skall ansluta till det nordiska arbetet. För genomförande av programmet erfordrades dels nordiska resurser, dels en omfattande nationell medfinansiering. Denna förutsatte en god nationell förankring och en förståelse för behovet av samnordiska insatser. Det kunde vara önskvärt med en insats från Nordiska

rådets sida för att åstadkomma en förankring av programmet i de nationella parlamenten.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar (nr 16) att införa ett nätverk på myndighetsnivå nationellt för att ge snabb information när det inträffar fall som hotar livsmedelssäkerheten och verka för att det inom EU byggs upp motsvarande nätverk.

På utskottets förslag antog rådet dessutom en rekommendation till Nordiska ministerrådet (nr 17) att fastställa ministerrådsförslag B 196/när med beaktande av de synpunkter som framförts i utskottets betänkande över förslaget.

Nordiska ministerrådet hade överlämnat ett ministerrådsförslag om **strategi för det nordiska fiskerisamarbetet 2001–2004**, som avlöser det tidigare programmet för fiskerisamarbete 1997–2000. Strategin omfattar alla aspekter på livsmedel med ursprung i fiskeri eller akvakultur. Den överordnade målsättningen för fiskerisamarbetet är att verka för en bärkraftig utveckling i fiskerisektorn i de nordiska länderna, samt en god havsmiljö som grund därför. Därmed säkras konsumenternas möjligheter att välja sund och säker mat av god kvalitet. Skyddet av de nordiska ländernas marina ekosystem och en bärkraftig utveckling av havets levande resurser utgör följaktligen grundläggande element i det nordiska fiskerisamarbetet.

Strategin tar sin utgångspunkt i statsministrarnas deklaration ”Ett hållbart Norden”, som bl.a. fastslår att nuvarande och kommande generationer skall säkras ett tryggt och sunt liv, att ett bärkraftigt samhälle måste vila på demokrati, öppenhet och deltagande, att den biologiska mångfalden och ekosystemens produktivitet skall bevaras samt att förnybara resurser måste utnyttjas inom ramarna för deras produktionskapacitet.

Utskottet såg ministerrådsförslaget som ett viktigt bidrag, tillsammans med övriga sektorsprogram, till arbetet inom ramen för ett hållbart Norden. Tillgången på rikliga havsresurser var en grundläggande faktor för att bevara underlaget för bosättningen i Nordens kustområden, och fiskens betydelse som livsmedel torde komma att öka i framtiden. Fiskerisektorn spelade, tillsammans med jord-, skogsbruks- och livsmedelssektorn, en mycket viktig roll för bärkraft/hållbarhet. Åtgärder för att minska utsläpp och tillförsel av föroreningar i havet samt att utreda de mekanismer som ledde till föroreningar var viktiga uppgifter. Utskottet påpekade att uppnående av ministerrådets målsättningar förutsatte en modernisering och gemensam anpassning av de nordiska ländernas fiskeri-, jord-, skogsbruks- och livsmedelssektorer till de framtida kraven. Det var också av stor vikt att ministerrådet genomförde målsättningarna vad gällde medverkan till en gynnsam utveckling i Nordens närområden samt europeiskt och internationellt samarbete kring livsmedelssäkerhet, inom genresursområdet, om biologisk mångfald m.m. Ett annat viktigt steg i en hållbar förvaltning var att verka för en gemensam syn på och förpliktande avtal om selektiva fångstredskap.

Slutligen påpekade utskottet att förslaget ej var fullfinansierat och att det för att öka möjligheterna till nationell medfinansiering kunde vara önskvärt med en insats från Nordiska rådets sida för att åstadkomma en förankring av programmet i de nationella parlamenten.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 18) till ministerrådet att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 197/när fastställa strategin för det nordiska fiskerisamarbetet 2001–2004.

Den socialdemokratiska gruppen hade väckt ett medlemsförslag om **havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna**. Förslagsställarna påpekade att fisket och fiskerinäringen var mycket viktiga näringssektorer i Norden och hade stor betydelse inte minst inom kustområdena. Nära 50 % av all fisk som konsumerades inom EU kom från de nordiska havsområdena Barentshavet, Islandshavet, Norskehavet, Nordsjön och Östersjön. Värnet om de marina resurserna var följaktligen ett stort gemensamt ansvarsområde för Norden. Fiskerinäringen var numera medveten om miljöproblemen och vikten av att säkra ett bärkraftigt utnyttjande av havets resurser samt att ekosystemet kvalitetsmässigt måste förbättras. Genom att tillämpa försiktighetsprincipen och undvika exploatering av marina resurser togs hänsyn till miljömässiga och biologiska variationer samt de ekologiska aspekter som fisket i sig kunde förorsaka. Det största hotet mot fisket var troligen föroreningarna av haven. Då omvärlden ofta inte kände till miljöförhållandena i havet och villkoren för det nordiska fisket borde en informationskampanj bedrivas på internationellt plan härom samt rekommendationer för konsumtion av fisk mot bakgrund av näringsmässiga aspekter och även med hänsyn till fångstplats och innehåll av främmande ämnen ges.

Utskottet fann att medlemsförslagets problemställningar hade stor relevans för en kommande satsning på ett hållbart Norden och var enigt med förslagsställarna om Nordens stora ansvar för havets resurser. Det var hög tid att kraftfullt verka för en minskning av tillförseln av främmande ämnen till havet och för en enhetlig förvaltning av havsområdena. Denna förvaltning borde i första hand byggas på samverkan mellan befintliga internationella samarbetsorgan. Vidare behövdes ytterligare forskning om fiskets påverkan på andra organismer och bottendjurlik liksom även dokumentation av hur andra mänskliga aktiviteter påverkade havsmiljön (långtidseffekter av främmande ämnen, ballastvatten etc.). Det var också angeläget att öka konsumenternas kunskap om fisken som föda. På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 23) till Nordiska ministerrådet

att säkra ett nordiskt tvärsektorielt engagemang för att kommande Nordsjökonferenser prioriterar frågeställningen om att reducera föroreningarna till haven,

att på ett tvärsektorielt plan (fisk, konsument, livsmedel och miljö) dokumentera föroreningstillståndet för att säkra att fisk från Nordens hav är sund och säker mat,

att i relevanta internationella organ verka för utveckling av en mer enhetlig förvaltning av havsområdena med en samlad värdering av alla viktiga påverkande faktorer,

att verka för utveckling och enhetligt bruk av selektiva fångstredskap och

att genom medverkan av relevanta sektorer, t.ex. konsument, fiske, skola och ungdom, kultur och information, initiera en informationskampanj om sund och säker mat från Nordens hav.

2000/01:NR1

Utskottet har under året prioriterat IT-frågor och frågan om *social dumping* samt skatteharmonisering inom EU. Utskottet har även följt upp utvecklingen inom tidigare prioriterade områden såsom WTO-förhandlingarna, konsument- och livsmedelsfrågorna samt öppenheten i EU.

10.1 Medlemmar och möten

Svenska medlemmar i Nordiska rådets Europautskott har varit Lennart Daléus (c), vice ordförande, Reynoldh Furustrand (s), Per Erik Granström (s) och Kent Olsson (m).

Europautskottet har under året hållit fem möten. Vid mötet i Helsingfors den 25 januari fick utskottet en redogörelse för aktuella IT-frågor. Vid utskottets möte i Oslo den 27 juni debatterades bl.a. EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna med inledning av Folketingets talman. Under utskottets sommarmöte i Vasa/Jakobstad den 21–23 augusti hölls en framtidsdebatt ”Europa 2050” där ordföranden för riksdagens framtidsutskott i Finland, riksdagsman Martti Tiuri, och Europaparlamentarikern Diana Wallis inledde. Europautskottet möttes även den 26 september i Västerås och den 6 november i Reykjavik.

Den 22–23 maj besökte utskottet Bryssel för att informera sig om lagstiftningen avseende skatteharmonisering och frågan om svindel inom EU samt de institutionella reformerna och utvidgningsprocessen. Ambassadör Gunnar Lund informerade utskottet om det förestående svenska ordförandeskapsprogrammet.

10.2 Arbetsgrupper

Utskottets arbetsgrupp om IT-frågor, som leddes av Lennart Daléus, lämnade en slutrapport där gruppen pekade på ett antal centrala områden där det finns skäl att intensifiera det nordiska samarbetet. I rapporten föreslås en höjd ambitionsnivå för det nordiska samarbetet inom IT-området, mot bakgrund av de nordiska ländernas redan i dag framskjutna position och unika möjligheter att etablera sig som en stor, dynamisk och avancerad region i den nya ekonomin. Arbetsgruppen har i rapporten formulerat fem mål som bör vara vägledande för det fortsatta nordiska samarbetet:

- IT ska vara ett verktyg tillgängligt för alla invånare i de nordiska länderna.
- Hela Norden ska vara ett attraktivt område för etablering av och investering i kunskapsintensiva företag.
- Genom IT ska Norden stärka sin position som en region med hög och jämn utbildningsnivå.
- Norden ska vara föregångare i användningen av IT för att förnya social service.
- Norden ska gemensamt använda IT för att stärka insyn och delaktighet samt den nordiska identiteten.

Som ett resultat av arbetsgruppens arbete väcktes fyra utskottsförslag som behandlades under den 52:a sessionen.

Utskottets arbetsgrupp om *social dumping* lämnade även en slutrapport under året. Arbetsgruppen begränsade sin analys till EU/EES-området och förhållanden som berör Norden. Den definition av begreppet *social dumping* som arbetsgruppen använde var: ”*Social dumping* uppstår när företag medvetet utnyttjar orimliga löne- och arbetsvillkor i andra länder, eller villkor som är sämre än de normala i det egna landet, för att vinna fördelar i konkurrensen med andra företag, och detta leder till arbetslöshet eller försämrade villkor för företagare och anställda inom den aktuella branschen.”

Arbetsgruppen konstaterade i rapporten att generellt sett är *social dumping* inget omfattande problem på de nordiska arbetsmarknaderna. Den kommande utvidgningen av EU:s medlemskrets gör det dock angeläget att bevaka arbetsmarknadsaspekterna både avseende vilka villkor som kommer att gälla i de nya medlemsländerna och vilka effekter utvidgningen kan få för de nordiska arbetsmarknaderna. Gruppen föreslår fortsatt arbete på två huvudområden: Den illegala arbetsmarknaden och Förberedelser för en utvidgning av EU/EES.

Som ett resultat av arbetsgruppens arbete väcktes ett utskottsförslag avseende *social dumping* i EU/EES. Förslaget behandlades under den 52:a sessionen.

Vid utskottets möte i november tillsattes fyra nya arbetsgrupper. Arbetsgruppen om en tematiserad arbetsmarknadsrapport skall i enlighet med den vid 52:a sessionen antagna rekommendationen, nr 10, utarbeta förslag till ämne/ämnen för nästa års sysselsättningsdebatt. Arbetsgruppen om en nordisk stadga för små och mellanstora företag tar utgångspunkt i Europeiska stadgan för små och mellanstora företag och skall bidra till att skapa en bättre grund för den nordiska uppfinnar- och egenföretagarkulturen. Arbetsgruppen om EU:s regionalpolitik skall undersöka principerna och grunderna för EU:s strukturfonder. Arbetsgruppen om näringslivsbeskattning skall inhämta upplysningar och jämföra skatter och avgifter inom olika branscher och sektorer.

10.3 Ärenden före och under 52:a sessionen

Europautskottet har under året behandlat sju medlemsförslag och tre ministerrådsförslag.

Nordiska ministerrådet överlämnade ett ministerrådsförslag om kapitalförhöjning för Nordiska utvecklingsfonden (NDF), deltagande i skuldsaneringsinitiativet HIPC, övergång till euro i räkenskaps- och kapitalvaluta och motsvarande ändringar i statuterna. Europautskottet hade inga erinringar mot ministerrådsförslaget (nr 4).

Ett konkurrenskraftigt Norden. En uppföljning av temakonferensen 2000 ”Viden og vækst i Norden”

Nordiska ministerrådet överlämnade ett ministerrådsförslag om program för samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet under perioden 2001 – 2004. I förslaget underströks att det är centralt för det nordiska samarbetet

att man i länderna i stigande grad fokuserar på områden som ”individens sysselsättningsförmåga, arbetslivets förändring och kompetensutveckling”. Fram t.o.m. år 2004 har Nordiska ministerrådet valt att koncentrera sig på fyra huvudmål: full sysselsättning, det goda arbetet, avskaffande av gränshinder i Norden och främjande av den nordiska välfärdsmodellen, det europeiska perspektivet och samarbetet med närområdena.

Europautskottet gjorde vid sin behandling av ministerrådsförslaget fyra generella kommentarer: Det saknades på flera ställen konkretiseringar av de uppställda målen, det saknades strategiska målsättningar för hur integrationen av flyktingar och invandrare skulle ske, utskottet ansåg att det borde fokuseras på kunskapsekonomins effekter på utbud och efterfrågan av arbetskraft samt att en prioritering borde ske av inom vilka arbetsmarknadspolitiska områden man vill göra en särskild insats i förhållande till nuvarande (implementering) och kommande EU-lagstiftning. Programmet antogs med beaktande av utskottets synpunkter (nr 9).

Nordiska rådet antog år 1996 en rekommendation till Nordiska ministerrådet om att lämna en årlig sysselsättningsredogörelse till Nordiska rådet vilket även har skett. Debatten om sysselsättningsredogörelsen finns återgiven i det tryckta protokollet.

Mot bakgrund av att den årliga sysselsättningsredogörelsen inte har ansetts fungera i enlighet med intentionerna valde Europautskottet att avskryva den tidigare rekommendationen (9/1996/euro) och omformulera sina önskemål till de nordiska ländernas regeringar att utarbeta ett bakgrundsmaterial till en tematiserad arbetsmarknadsrelaterad debatt på sessionen där ämnet/ämnena för debatten formuleras av Nordiska rådets Europautskott (nr 10).

Som ett resultat av arbetet med IT-frågor behandlades under sessionen fyra utskottsförslag. Det första förslaget utmynnade i en rekommendation om en nordisk infrastrukturstudie, digitala signaturer vid e-handel och gemensamma lösningar avseende utvecklingen av regelverk för kryptering (nr 11). Det andra förslaget utmynnade i en rekommendation om att genomföra en studie av den nordiska innovationsmiljön inom IT-teknologin och identifiera möjligheter för uppbyggnaden av gränsöverskridande makroklusters (nr 12). Det tredje förslaget utmynnade i en rekommendation om IT-redskap och direkt demokrati i Norden (nr 13) och det fjärde förslaget i en rekommendation om att inrätta en extern IT-expertgrupp som skall fungera som rådgivande organ för Nordiska ministerrådet (nr 14).

Som ett resultat av arbetet med social dumping i EU/EES behandlades under sessionen ett utskottsförslag som utmynnade i en rekommendation om att genom erfarenhetsutväxling utarbeta kontrollsystem för bekämpande av företag som använder sig av illegal arbetskraft i Norden, införa och samordna stränga sanktioner så att det inte lönar sig att rekrytera illegal arbetskraft, arbeta för att de nya medlemsländerna i EU kan bygga upp kontrollmyndigheter och fackliga organisationer så att de vid inträdet i EU kan uppfylla gällande EU-direktiv rörande arbetsmarknadsförhållanden samt att överväga hur EU:s struktur- och regionalfonder kan användas till förbättring av arbetsmarknadsförhållanden i de nya medlemsländerna så att EU-direktiven följs och att det därmed inte skapas orimliga konkurrensvillkor (nr 15).

Nordiska ministerrådet hade till Nordiska rådet översänt ett förslag till handlingsprogram för det nordiska livsmedelssamarbetet fram till år 2004. Ministerrådsförslaget är utarbetat mot bakgrund av Nordiska ministerrådets konferens i juni i år om säker mat. Ramarna för samarbetet är en helhetssyn "Fra jord/fjord til bord".

Målet är att säkra en höjd nivå för livsmedelssäkerhet och kvalitet utan att lägga onödiga hinder i vägen för fri handel över gränserna och lika konkurrensvillkor. Ministerrådet anser att det överordnade målet måste vara att fasthålla och utveckla en yrkesmässig beredskap i de nordiska länderna på de toxikologiska, mikrobiologiska, kemiska och näringslivsmässiga områdena. Det skall fokuseras på följande områden: antibiotikaresistens, zoonosbekämpning, nya livsmedel (särskilt GMO), bättre konsumentinformation, näringsriktig kost och stöd till utvecklingen i Nordens närområden.

Europautskottet framförde att man är mycket nöjd med förslaget till handlingsprogram som innehållsmässigt ligger i förlängningen av de rekommendationer som Nordiska rådet antog 1998. Utskottets synpunkter på förslaget var att de nordiska länderna skall arbeta för att säkra en restriktiv tolkning av försiktighetsprincipen. Utskottet förväntar sig ett samarbete avseende utveckling av livsmedelskontroll och uppmanar Nordiska ministerrådet att avsätta medel till ökad forskningsinsats avseende riskvärderingar och ser fram emot att få höra hur Nordiska ministerrådet avser att vidareutveckla samarbetsmöjligheterna avseende utbyggnad av databaser på detta område. Med beaktande av utskottets synpunkter antogs handlingsprogrammet (nr 19).

Karin Olsson (s) och Anita Johansson (s) hade väckt ett medlemsförslag med utgångspunkt i att de nordiska ländernas regeringar utarbetar en strategi för hur man inom EU/EES får obligatorisk GMO-märkning på alla livsmedel, skärpning av nuvarande märkningsregler för majs och sojabönor, förbättringar av regelverket rörande produktsäkerhet, intensifiering av det skadeförebyggande arbetet, effektivare marknadskontroll och märkning av ursprungsland för allt kött samt att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i de nordiska handlingsplanerna för livsmedelssäkerhet och konsumentskydd tillföra åtgärder i enlighet med förslaget.

Europautskottet föreslog vid sin behandling av medlemsförslaget att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att med utgångspunkt i slutdeklarationen från ministerkonferensen om säker mat den 26–27 juni 2000 arbeta för en mycket restriktiv politik i förhållande till godkännande av marknadsföringstillstånd för genmodifierade livsmedel samt att med utgångspunkt i slutdeklarationen från ministerkonferensen för säker mat den 26–27 juni 2000 arbeta för att säkra konsumenternas fria val av livsmedel, också det fria val som kan vara betingat av etiska förhållanden och som därför förutsätter att livsmedel märks, om det vid någon tidpunkt i produktionsledet har använts genmodifierade innehållsämnen (nr 22). Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

11.1 Medlemmar och möten

Svensk medlem och tillika ordförande för Nordiska rådets kontrollkommitté har varit Eva Johansson (s). Kontrollkommittén har under året haft sex möten.

11.2 Verksamheten under 2000

Kontrollkommitténs huvudsakliga uppgift är att utöva den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras över Nordiska ministerrådets budget inklusive de nordiska institutionerna, utföra särskilda kontrolluppgifter, kontrollera och godkänna årsredovisningar och revisionsberättelser inom ministerrådets verksamhetsområde samt granska rådets redovisningar och revisionsberättelser. Medlem i presidiet kan inte vara medlem av kontrollkommittén.

Kommittén har funnit det lämpligt att komplettera den granskning som genomförs på grundval av inkommen rapportering genom särskilda granskningsprojekt, s.k. kontrolluppgifter. En av kontrolluppgifterna 2000 har avsett uppföljningen av Nordiska rådets konferenser, seminarier, höringar och rapporter, dvs. de aktiviteter som Nordiska rådet i enlighet med reformarbetet i mitten av 1990-talet arrangerar utöver rådets ordinarie mötesverksamhet. En annan kontrolluppgift har varit att belysa hur NORDJOBBS-verksamheten utvecklats de senaste åren, bl.a. vad gäller information till ungdomar, antal ansökningar och deltagare.

Kontrollkommittén har även slutfört arbetet med 1999 års kontrolluppgift att granska huruvida inriktningen på Nordiska kulturfondens bidragsgivning stämmer med de ursprungliga intentionerna och huruvida bestämmelser och riktlinjer kan behöva ses över.

Kommittén har också fortsatt sitt arbete med effektivitetsgranskningen av rådets verksamhet. Kommitténs ordförande har deltagit i möten mellan presidenten och utskottsordförandena i syfte att utväxla erfarenheter av olika arbetsformer och ge information om pågående verksamhet i respektive organ. Kommittén har också i syfte att förenkla arbetet fortsatt uttalat önskemål om en standardiserad utformning av olika rådsdokument.

11.3 Revisionsberättelser

Kommittén har granskat revisionsrapporterna rörande Nordiska rådets, Nordiska ministerrådets och Nordiska kulturfondens verksamheter och räkenskaper och konstaterar med tillfredsställelse att ett omfattande arbete igångsatts och till stora delar genomförts i syfte att stärka de ekonomiska och administrativa rutinerna på olika nivåer och förbättra styrning och uppföljning inte minst beträffande institutioner och projekt.

Såvitt gäller Nordiska ministerrådets verksamhet och räkenskaper konstaterar kommittén att det generellt inte längre föreligger några anmärknings-

värda brister i den ekonomiska styrningen eller uppföljningen av verksamhet som finansieras över Nordiska ministerrådets budget, inklusive verksamheten inom enskilda institutioner eller projekt. Dock är det angeläget att åtgärder vidtas för att enskilda missförhållanden och brister som påtalats inte skall kvarstå. Den positiva utvecklingen i detta avseende gör dock att kommittén anser sig kunna utgå ifrån att dessa brister åtgärdas snarast möjligt.

Även när det gäller Nordiska rådets verksamhet och räkenskaper är det kommitténs uppfattning att flertalet brister som tidigare påtalats har åtgärdats och att räkenskaperna och den ekonomiska förvaltningen nu genomförs på ett tillfredsställande sätt. Dock pekar kommittén på de ibland stora avvikelserna mellan budget och utfall och anser att verksamhetsplaneringen bör förbättras. Kommittén understryker dock behovet av flexibilitet för att kunna uppmärksamma frågor som från tid till annan aktualiseras i den politiska debatten. Kommittén anser vidare att presidiet bör se över ekonomireglementet och i det sammanhanget överväga vilka organ som bör svara för fastställande respektive efterlevnad av olika bestämmelser samt att presidiet bör uppmärksammas på sitt ansvar för att ändamålsenliga administrativa bestämmelser för Nordiska rådet finns och efterlevs.

Kontrollkommittén har tidigare kunnat konstatera att det förelegat brister i Nordiska kulturfondens administration, brister som främst gällt uppföljningen av utbetalade bidrag. Kommittén finner det därför positivt att fonden har förbättrat sitt arbete med uppföljningen av äldre oavslutade projekt. Dock kvarstår några mindre påpekanden från revisorerna om fondens adb-system och registrering/avrapportering av enskilda projekt. Kontrollkommittén förutsätter att de av revisorerna föreslagna ändringarna genomförs så att fondsekretariatets arbetsuppgifter och ansvar klargörs, att projektadministrationen förbättras på enskilda punkter, att implementering av fondens adb-system färdiggörs och att fondens räkenskaper i framtiden skrivs under av den samlade styrelsen.

Med anledning av kommitténs betänkanden över revisionsberättelserna antog rådet ett yttrande till ministerrådet över berättelsen från Nordiska kulturfonden inklusive revisionsberättelse för 1999 (nr 1).

11.4 Kontrolluppgift år 1999

Kontrollkommittén påbörjade under år 1999 en granskningsuppgift angående huruvida inriktningen på Nordiska kulturfondens bidragsgivning stämmer med de ursprungliga intentionerna och huruvida bestämmelser och riktlinjer kan behöva ses över.

Kontrollkommittén har sammanställt och gått igenom material som belyser hur kulturfondens bidrag fördelats i olika avseenden och även hållit möte med representanter för fonden för att diskutera olika frågor med anknytning till materialet. Då kontrollkommittén inte anser att det ingår i kommitténs roll att ta ställning till huruvida verksamheten inom enskilda sektorer eller institutioner är den bästa möjliga har det kommenterade faktaunderlaget överlämnats till Nordenutskottet för slutsatser och eventuella förslag med anledning av granskningen.

Kontrollkommittén valde att som en av kontrolluppgifterna granska uppföljningen av Nordiska rådets konferenser, seminarier, höringar och rapporter, dvs. de aktiviteter som Nordiska rådet i överensstämmelse med reformarbetet i mitten 1990-talet arrangerar utöver rådets ordinarie mötesverksamhet. I reformprocessen lades vikt vid att Nordiska rådet kan arrangera temamöten och konferenser för att fokusera på frågor av särskild betydelse där det nordiska samarbetet och kan agera som trendsättare och opinionsbildare. Det underlagsmaterial som utarbetades visade att under perioden januari 1997 till april 2000 hade Nordiska rådet arrangerat 31 konferenser, seminarier och höringar. Av dessa var en del interna inom utskotten och en del offentliga, antingen i förbindelse med de ordinarie mötena eller som särskilda arrangemang.

Kontrollkommittén fann att det skulle vara önskvärt om Nordiska rådet tydligare preciserar mål och syfte med arrangemang och rapporter och klargör hur uppföljningen skall ske. Kommittén underströk vikten av att alla arrangemang och rapporter har ett klart syfte och mål och att önskemålen om uppföljningen fastläggs i ett tidigt skede av planeringen. En metod att uppnå detta kunde vara om Nordiska rådets organ arbetar efter fasta rutiner vid beslut om igångsättande och genomförande av arrangemang och rapporter.

I enlighet med förslag väckt av kontrollkommittén om uppföljning av Nordiska rådets konferenser, seminarier, höringar och rapporter antog rådet ett internt beslut (nr 4) om att Nordiska rådet koncentrerar sina konferenser, seminarier, höringar och rapporter till prioriterade politiska ämnen och teman och tydligare än tidigare klargör syfte och mål med aktiviteter och rapporter så att uppföljningen kan säkras.

Kontrollkommittén valde att som den andra kontrolluppgiften granska NORDJOBBS-verksamheten. Kommittén konstaterar att NORDJOBBS-verksamheten är av begränsat värde som arbetsmarknadspolitisk åtgärd men bidrar till förståelse och samarbete mellan de nordiska länderna. NORDJOBBS bör därför värderas i förhållande till andra utbytesprogram snarare än som nu i förhållande till andra aktiviteter inom sektorn arbetsmarknad. Konkret skulle detta kunna innebära att man flyttar budgetposten till en annan sektor.

Kontrollkommittén anser att det är angeläget att med utgångspunkt i NORDJOBBS-verksamheten såsom den bedrivits på senare år undersöka i vilka former och på vilka villkor utbytesverksamhet för ungdomar i Norden lämpligast kan bedrivas.

Kontrollkommittén fann vid sin granskning att NORDJOBBS är öppet endast för dem som är medborgare i något nordiskt land, vilket går stick i stäv med strävan att integrera ungdomar med invandrarbakgrund i de nordiska samhällena. Kommittén anser att NORDJOBBS bör vara öppet för alla ungdomar som är bosatta i Norden.

I enlighet med det förslag som väckts av kontrollkommittén om NORDJOBBS-verksamheten antog rådet en rekommendation till Nordiska ministerrådet (nr 26) att i samråd med Föreningarna Nordens Förbund se över NORDJOBBS-verksamheten och överväga andra/ytterligare former för nordiskt

ungdomsutbyte samt att överväga hur Nordiska ministerrådet bättre kan bidra till att informera och sprida kunskap om de nordiska utbytesprogrammen för främst ungdom.

2000/01:NR1

Den allmänna informationen om Nordiska rådet handhas av rådssekretariatet i samarbete med de nationella delegationerna och Nordiska ministerrådets informationsavdelning.

Presidiets informationsgrupp har fortsatt arbetet med att genomföra intentionerna i den gemensamma informationsstrategin för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Svensk medlem i arbetsgruppen har varit Kent Olsson (m). I december fattades beslut om att prövoordningen med en gemensam informationsavdelning skulle göras till en permanent ordning och ingå i det generella avtalet om utgiftsdelning mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Informationsgruppen förutsatte i sitt förslag till presidiet att det årligen skulle utarbetas en detaljerad informationsplan för arbetet och att de åtgärder som föreslogs i evalueringen av prövoordningen skulle beaktas i det vidare arbetet. Presidiet beslöt i enlighet med informationsgruppens förslag. I och med detta beslut var informationsgruppens mandat uppfyllt och gruppens arbete avslutat.

Under året har det nordiska informationsfönstret i Stockholm, ”Norden i Fokus”, startat sin verksamhet. Svenska delegationen konstaterar med tillfredsställelse att projektet äntligen kunnat förverkligas och att informationsfönstret fått en god start på sin verksamhet.

Journaliststipendier

Nordiska rådet delar årligen ut ett stipendium till journalister i vart och ett av de nordiska länderna. Stipendiet har inrättats för att ge journalister möjlighet att rapportera om förhållandena i de nordiska länderna och om nordiskt samarbete.

År 2000 var stipendiesumman för Sveriges del DKK 90 000. Stipendiesumman delades av tre journalister för projekten:

- Att studera och beskriva de regionalpolitiska ambitionerna och deras verkliga utfall i tre nordiska län: Hedmark, Värmland och Vasa mot bakgrund av utflyttningen från glesbygd till tätort under den senare delen av 1900-talet.
- Att studera samarbetet mellan de nordiska ländernas nya ambassader i Berlin. Vilka för- och nackdelar innebär det faktum att de är belägna invid varandra på samma område?
- Att studera vilken betydelse de kulturella skillnaderna mellan de nordiska länderna har för förutsättningarna att fusionera nordiska företag. Kan en ökad kunskap och förståelse mellan länderna gynna näringslivet i Norden?

Nordiska rådet delar ut tre priser: ett litteraturpris, ett musikpris och ett natur- och miljöpris. Prissumman är 350 000 danska kronor för vart och ett av priserna.

Litteraturpriset

Nordiska rådets litteraturpris inrättades av de nordiska ländernas regeringar år 1961 och delades ut första gången år 1962. Litteraturpriset har sedan 1962 delats ut varje år till en författare för ett skönlitterärt verk på ett av de nordiska ländernas språk. Avsikten med priset är att öka intresset för grannländernas litteratur och språk samt för den nordiska kulturgemenskapen. Pristagaren utses av en nordisk bedömningskommitté. Svenska medlemmar i kommittén var 2000 författaren Heidi von Born och litteraturkritikern Birgit Munkhammar.

Vid en ceremoni i Köpenhamn den 6 mars utdelades Nordiska rådets litteraturpris 2000 till den danske författaren Henrik Nordbrandt för diktsamlingen "Drømmebroer".

Från Sverige nominerade verk var Korallen av Katarina Frostenson och Jag smyger förbi en yxa av Beate Grimrud.

Musikpriset

Nordiska rådets musikpris delades ut första gången 1965 för skapande och utövande tonkonst, då vartannat år. Sedan 1990 delas priset ut varje år, vartannat för det skapande musikområdet till verk av en nu levande nordisk kompositör, och vartannat till det utövande musikområdet. Nordisk musikkommitté NOMUS tillsätter varje år en nordisk bedömningskommitté som utses på grundval av de musikområden som skall bedömas. Den svenska medlemmen för 2000 års musikpris var musikvetaren Odd Sneeggen.

Den 6 mars 2000 tilldelades den finländska tonsättaren Kaija Saariaho Nordiska rådets musikpris 2000.

Nominerade från Sverige var: Jan W Morthenson för Contra, för kammorkester och Anders Nilsson för Divertimento, för kammarensemble.

Natur- och miljöpriset

1994 beslöts att upprätta Nordiska rådets natur- och miljöpris vid sidan av de två kulturpriserna. Enligt stadgarna kan priset ges till en person som har gjort en anmärkningsvärd insats för natur- och miljövården i Norden eller till en grupp människor, en organisation, ett medium, ett företag eller en institution som i sin verksamhet har lyckats integrera hänsyn till naturen på ett speciellt berömvärd sätt.

Den 8 november 2000 i samband med Nordiska rådets 52:a session i Reykjavik delades Nordiska rådets Natur- och miljöpris 2000 ut till Miljöstiftelsen Bellona för dess banbrytande arbete med radioaktiv förorening.

De svenska medlemmarna i priskommittén var år 2000 naturvårdschef
Gunnel Hedman och professor Margareta Ihse.

2000/01:NR1

Rekommendationer,
yttranden och interna beslut
antagna vid
Nordiska rådets 52:a session

6–8 november 2000
Reykjavik

samt framställningar antagna
av presidiet
januari–november 2000

Fremstillinger vedtatt av Presidiet jan–nov 2000

- Fremst. 1/2000 Opprettelse av et Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad (A 1206/nær)¹**
- Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
- att* snarast möjligt etablera en nordisk infopunkt i Kaliningrad
- Fremst. 2/2000 Idrottsutbyte med Nordens närområden (A 1212/när)²**
- Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
- att* med beaktande av finansierings- och stödmöjligheter inom ramen för en ideell föreningsverksamhet utarbeta ett program för ett idrottsutbyte på folkrörelsenivå med Nordens närområden
- Fremst. 3/2000 Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001–2005 (B 188/nord)³**
- Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
- att* utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av de nordiska gränsregionerna så att en samordning med kommande Interreg-program underlättas
- att* utreda hur det nordiska samarbetet kan bidra till en bättre tillgång till tjänster såsom IT, transport, tele, post och energiförsörjning i glest bebyggda områden
- att* etablera ett samarbete mellan de nordiska regional- och utbildningssektorerna

¹ Vedtatt av Presidiet 26. september 2000 i Västerås

² Vedtatt av Presidiet 26. september 2000 i Västerås

³ Vedtatt av Presidiet 26. september 2000 i Västerås

att med beaktande av de synpunkter i övrigt angående speciella insatsområden m.m. som Nordenutskottet framfört i sitt betänkande över ministerrådsförslaget, fastställa ministerrådsförslag B 188/nord angående Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001–2005.

Fremst. 4/2000 Nordiska utvecklingsfonden (B 190/euro)⁴

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag B190/euro om en kapitalforhøjelse i NDF, deltagelse i gældssaneringsinitiativet HIPC, overgang fra SDR til Euro i regnskab- og kapitalvaluta med tilsvarende ændringer i statutterne.

Fremst. 5/2000 Frivilligsektorn (A 1213/nord, A 1214/nord og A 1216/nord)⁵

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

Att i budgetarbetet prioritera stöd för ideella organisationer inom respektive verksamhetsområde

Att genom särskilda informationsinsatser riktade till de ideella organisationerna synliggöra de olika samnordiska stödordningarna och på alla sätt för enkla ansökningsförfarandet

att kartlägga på vilket sätt de ideella organisationerna i Norden arbetar för att integrera medlemmar med invandrabakgrund i sin verksamhet

att kartlägga vilket samarbete som de ideella invandrarorganisationerna har i Norden

att redovisa hur EU definierar och involverar de ideella organisationerna i det europeiska samarbetet

att inventera och utvärdera bevilningarna från de olika nordiska stödordningarna till den ideella sektorn under de senaste åren. Genomgången bör innehålla en värdering av kriterierna för vad som skall räknas som frivilliga/ideella aktiviteter samt i vilken

⁴ Vedtatt av Presidiet 26. september 2000 i Västerås

⁵ Vedtatt av Presidiet 19. oktober 2000 i Vanda

omfattning som stöd har utgått till att underlätta utbyte och mobilitet mellan organisationer

2000/01:NR1
Bilaga 1

at utrede en tilpasning av relevante skatter og avgifter med utgangspunkt i de ordninger som i dag fungerer gunstigst for organisasjonene

at det for Nordisk Kulturfond fastsettes som et mål at Kulturfondets midler i høy grad skal benyttes til å stimulere kulturaktiviteter arrangert av frivillige organisasjoner. Det er naturlig at kulturfondets styre utarbeider nærmere retningslinjer

at man vurderer å igangsette et nytt nordisk forskningsprogram viet problemstillinger knyttet til de frivillige organisasjonene i deres rolle i samfunnet

Fremst. 6/2000 **”Bone and Joint Decade 2000–2010” (A 1242/nord)**⁶

Nordisk Råd rekommanderer Danmarks, Islands og Norges regeringer

at undertegne deklarasjonen ”Bone and Joint Decade 2000–2010”

Rekommandasjoner, uttalelser og interne vedtak vedtatt ved Nordisk Råds 52. sesjon

Rekommandasjoner

Rek. 7/2000 **Ungdomsudveksling mellom Norden og de baltiske stater (A 1238/när)**

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i samråd med Baltisk Råd udarbejde et nordisk–baltisk program for fremme af ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater og herved spesielt

at utvikle nordiske og baltiske skolekontakter over landegrænserne, f.eks. gjennom et nordisk-baltisk skolenetværk

at udarbejde retningslinier for mulige meritoverførsler mellem de baltiske og de nordiske systemer

At sammen med Baltisk Råd iværksætte en kampanje for at bruke og for at bekendtgøre en én-

⁶ Vedtatt av Presidiet 19. oktober 2000 i Vanda

tydig informationsplatform for det nordisk-baltiske skole- og udvekslingsamarbejde.

2000/01:NR1
Bilaga 1

at sammen med Baltisk Råd og i samarbejde med udvalgte konkrete uddannelsessteder designe inter-regionale nordisk-baltiske ungdomsudvekslingsaktiviteter i strategisk samordning med relevante EU-ungdomsprogrammer

at sammen med Baltisk Råd analysere de faciliteter, af typen Interrail m.m., der er til rådighed for unges rejseaktiviteter i de respektive lande med henblik på at lette vilkårene.

at analysere hvilke restriktioner der foreligger, hvad angår arbejds- og opholdstilladelse, sociale rettigheder, sygesikring m.m., og udarbejde retningslinier for deres afskaffelse – om nødvendigt ved national lovgivning

at etablere kurser og at oprette et netværk for fritidsledere, der kan være lokale garanter for ungdomsmobilitetens sociale og kulturelle kvaliteter

at i samarbejde med Nordisk Ministerråds informationskontorer og nationale universitetsinstitutter udarbejde rammer for sprogkurser, der kan smidiggøre ungdomsmobiliteten mellem landene

at aflægge regelmæssige fælles nordisk-baltiske rapporter om arbejdet med rekommandationen

Rek 8/2000

Intensifierat samarbejde med Ryssland och de baltiska staterna (A 1224/p)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet med de baltiska staterna intensifieras, samt

att samarbetet med Ryssland angående de sju områdena i nordvästra Ryssland intensifieras.

Rek. 9/2000

Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001–2004 (B 198/euro)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslaget om Program for Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2001–

- Rek. 10/2000** **Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session (A 1235/euro)**
- Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
- at* forud for Nordisk Råds session at udarbejde et baggrundsoplæg til en tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på sessionen. Emnet/emnerne anvises hvert år ultimo marts af Nordisk Råds Europaudvalg.
- Rek. 11/2000** **Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (A 1226/euro)**
- Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
- at* gennemføre et fælles nordisk IT-infrastrukturstudie. Formålet med studiet skal være at identificere kapacitetsbehov og -overskud på de nuværende transportnet, afklare hvilke aftaler som regulerer samtrafikken, samt fremkomme med scenarier for fremtidige volumeforøgelse.
- at* tilstræbe koordination af nordiske synspunkter i forbindelse med implementering af nuværende EU-direktiver om digitale signature, samt i udformningen af fremtidige EU-forslag på området.
- at* tilstræbe fælles løsninger i spørgsmålet om udvikling af regelsæt for kryptering.
- Rek. 12/2000** **IT-innovationsstudie og makroklusters (A 1227/euro)**
- Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
- at* gennemføre et studie af det nordiske innovationsmiljø indenfor IT-teknologi, herunder
- at* identificere muligheder for opbygning af grænseoverskridende klusters

**Rek. 13/2000 IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden
(A 1228/euro)**

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvorledes man ved hjælp af IT-teknologi kan stimulere og forøge borgerdeltagelsen i den demokratiske beslutningsproces, og

at stimulere igangsætning af udvikling af IT-baseret oversættelsesteknik til brug mellem de nordiske sprog og udvalgte verdenssprog, samt

at stimulere til etablering af fællesnordiske freenets

Rek. 14/2000 Rådgivende IT-ekspertgruppe (A 1229/euro)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at nedsætte en ekstern IT-ekspertgruppe, der skal fungere som rådgivende organ overfor Ministerrådet med det formål at der på sigt etableres en overordnet strategi og handlingsplan for et nordisk IT-samarbejde.

Rek. 15/2000 Social dumping i EU/EØS (A 1237/euro)

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at gennem erfaringsudveksling udarbejde kontrolsystemer til bekæmpelse og afsløring af virksomheder, der benytter sig af illegalt arbejde i Norden,

at indføre og samordne strenge sanktioner overfor virksomheder i Norden (f.eks. i form af bøder, skadeserstatning, erhvervsforbud), således at det ikke lønner sig at rekruttere illegal arbejdskraft,

at arbejde for at de nye medlemslande i EU får opbygget sine kontrolmyndigheder og sine faglige organisationer, således at de ved tiltrædelsen kan opfylde gældende EU-direktiver vedrørende arbejdsmarkedsforhold,

at overveje hvorledes EU's struktur- og regionalfonde kan anvendes til forbedring af arbejdsmarkedsforhold i de nye medlemslande af EU, således at EU-direktiverne overholdes og at der dermed ikke skabes urimelige konkurrencevilkår på arbejdsmar-

- kedsforhold.
- Rek. 16/2000** **Nätverk för livsmedelsäkerhet inom Norden och EU (B 196/när)** 2000/01:NR1
Bilaga 1
- Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
- att* införa ett nätverk på myndighetsnivå nationellt för att ge snabb information när det inträffar fall som hotar livsmedelsäkerheten och att verka för att det inom EU byggs upp motsvarande nätverk
- Rek. 17/2000** **Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001–2004 (B 196/när)**
- Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
- att* fastställa ministerrådsförslag B 196/när med beaktande av de synpunkter som framförts i utskottets betänkande över förslaget
- Rek. 18/2000** **Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001–2004 (B 197/nær)**
- Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
- att* med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 197/när fastställa strategin för det nordiska fiskerisamarbetet 2001–2004.
- Rek. 19/2000** **Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til 2004 (B 194/euro)**
- Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
- at* vedtage ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske levnedsmiddelssamarbejde frem til år 2004 (B 194/euro) og tage hensyn til Europaudvalgets bemærkninger, herunder afsætte tilstrækkelige midler til at iværksætte den omtalte forskningsindsats og databaseudbygning.

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvordan den frivillige sektor, særligt forbruger- og miljøorganisationer, kan få større påvirkningsmuligheder i forhold til etiske og sundhedsmæssige vurderinger.

at afsætte tilstrækkelige midler på budgettet for 2001 til Nordisk Komité for bioetik til en redegørelse for reglerne i Norden på det bioteknologiske område, de etiske dilemmaer og politiske styringsmuligheder.

Internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning (A 1218/nord)

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at arbejde aktivt for at gennemføre et internationalt forbud mod kloning af mennesker i overensstemmelse med Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin,

at overveje, hvorledes man i de nordiske lande kan sikre offentligheden indsigt i forskning på det bioteknologiske område.

Genmodificerede levnedsmidler (A 1222/euro)

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for en meget restriktiv politik i forhold til godkendelse af markedsføringstilladelser for genmodificerede levnedsmidler,

at med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for at sikre forbrugernes frie valg af levnedsmidler, også det frie valg som kan være betinget af etiske forhold og som derfor forudsætter at levnedsmidler mærkes, hvis der på et tidspunkt i produktionskæden har været anvendt genmodificerede indholdsstoffer.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att säkra ett nordiskt tvärsektoriellt engagemang för att kommande Nordsjökonferenser prioriterar frågeställningen om att reducera föroreningarna till haven

att på ett tvärsektoriellt plan (fisk, konsument, livsmedel och miljö) dokumentera föroreningstillståndet för att säkra att fisk från Nordens hav är sund och säker mat

att i relevanta internationella organ verka för utveckling av en mer enhetlig förvaltning av havsområdena med en samlad värdering av alla viktiga påverkande faktorer.

att verka för utveckling och enhetligt bruk av selektiva fångstredskap.

att genom medverkan av relevanta sektorer, exempelvis konsument, fiske, skol och ungdom, kultur och information, initiera en informationskampanj om sund och säker mat från Nordens hav.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att dialogen mellan Nordiska rådet och ministerrådet inför 2002 års budgetarbete inleds så snart som möjligt efter sessionen.

att budgetarbetet baseras på konkreta förslag, varvid budgetens roll som styrinstrument stärks och andelen odisponerade medel i slutet av budgetåret minskas.

att beslut över disponering av medel inom ramen för den nya budgetposten 1-2203-2 för Strategiska och kulturpolitiska insatser sker efter samråd med Nordiska rådet

att i sitt budgetarbete inför 2002 uppmärksamma eventuella budgetkonsekvenser av Rådets rekommendationer, samt

att i sitt budgetarbete inför 2002 prioriterar ytterligare insatser inom följande områden:

- Ett konkurrenskraftigt Norden
- Regionalpolitiska åtgärder
- Barn och unga i Norden och Nordens närområden
- Insatser mot främlingsfientlighet och för integration av icke-nordbor bosatta i Norden
- Kulturområdet med särskild uppmärksamhet på Orkester Norden, den nordiska biblioteksveckan, frivilligorganisationerna (särskilt utökat stöd till ungdomsorganisationernas nordiska samarbete samt folkrörelsernas samarbetsprojekt i Ryssland och Baltikum) samt utökning av bevillningsramen för Nordiska kulturfonden
- Mobilitet och minskning av gränshinder, därinom Hallå Norden, NordplusMini och NordplusJunior
- Västnorden och det arktiska samarbetet
- Demokrati och medborgarinflytande
- Närområdesprogrammet inklusive sektoreernas aktiviteter inom närområden
- Jämställdhet samt
- Sociala och hälsopolitiska områden.

att genomföra följande ändringar i budgetförslaget för 2001:

Förhöjning av anslagen till

1-2298-2 Insatser mot främlingsfientlighet med 1.000.000 DKK

1-2230-2 NORDBOK med 300.000 DKK

1-2522-1 Stötteordningen för Nordisk folkupplysning och vuxenutbildning med 500.000 DKK

2-0830-2 Demokrati och medborgarpolitik med 1.000.000 DKK

2-6110-2 Projektmedel för regionalsamarbete med 1.000.000 DKK

1-2256-2 Nordiska musikkommittén, NOMUS för ökat stöd för Orkester Norden 500.000 DKK

Reducering av anslagen till

1-2203-2 Strategiska kultursatsningar med 1.000.000 DKK

1-2520-2 Styrningsgruppen för nordisk folkeopplysning og voksenopplæring med 500.000 DKK

1-3410-2 Projektmedel – IT-samarbete med 500.000 DKK

2000/01:NR1
Bilaga 1

3-4110-2 Projektmidler – Arbejdsmarked og miljø med 500.000 DKK

1-3132-2 Nordisk forskningsprogram om språkteknologi med 300.000 DKK

3-4620-2 Velfærdsforskning med 1.000.000 DKK

4-0445-2 Ministerrådsreserven med 500.000 DKK

att i övrigt tillgodose de synpunkter som framförts i presidiets betänkande.

Rek. 25/2000 **Ändring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond (B 191/nord)**

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ändringar av artikel 7 och artikel 8 i den nu gällande överenskommelsen om Nordiska kulturfonden i enlighet med ministerrådsförslag B 191/nord.

Rek. 26/2000 **NORDJOB- och andra utbytesprogram för ungdom (A 1240/kk)**

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Föreningarna Nordens Förbund se över NORDJOB-verksamheten och överväga andra/ytterligare former för nordiskt ungdomsutbyte

att överväga hur Nordiska ministerrådet bättre kan bidra till att informera och sprida kunskap om de nordiska utbytesprogrammen för främst ungdom

Rek. 27/2000 **Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001–2005 (B 192/nord)**

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001–2005 og inddrage de synpunkter som fremgår af Nordenudvalgets betænkning om ministerrådsforslag B 192/nord.

Rek. 28/2000

Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001–2005 (B 193/nord)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag om nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001–2005 og inddrage de synspunkter som fremgår af Nordenudvalgets betænkning om ministerrådsforslag B 193/nord og at oversende de årlige handlingsplaner til Nordisk Råd.

Rek. 29/2000

Demensproblematik (A 1211/nord)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at træffe foranstaltninger for:

at der skabes en fælles nordisk satsning for at udvikle pleje af demente, herunder metoder til at støtte de pårørende og udvikle en klar og anvendelig plejefilosofi

at der skabes et effektivt netværk for uddannelse af personale indenfor pleje af demente, hvor de eksisterende kundskabscentre anvendes

at styrke, videreudvikle og initiere fællesnordisk forskning om demenssygdomme og forebyggelsen af dem, indenfor biologi, farmakologi, psyko-sociale fag og plejevidenskaben

at oprette en tværfaglig projektgruppe, som har det som opgave at samle og vurdere den kundskab som findes på området og på baggrund af den udarbejde konkret forslag om realiseringen af ovennævnte mål.

Rek. 30/2000

Narkotikabekämpfung (A 1205/nord)

Nordiska rådet rekommanderar de nordiska ländernas regeringar

att intensifiera deras åtgärder mot narkotika och

att prioritera det förebyggande och attitydpåverkande arbetet för att förhindra spridningen av narkotikabruk i Norden och spridning av narkotika till och mellan de nordiska länderna.

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd sørger for at fremskaffe en kvalificeret, faglig vurdering af erfaringer og resultater af de seneste års indsatser mod narkotika i de nordiske lande, med vægt på stærke og svage sider ved disse indsatser set i lyset af narkotikasituationen som den ser ud og kan forudses i dag.

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en faktabeskrivelse av hva som nå er utviklingstrekkene innenfor organisert kriminalitet og hva som må gjøres for å bekjempe denne typen kriminalitet

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att klarlägga vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen som det finns samstämmighet om att man skall värna;

att i det planerade välfärdsforskningsprogrammet inkludera en undersökning av i vilken utsträckning harmoniserigar, och med särskilt beaktande av skattebasernas rörlighet, påverkar handlingsfriheten när det gäller val av välfärdsmodell;

at i det planlagte velferdsforskningsprogrammet inkludere en undersøkelse av hvordan utviklingen med stadig større enheter med påfølgende sterke konsentrasjon i finansnæringen og øvrig næringsliv påvirker maktforholdene i samfunnet og forbrukernes situasjoner;

att det i det fortsatta förberedelsearbetet med globaliseringsfrågorna tas hänsyn till demokrati- och framtidsutredningarna i de nordiska länderna;

att med utgångspunkt i bl.a. demokratiutredningarna presentera gemensamma handlingslinjer för att stärka demokratins ställning i de nordiska länderna och förnya deras former;

att innanför och utanför Norden sprida kunskap om de nordiska ländernas erfarenheter av folkrörelser, medbestämmande, byalag och folkbildning samt att skapa ett forum för inbördes kommunikation mellan dessa och att undersöka möjligheterna för att upprätta en databas för detta syfte.

**Rek. 34/2000 Nordiskt inflytande i internationellt samarbete
(A 1241/nord)**

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i internationella sammanhang eftersträva ett gemensamt inflytande för framflyttande av de europeiska positionerna i riktning mot ett dynamiskt världssamhälle liknande de nordiska;

att i allt internationellt samarbete sträva efter ett gemensamt nordiskt agerande i syfte att främja goda levnadsvillkor i utvecklingsländer och nyindustrialiserade länder;

att på internationella arenor, t.ex. EU, FN, WTO verka för att folkrörelsernas och frivilligorganisationernas roll stärks i syfte att öka demokratiseringen av den globala styrningen.

**Fremst. 35/2000 Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena
(A 1215/när)⁷**

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att en grupp tillsätts med experter, inklusive representanter för frivilligorganisationer, med uppdrag att kartlägga situationen för frivilligorganisationerna i närområdena, bedöma möjligheterna till samarbete och att lämna förslag till en samlad nordisk strategi för samarbetet med de frivilliga organisationerna, samt

⁷ Vedtatt av Presidiet 11. desember 2000 i København

att det som ett led i arbetet att förstärka de ungdoms-politiska nätverken i närområdena arrangeras ett seminarium för baltiska, nordiska och ryska ungdomar om demokratins villkor i Östersjöregionen. Deltagandet bör omfatta ett brett spektrum av frivilliga organisationer som arbetar med samhällsliga frågor, bl.a. miljöfrågor och sociala frågor.

2000/01:NR1
Bilaga 1

Uttalelse

Uttalelse 1/2000 **Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning, 1999 (C 5/kk)**

Nordisk Råd ytrer til Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer.

Interne vedtak

Internt vedtak 1/2000 **Revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed (C 3/kk)**

Nordiska rådet beslutar

att lägga revisionsberättelsen över Nordiska ministerrådets verksamhet år 1999 till handlingarna

Internt vedtak 2/2000 **Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1999 (C 4/kk)**

Nordiska rådet beslutar

att uppmana presidiet att, med beaktande av vad som anförs i detta betänkande, genomföra en översyn av Nordiska rådets ekonomireglemente.

att uppmärksamma Presidiet på dess ansvar för att ändamålsenliga administrativa bestämmelser för Nordiska rådet finns och efterlevs.

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådets verksamhet år 1999 till handlingarna.

Nordisk Råd beslutter

at godkende Nordisk Kulturfonds regnskab for 1999 og bevilge fondens bestyrelse ansvarsfrihed for 1999,

at tage virksomheds- og revisionsberetningerne for Nordisk Kulturfond for 1999 til efterretning.

Internt vedtak 4/2000 **Uppföljning av Nordiska rådets konferenser, seminarier m.m. (A 1239/kk)**

Nordisk Råd beslutter

at koncentrere sine konferencer, seminarer, høringer og rapporter til prioriterede politiske emner og temaer,

at tydeligere end tidligere klargøre hensigt og formål for aktiviteter og rapporter, således at opfølgning kan sikres.

Internt vedtak 5/2000 **Nabo-TV i digitalt marknät**

Nordiska rådet beslutar

att mittengruppens förslag om att ministerrådet säkerställer fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service översänds till Nordenutskottet för behandling.

Øvrige vedtak

A. Presidiets vedtak om ikke å foreta seg noe

1 **Nordisk kulturverksamhet för dövblindfödda (A 1217/nord)⁸**

2 **Nordiskt centrum för kvinnors konstnärliga skapande (A 1219/nord)⁹**

⁸ Vedtatt av Presidiet 19. oktober 2000 i Vanda

⁹ Vedtatt av Presidiet 19. oktober 2000 i Vanda

**Aktionsplan 2000–2001 för barn och unga i Nordens
närrområden**

Presidiet uttaler til Nordisk Ministerråd
(socialministrene)

at Nordisk Råd godkender udtalelse efter forslag fra
Nærområdeudvalget og oversender den til Nordisk
Ministerråd (bilag 1)

BILAG 1

København den 13. september 2000

Socialministrarna*Nærområdsudvalgets udtalelse om Aktionsplan 2000–2001 for børn og unge i Nordens nærområder*

Ministerrådet har oversendt Nordisk Råd en aktionsplan for barn og unge i Nordens nærområder. Med aktionsplanen præsenterer Ministerrådet de årlige planer i dette arbejde som er baseret på Nordisk Ministerråds handlingsplan, forankret i rekommandation 8/97 fra Nordisk Råd, og behandlet ved Nordisk Råds session i november 1998. Med rekommandation 13/98 ønsker Nordisk Råd bl.a. præsentation af årlige aktionsplaner for iværksættelsen af handlingsplanen som skal inkludere ansvarsfordeling og budgetreservering.

Nærområdeudvalget udtrykker sin tilfredshed med aktionsplanens målsætning og prioriterede tiltag som udvalget anser i overensstemmelse med handlingsplanen. Udvalget mener dog at en liste over alle igangværende projekter inden handlingsplanens område burde fremlægges sammen med aktionsplanen fremover således at Nordisk Råd bedre kan vurdere i hvilken grad målsætning og prioriterede tiltag realiseres i projekter, samt geografisk og sektorsmæssig fordeling. Ifølge Ministerrådets sekretariat er sådan katalog under udarbejdelse og forventes fremlagt ved sessionen i november.

Nærområdeudvalget forholder sig positivt til Ministerrådets vægt på kombination af projekter som behandles af den centrale arbejdsgruppe og projekter forankret lokalt, behandlet af informationskontorerne i samarbejde med lokale myndigheder og frivillige organisationer. Endvidere anses det som en fornuftig prioritering at forøge den lokale andel af budgettet. På baggrund af denne prioritering blev informationskontorenes midler til disponering fordoblet mellem 1999 og 2000. Som det fremgår af aktionsplanen er dette beløb uforandret mellem årene 2000–2001 på grund af reduceret total budget til aktionsplanen år 2001 i forhold til år 2000 (TDKK –200). Det hævdes i aktionsplanen at hvis den totale ramme for handlingsplanen bliver større i 2001 end forudsat ønsker Ministerrådet at vurdere en forøgelse af dette beløb. Udvalget støtter denne prioritering.

Af Nordisk Ministerråds forslag til budget for år 2001 fremgår, at i ramme-program (fra 1999) for Ministerrådets aktiviteter i samarbejde med nærområderne for årene 2000–2002 har man gjort visse præciseringer og omprioriteringer i de temaområder som man har samarbejdet med i de seneste år. Der hævdes bl.a. at ”Det langsigtede arbejde, som er blevet indledt af Nordisk Råd angående implementering og opfølgning af initiativ med sigtet at forbedre børn og unges fremtidsudsigter i nærområderne kommer til at intensiveres yderligere.”

Der fremgår af aktionsplanen, at andre midler end de øremærket aktionsplanen, til planlagte eller igangsatte projekter inden handlingsplanens område er blevet stærkt reducerede. Budget for disse projekter for år 2001 fremgår ikke af aktionsplanen. Delvis forklares denne reduktion af at nogle af projekterne er i slutfasen. På baggrund af det ovennævnte referat til rammeprogrammet

advarer udvalget dog mod at aktivitetsniveauet på området nedsættes i denne grad, uden at nye aktiviteter kommer til.

2000/01:NR1
Bilaga 1

Nærområdeudvalget er tilfreds med aktionsplanen for børn og unge i nærområderne 2000–2001 og opfordrer til at aktionsplanen bliver godkendt.

RESOLUTION FROM THE 9TH BALTIC SEA PARLIAM- MENTARY CONFERENCE

The participants of the 9th Baltic Sea Parliamentary Conference* assembled in Malmö, Sweden, September 4–5, 2000,

taking note of the positive work carried out in the Council of Baltic Sea States (CBSS) and many other regional organisations as well as of the momentum for regional and sub-regional co-operation in the Baltic Sea Area created i.a. by the inauguration of the bridge across the Öresund

call on their own parliaments and on their governments

- to further strengthen the possibilities and conditions for regional and sub-regional co-operation in the Baltic Sea area
- to facilitate cross-border co-operation and establish new and effective Trans-European Networks in addition to consolidating existing ones

especially by

- promoting youth exchange and tourism in the Baltic Sea Region by creating a Baltic Sea Youth Fund, based on the experience of the Baltic Sea Youth Secretariat in Kiel;
- enhancing a close co-operation in the field of education and research between universities in the Baltic Sea Region in particular by establishing the Baltic Sea University Ring and an International Summer Academy on the subject of "The Baltic Sea Region in the New Europe";
- creating an efficient IT infrastructure including building up a high speed data-highway for the benefit of all citizens in the entire region, thus allowing for, i.a. inter-active civic participation of all strata of the populations, the facilitation of internal and external economic life and the enhancement of social service, such as tele-medicine, in all parts of the region;
- intensifying co-operation in the field of energy, not least concerning renewable energy sources, and improving the environment by using the flexible mechanism introduced in the Kyoto Protocol to avoid environmental dumping as well as ensuring nuclear and radiation safety;
- improving transport systems around the Baltic Sea;
- abolishing trade barriers including obstacles at border crossings;
- creating conditions for further development of economic co-operation in the field of investment and trade exchanging by activation of small and medium size enterprises;
- stepping up collaboration in fighting organised crime and cross-border law-breaking;
- making sure that due consideration is given to environmental aspects and other hazards to sustainable development by ensuring the existence

and implementation of regional, sub-regional, national and local Agendas 21 and by paying attention to HELCOM strategies;

- developing the relations with the European Union in general and making the best possible use of the benefits created by the perspective of EU enlargement and the policies of the Northern Dimension in particular;
- paying more attention to the special needs of cross-border co-operation, not least the maritime borders, and integrate it into the EU-Interreg programmes;
- improving national legislation and regulations aimed at ensuring fundamental human rights and liberties in correspondence with principles contained in the charters and conventions of the UN, the Council of Europe and of the OSCE;
- undertaking measures promoting multilateral co-operation in order to prevent and combat catastrophes and organise international disaster control, operations of rescuing as well as joint operations aimed at liquidating the results of catastrophes especially by improving the safety of ships and the safety of sea routes.

The participants of the 9th Baltic Sea Parliamentary Conference stress that the above-mentioned goals could best be attained by stimulating and enhancing the inter-active civic participation in political decision-making on all levels in the Baltic Sea area and decide to make that aspect of co-operation the main theme for the 10th Baltic Sea Parliamentary Conference, which the Landtag of Mecklenburg-Vorpommern has generously offered to host on 3–4 September 2001 in Greifswald.

** Members of the parliaments of Åland, Bremen, Denmark, Estonia, the Federal Republic of Germany, Finland, Hamburg, Iceland, Karelia, Latvia, Lithuania, Mecklenburg-Vorpommern, Norway, Poland, the Russian Federation, Schleswig-Holstein, St. Petersburg, Sweden as well as of the Baltic Assembly, the Nordic Council and the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, constituting the 9th Baltic Sea Parliamentary Conference, convened in Malmö and Copenhagen on September 3–5, 2000, at the invitation of the Speaker of the Swedish Parliament and under the aegis of the Regional Parliament of Skåne.*

**FOURTH CONFERENCE OF PARLIAMENTARIANS
OF THE ARCTIC REGION**

2000/01:NR1
Bilaga 3

Rovaniemi, Finland, August 27–29, 2000

Conference Statement

**We, elected representatives of Canada, Denmark/Greenland, Finland,
Iceland, Norway, Russia, Sweden, and the European Parliament,**

Meeting at Rovaniemi, Finland, on 27–29 August, 2000,

To discuss shared concerns and responsibilities related to the Arctic Region,

Recalling the Final Document from the International Parliamentary Conference for Parliamentarians on Development and Protection of the Arctic Region, held in Reykjavik, Iceland in August 1993, the Conference Statements from the Second Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, held in Yellowknife, Canada, in March 1996, and from Third Conference, held in Salekhard, Russia, in April 1998; and

Noting

The rapid and dynamic developments in the Arctic Region that are of importance to the Arctic countries and their people, in particular:

1. the continued strength and effectiveness of the environmental protection activities of the Arctic Council, the establishment of a framework for sustainable development activities, and the beginnings of a programme related to children and youth in the Arctic Region;
2. the evolution of political structures in arctic North America, and the northern regions of Europe and Russia, that give specific responsibilities to northern residents, especially to indigenous people, with respect to natural resources, environment, and education; and the changed financial and accountability situations that result:
3. the increasing significance to the Arctic region of the evolution of the concept of "security" from a primarily military and geopolitical priority into a more comprehensive concern with international environmental, socio-economic and cultural dimensions;

4. the increasing international and inter-country character of activities in the Arctic related to science, environmental monitoring, environmental impact assessment, and health and cultural issues;
5. the development of new technologies in communication, information processing, resources discovery and exploitation that promise increased economic and social development in Arctic Regions and increased participation in the wealth and prosperity of the nations of which they are a part; but which, unless managed with care and sensitivity, may bring problems of increased disparity of economic prospects and opportunity between different parts of the Arctic Region, difficulties of social adjustment and of maintenance of indigenous cultures;
6. the launching of the circumpolar University of the Arctic, with the active cooperation of established universities in several arctic countries;
7. the completion of an international research programme concerning the Northern Sea Route, and the continued activities in developing more effective marine and air transport and communication in the Arctic Region;
8. the interest of indigenous peoples of northern Russia in establishing a parliament similar to existing Saami parliaments in Finland, Norway and Sweden;
9. the increasing evidence that human activities in the Arctic, as well as Arctic ecosystems, are likely to be affected by rapid climatic and environmental change to a greater extent than activities and ecosystems in lower latitudes;

Taking into account

10. declarations from the Arctic Council in September 1998, the Barents Euro-Arctic Council in March 1999 and March 2000, and the Arctic Leaders Summit in September 1999;
11. the recognition by the European Union of the Arctic Region as an area requiring special attention, and the development of a "Northern Dimension" action plan, which provides an "Arctic Window" for international economic and social policies;
12. the publication by the Nordic Council of Ministers of the Nordic Action Plan to Protect the Natural Environment and Cultural Heritage of the Arctic.
13. the activities of the Northern Research Forum which provides a means for bringing together locally-based and international cooperative research on Arctic and Northern issues;
14. the development and wide discussion of a Northern Foreign Policy

- for Canada;
15. the development of a Northern Europe Initiative by the USA;
 16. the inclusion, in the Declaration and the Science Agenda documents of the World Conference on Science, signed in July 1999 by representatives of all countries of the Arctic Region, of the "polar regions" as an area where national, regional and international research programmes should be strengthened, with particular attention to the bringing together of the natural and social sciences, the inclusion of traditional knowledge systems and the participation of all sectors of society and all resident cultures;
 17. the support given by the Global Environment Facility (GEF) toward programmes aimed at reduction of pollution and maintenance of biological diversity in Arctic Regions.

Urge parliamentarians in all arctic countries to

Encourage their fellow parliamentarians, their parties, and their governments to:

18. recognize the importance of the Arctic Regions, to each arctic nation and internationally, and to give higher priority for broad national discussion of northern or arctic issues taking into account that the distinctive characteristics of the Arctic environment, Arctic geography, societies and histories lead to distinctive arctic issues and government responsibilities that require arctic-sensitive national priorities and policies and international co-operation to achieve and ensure sustained economic and social development;
19. provide, in ways appropriate to each country, greater emphasis on education, training, and research facilities related to arctic regions and arctic issues, including adaptation of advances in technology and science, in order to increase the expertise and capacity of each Arctic Nation and its northern societies to recognize, deal with, and take advantage of distinctive northern circumstances and impending issues;
20. develop on a national basis and with open international discussion, activities that will ensure the basis for continued economic strength and social and cultural well-being of Arctic Regions, avoiding duplication of work and taking into account the successes, experiences and opportunities revealed in the inventories of Sustainable Development Initiatives compiled for the Conference in 1998 and 2000; and to support such inventories as an aid to effective sustainable development in the Arctic regions while ensuring that investment and policies for enhancement of trade and commercial development bring benefits to northern residents;

Ask the governments in the Arctic Region and the institutions of the European Union to

Support and implement international inter-governmental agreements, commitments and institutions related to Arctic Regions, linking them to appropriate national policies and activities, taking care to avoid duplication but accommodating regional and national differences, and in particular to:

21. commit to continued support of the Arctic Council, with adequate financing of its activities including efficient secretarial support, involvement of the Permanent Participants, and integration or liaison of its respective monitoring, research, and socio-economic activities with related national activities, including implementation of compatible environmental impact assessment guidelines and procedures; and strengthening in appropriate areas its regional components, including involvement of regional authorities and organizations, and consideration of means to enhance Arctic regional and circumpolar transportation and communication systems;
22. continue support of the Barents Euro-Arctic Council, and facilitate its work in providing a focus for strengthening peaceful international relations, enhancing co-operation in policies for economic development, protection of the environment, and information exchange throughout the region, including strengthening of the voices of indigenous communities;
23. facilitate closer co-operation between the Arctic Council and the Barents Euro-Arctic Council, to enhance regional and circumpolar exchange among indigenous peoples, including communication in native languages;
24. encourage and support, taking care to ensure effectiveness and avoid duplication and overlap, international organizations that facilitate the achievement of objectives of member countries in northern and Arctic regions, including but not limited to the international indigenous organizations, scientific organizations and their research, monitoring and information exchange, programmes of cultural exchange and development, and the northern specialized activities of organizations of the United Nations;
25. take positive and vigorous action to develop and implement a coordinated programme on health and sustainable community development for indigenous people, and sustainable use of living resources for the Arctic Region, in concert with the Arctic Council, the Barents Euro-Arctic Council, the Nordic Council of Ministers, the World Health Organization, the European Union, UNEP and UNDP, including, as soon as feasible, preparation of a United Nations Human Development Report for the circumpolar Arctic

- Region;
26. ensure that there is appropriate attention, as part of national and international programmes in these fields, to the needs for research, data collection, and examination of the environmental, ecological and social consequences of the distinctive arctic and polar aspects of current and possibly impending global climatic and environmental change, including improved understanding of the effects that changes in the Arctic are having and may in the future continue to have on the regional and global climate;
 27. recognize the distinct importance to and in the Arctic Regions of the enhanced sophistication, accuracy, and completeness of environmental, biological, resources and operational information available through the Global Climate, Ocean, and Terrestrial Observing Systems co-ordinated by the International Council for Science (ICSU), and to include the potential importance to the Arctic in the justification for national participation in such systems;
 28. recognize, and provide appropriate support to the international activities and management of the University of the Arctic, as an entity housed in separate countries but of interest and potential benefit to all circumpolar countries and peoples;
 29. support in co-operation with the Arctic Council, development of an Action Plan for advanced Information Technology systems tailored to the needs of the Arctic Regions and peoples, and to incorporate such systems into their educational, communications, and planning programmes;
 30. include an arctic dimension in the national actions and programmes being developed to implement the Declaration on Science and the Science Agenda that each arctic country signed at the World Conference on Science in July 1999;
 31. encourage the Global Environment Facility (GEF) and all relevant foundations, including the United Nations Foundation, to work with indigenous peoples of the Arctic to define, facilitate, and fund appropriate sustainable development projects;

Declare that

32. within the context of the developments, needs and opportunities for parliamentary co-operation noted above, the Conference of Parliamentarians of the Arctic Region will during the next two years (2000-2002), through the Standing Committee as appropriate, give priority to actions in the following areas:
 - 32.1. With the assistance and participation of contact persons identified by participating countries and organizations, the up-dating of the Inventories of Sustainable Development Initiatives in the Arctic Region on a continuing basis; and the undertaking of periodic assessment of the highlights and lessons learned;

- 32.2. Preparation, in co-operation with or under the guidance of the U.N. Development Programme, of a Human Development Report for the circumpolar Arctic Region;
- 32.3. Development of a co-ordinated or compatible Action Plan for utilization of modern Information Technologies in Arctic Regions;
- 32.4. Implementation of the findings and recommendations of the International Northern Sea Route Project (INSROP).

The Conference further proposes that

33. the Standing Committee strengthen its communications and means by which it will be seen, nationally and internationally, as a spokesperson for cooperative international concern and actions related to Arctic Regions;
34. in accordance with its role as observer to the Arctic Council as well as the opportunity and responsibility it has to exchange information among elected representatives and to report to its respective parliaments, the Standing Committee keep watch on developments on the various subjects identified in this Statement, and in particular seek opportunities to promote the priorities identified in Section 32 above, and report to the Fifth Conference on actions taken, and their results.

In addition, the Conference

35. Acknowledges the interest and presence of parliamentary observers and representatives from governments and non-governmental organizations to the conference, welcomes their participation, and recognizes their important role in carrying further the messages, and supporting the actions herein discussed.

Furthermore

The Conference accepts the kind invitation of Norway to host the Fifth Conference in 2002.